

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Sevda IŞIK

ART-TERAPİ YÖNTEMİNDE RESİMSEL DİLİN KULLANIMI VE ANLATIM
BİÇİMLERİNİN YORUMLANMASI

Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2013

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Sevda IŞIK

**ART-TERAPİ YÖNTEMİNDE RESİMSEL DİLİN KULLANIMI VE ANLATIM
BİÇİMLERİNİN YORUMLANMASI**

Danışman

Yrd. Doç. Nevin YAVUZ AZERİ

Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2013

İÇİNDEKİLER

RESİM DİZİNİ.....	iii
KİŞİSEL RESİM DİZİNİ.....	ix
ÖZET.....	x
SUMMARY.....	xi
GİRİŞ.....	2
1. BÖLÜM: KİŞİSEL GELİŞİM VE RUHSAL SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE SANAT TERAPİSİ (ART THERAPY).....	3
1.1. Sanat Terapisinin (Art Therapy) Tarihsel Gelişimi, Amaç ve Hedefleri.....	3
1.2. Sanat Terapisinin Uygulama Alanları ve Çeşitleri.....	9
1.2.1. Projektif Testler.....	10
1.2.2. Sanat Terapisi Çeşitleri.....	14
2. BÖLÜM: RUHSAL SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE RESİMSEL DİLİN KULLANIMI VE BİÇİMLERİN YORUMLANMASI.....	18
2.1. Sanat Terapisinin Dışavuruma Faydaları.....	18
2.2. Sanatın Kişisel Gelişime Katkısı.....	19
2.3. Psikolojide Resim Dilinin Kullanımı, Metot ve Prensipler.....	21
2.4. Bireyde Yaşa Bağlı Değişen Resimsel İfadeler.....	23
2.5. Bireyde Ruhsal Rahatsızlığa Bağlı Resimsel İfadeler.....	24
2.6. Psikolojide Renklerin Kullanımı ve Anlamı.....	31
2.7. Akdeniz Üniversitesi Psikiyatri Bölümü Uygulama Örneği.....	38
2.8. Resimsel Biçimlerin Yorumlanması.....	42
2.9. Ruhsal Sorunlar Yaşayan Kişilerin Resim Çalışmaları.....	56
3. BÖLÜM: PSİKOTİK DURUMUN SANATA YANSIMASI.....	66
3.1. Sürrealizm ve Psikotik Sanat.....	69
3.2. Jean Philip'e Arthur Dubuffet ve Art Brut.....	70

3.3. Ressamların Fiziksel ve Ruhsal Rahatsızlıkları ve Bu Durumun Çalışmalardaki Etkileri.....	88
4. BÖLÜM: ÖZGÜN ÇALIŞMALARDAKİ TEMEL DÜŞÜNCELER VE ÖRNEKLERİN YORUMLANMASI.....	99
SONUÇ.....	112
KAYNAKÇA.....	113
RESİM DİZİNİ KAYNAKÇA.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	125

RESİM DİZİNİ**Sayfa No****1.BÖLÜM**

Resim 1.1. Hermann Rorschach, 1910.....12

2. BÖLÜM

Resim 2.5.1. Stephen Wiltshire, 200625

Resim 2.5.2. Stephen Wiltshire, 2007.....25

Resim 2.5.3. Stephen Wiltshire, 2009.....25

Resim 2.5.4. James Charles Castles27

Resim 2.5.5. James Charles Castles.....27

Resim 2.5.6. James Charles Castles27

Resim 2.5.7. James Charles Castles.....27

Resim 2.5.8. Aleksandr Lyubanov.....28

Resim 2.5.9. Aleksandr Lyubanov, 1945.....28

Resim 2.5.10. Judith Scott.....30

Resim 2.5.11. Judith Scott.....30

Resim 2.5.12. Judith Scott.....30

Resim 2.5.13. Judith Scott,30

Resim 2.5.14 Akdeniz Üniversitesi Gündüz Hastanesi Örnek Uygulama, 2013.....39

Resim 2.5.15 Akdeniz Üniversitesi Gündüz Hastanesi Örnek Uygulama, 2013.....40

Resim 2.5.16 Akdeniz Üniversitesi Gündüz Hastanesi Örnek Uygulama,(Detay),20134.....41

Resim 2.8.17.A.L.Venger .Psikolojik Resim Testleri,2002.....47

Resim 2.8.18. (a.g.e.).....47

Resim 2.8.19. (a.g.e.).....47

Resim 2.8.20.(a.g.e.).....47

Resim 2.8.21.(a.g.e.).....47

Resim 2.8.22.(a.g.e.)47

Resim 2.8.23.(a.g.e.).....	47
Resim 2.8.24.(a.g.e.).....	47
Resim 2.8.25.(a.g.e.).....	47
Resim 2.8.26.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.27.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.28 .(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.29.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.30.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.31.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.32.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.33.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.34.(a.g.e.).....	48
Resim 2.8.35. (a.g.e.).....	49
Resim 2.8.36.(a.g.e.).....	49
Resim 2.8.37. (a.g.e.).....	49
Resim 2.8.38. (a.g.e.).....	49
Resim 2.8.39.(a.g.e.).....	49
Resim 2.8.40.(a.g.e.).....	49
Resim 2.8.41.(a.g.e.).....	49
Resim 2.8.42.(a.g.e.).....	49
Resim 2.8.43.(a.g.e.).....	49
Resim 2.8.44.(a.g.e.)	50
Resim 2.8.45.(a.g.e.).....	50
Resim 2.8.46.(a.g.e.).....	50
Resim 2.8.47.(a.g.e.).....	50
Resim 2.8.48.(a.g.e.).....	50
Resim 2.8.49.(a.g.e.).....	50

Resim 2.8.50.(a.g.e.).....	50
Resim 2.8.51.(a.g.e.).....	50
Resim 2.8.52.(a.g.e.).....	50
Resim 2.8.53.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.54.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.55.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.56.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.57.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.58.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.59.(a.g.e.)	51
Resim 2.8.60.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.61.(a.g.e.).....	51
Resim 2.8.62.Gegg. M.Fers, 2003.....	54
Resim 2.8.63.Gergg. M.Fers, 2003.....	54
Resim 2.8.64 .Laurence Stephen Lowry.....	55
Resim 2.8.65.Laurence Stephen Lowry Fever Van 1935.....	55
Resim 2.8.66.Gregg.M.Fers.2003.....	55
Resim 2.8.67.Gregg.M.Fers.2003.....	55
Resim 2.8.68.Gregg.M.Fers.2003.....	55
Resim 2.8.69.Gregg.M.Fers.2003.....	55
Resim 2.9.70.V.T“Ellerim Bütün Odayı Kaplıyor.....	56
Resim 2.9.71.V.T “Bu Dayanılmaz”.....	56
Resim 2.9.72. M.N.”Kimim şimdi ben? Çirkin biri ve Domuzumu? Bütün dünyadan uzaklaşıp yalnız kalmaya ihtiyacım var.....	57
Resim 2.9.73.M.N”.”Sigara içen elektronik adam”.....	57
Resim 2.9.74.M.N.”İnsasını ve düşüncelerini kontrol etmek için özel kask takılıyor ve bu kask insanın düşüncelerini denetleyen bir aparata bağlı”.....	58

Resim 2.9.75.M.N. “Uzay aracının dış görünümü Plüton sistemi.....	58
Resim 2.9.76.M.N. “Denek sadece mekanik sistem yöntemiyle konuşur dilinde mühür var kendi düşüncelerini söyleyemez.”.....	58
Resim 2.9.77.M.N	58
Resim 2.9.78. A.Ş “Tıp, Ben ve Limon Kuşu “.....	59
Resim 2.9.79. A.Ş. “O Yakında Ölecek” (Otoportre).....	59
Resm 2.9.80. A.Ş.” Felsefenin asıl sembolü.....	60
Resim 2.9.81. A.Ş. “Felsefenin sembolünün fonunda düşünen adam”	60
Resim 2.9.82. Franz Karl Bühler Sihirli Hayvanlar, 1909-1916.....	61
Resim 2.9.83. Franz Karl Bühler, 1909-1916.....	62
Resim 2.9.84. Franz Karl Bühler.....	63
Resim 2.9.85. Josef Karl Rädler.....	65
Resim 2.9.86. Josef Karl Rädler.....	65
Resim 2.9.87. Josef Karl Rädler.....	65

3. BÖLÜM

Resim 3.2.1. Jean P. Dubuffet Landscape of Algeria 1919.....	72
Resim 3.2.2. Jean P. Dubuffet 1.Lecciones Botanica 1924.....	72
Resim 2.2.3. Jean P. Dubuffet“Two female heads in profile “1934.....	73
Resim 3.2.4. Jean P. Dubuffet subway 1943.....	73
Resim.3.2.5, Jean P. Dubuffet,”The Low Hours”, 1963.....	73
Resim 3.2.6. Jean P. Dubuffet, “Madame-mouche”, 1945.....	73
Resim 3.2.7.Rue de l'Entourloupe - Jean Dubuffet, 1963.....	74
Resim 3.2.8. “The Auditor - Jean Dubuffet, 1967.....	74
Resim 3.2.9. Haus Künstler (Sanatçılar Evi)”in duvarları.....	76
Resim 3.2.10. Cenevre Lozan Kentindeki “Art Brut “ Müzesi.....	76
Resim 3.2.11.Cenevre Lozan Kentindeki “Art Brut “Müzenin içi.....	76

Resim 3.2.12. Adolf Wölfli “Niezohrn West Trachter-Tunell”	77
Resim 3.2.13. Adolf Wölfli “Die Kreuzigung Jesus Christi”	77
Resim 3.2.14. Adolf Wölfli” Campbell's Tomato Soup”	78
Resim 3.2.15. Louis W.Wain.....	79
Resim 3.2.16. Louis W.Wain.....	79
Resim 3.2.17. Louis W.Wain.....	79
Resim 3.2.18. Fiedrich S. Sonnenstern “Gerçekleri arayan çiftin evliliği”, 1952.....	81
Resim 3.2.19. Fiedrich S. Sonnenstern “Şeytanın yükselişi” 1962.....	81
Resim 3.2.20. Fiedrich S. Sonnenstern Üzgün At 1956.....	82
Resim 3.2.21. Fiedrich S. Sonnenstern Horozla Metafizik 1956.....	82
Resim 3.2.22. Fiedrich S. Sonnenstern “Bebek Kuğulu dans”1958.....	82
Resim 3.2.23. Richard Dadd.” Crazy Jane”	84
Resim 3.2.24. Richard Dadd “Puck and the Fairies”.1841.....	85
Resim 3.2.25. Richard Dadd “Come unto These Yellow Sands”, 1842.....	85
Resim 3.2.26. Pasto Tarmo ve Martin RAMİREZ, 1950.....	86
Resim 3.2.27 Martin RAMİREZ.....	87
Resim 3.2.28. Martin RAMİREZ	87
Resim 3.2.29. Martin RAMİREZ	87
Resim 3.3.1. Sağlıklı Gözün Bakış açısı ve Katarakt	88
Resim 3.3.2. Claude Monet. “View at rouelles le havre le havre”.1858	90
Resim 3.3.3. Claude Monet. “Camille On The Beach At Trouville” 1870.....	90
Resim 3.3.4. Claude Monet. “Water Lilies1” 1914.....	91
Resim 3.3.5. Claude Monet. “The JapaneseBridge”1918-1924.....	91
Resim 3.3.6. Claude Monet. “The Japanese Bridge” 1924.....	91
Resim 3.3.7. Vincet V. Gogh “Worn out “1882. 207545.....	93
Resim 3.3.8” Vincet V. Gogh “Sorrow”1882.....	93
Resim 3.3.9.“The sower sower with setting sun” 1888.....	93

Resim 3.3.10. Vincet V. Gogh “The starry night “1888.....	93
Resim 3.3.11.Vincet V. Gogh “Wheatfield with crows “1890.....	94
Resim 3.3.12.Ayakta Gut belirtisi.....	96
Resim 3.3.13.Ellerde Gut belirtisi.....	96
Resim 3.3.14.Peter P. Rubens “Marie de medici “.1622.....	96
Resim 3.3.15.Peter Paul Rubens. “Self-Portrait in a Circle of Friends from Mantua”.....	97
Resim.3.3.16. Peter P. Rubens” Rubens his wife Helena fourment and their son peter” 1639.....	97
Resim 3.3.17.Peter P. Rubens” Self Peter”1640.....	98

KİŞİSEL RESİM DİZİNİ**Sayfa No**

Resim 4.1. "Vahşi Doğa" Tuval Üzerine Yağlıboya, 2013, 155*70, 2013.....	101
Resim 4.2. "Güçlü ve Güçsüz", Tuval üzerine Yağlıboya, 120*120, 2013.....	102
Resim 4.3."Serbest Dolaşım" ,Tuval Üzerine Yağlıboya,2012,75*75,2012.....	103
Resim 4.4."Bayram", Tuval Üzerine Tel ve Yağlıboya, 2013,50*40,2012.....	104
Resim 4.5. "Neşeli Domuz", Tuval Üzerine Yağlıboya", 125*90, 2013,.....	105
Resim 4.6. "Protez" ,Tuval Üzerine Yağlıboya, 2013,170*702013.....	106
Resim 4.7. "Bayram 2" ,Tuval Üzerine Yağlıboya,2013,130*502013.....	107
Resim 4.8. "Çözülme", Tuval Üzerine Yyağlıboya, 2012,155*55.2012.....	108
Resim 4.9. "Öfke" Tuval Üzerine Yağlıboya, 2012, 90*70,2012.....	109
Resim 4.10. "Tavuklu Balık". Tuval Üzerine Hamur ve Yağlıboya, 2013,50*40,2012.....	110
Resim 4.11. "Yeni yıl" ,Tuval Üzerine Yağlıboya ve Hamur 90*50,2013.....	111

ÖZET

ART-TERAPİ YÖNTEMİNDE RESİMSEL DİLİN KULLANIMI VE ANLATIM BİÇİMLERİNİN YORUMLANMASI

Sevda IŞIK

Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Nevin YAVUZ AZERİ

Antalya, 2013, sayfa 137

Sanat, hayatımızın her alanında bir oluşum göstermektedir, bu oluşumların hepsi ruha olumlu hitap eden etkilerdir. Sanatın her dalı, bu olumlu etkileşimde farklı roller üstlenir, bazıları bize görsel yönde etki ederken bazıları ise hem işitsel hem de görsel bir etki sağlamaktadır. İnsanoğlunun varoluşu, çevreyi, hayatı, korkuları, sevinçleri ve üzüntüleri anladıkça, yaşadıkça sanata daha çok sığındı. Zaman geçtikçe de sanat insan için bir ihtiyaç haline geldi. Bu ihtiyaç da her dönem farklılaştı ve kendi içinde gelişti. Şamanizmde ve ritüellerde ruhları çağırma, iyileri koruma ve kötü ruhlardan korunma, iyileşme, ölüleri uğurlama gibi farklı alanlarda sanatın farklı dalları kullanılmıştır. Bugüne bakıldığında bu anlayış gelişip “Sanat Terapisi” (art therapy) olarak adını almış ve bu kavram bilinçaltıyla iletişim kurmakta vazgeçilemeyen yardımcı yöntem olarak kullanılmaktadır.

Bu tez çalışmasında plastik sanatın iletişim ve ifade dili olarak nasıl kullanıldığı ile ilgili bilgiler verilmiş olup farklı kaynak ve örneklerden yararlanılarak geniş bir kaynakçayla örnekler sunulmuştur.

Yazılmış olan bu tez çalışması toplam 3 bölümden oluşmaktadır. Tez çalışmasının birinci bölümünde Sanat Terapisiyle ilgili genel tanımlar, hedeflenen amaçlar ve bu sanat terapi yönteminin tanıtan genel bir bilgi verilmiştir. İkinci bölümde terapi’de resimsel dilin nasıl kullanıldığı, biçimlerin nasıl yorumlandığı ve ne şekilde çözümlendiğiyle ilgili görseller yoluyla örnekler sunulmuştur. Tezin üçüncü bölümünde ruhsal sorunlar yaşayan kişilerin, ressamların resim yapma süreçleri karşılaştırılmış olup naif, kaba, spontane ve akıl hastalarının çalışmalarını içinde barındıran “Art Brut“ ile ilgili genel bir tanım yapılarak bu kavram içerisinde yer alan örnekler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Art Terapi, Art Therapy, Sanat terapisi.

SUMMARY

Usage of pictorial language in art therapy method and interpretation of explanation forms

Art shows formations in all parts of our lives, all of these formations are positive effects to the soul. Every branch of art take different places in these positive interactions, some effect in visual manner and some in both visual and aural. Mankind has refuged in art more and more as he understood and lived existence, surroundings, life, fear, joy and sorrow. In time, art has become a need for people. This need has evolved and improved in itself in different eras. In different parts of shamanism and rituals such as necromancy, protecting the good people, safekeeping from evil spirits, recovering, final farewell to dead, various forms of art have been used. Today this understanding has evolved into the name of “Art Therapy” and this concept has been used as an indispensable adjuvant tool in communication with subconsciousness.

This thesis study has three parts: in the first part, main definitions, aims and fundamental knowledge regarding Art Therapy is given; in the second part, visual examples are used to demonstrate how pictorial language is used, how forms are interpreted and resolved; in the third part, art producing processes of people with mental disorders have been compared to each other and a general definition of “Art Brut” which comprises artworks of naive, vulgar, spontaneous and mentally ill people is given while supporting with examples from this concept.

Keywords: Art Therapy

G İ R İ Ő

Hayatımız kargaŐa içinde sũrũp giderken, bizler bazen bocalayan kimliğimize ve bir tũrlũ çevreyle uyum sağlayamayan benliğimize takılıp kalırız. Bŕyle zamanlarda kelimeler ve sŕzel dille ifade etmemiz gereken her tũrlũ ifade yolu yetersiz kalır ve bu durumda sanat, tek çıkış noktası olabilir. Gŕrseller; bizim dũŐũncelerimizi, sorunlarımızı ve bocaladığımız durumu yansıtırlar. Bilinçsizce yansıtılan bu biçimler bir sorunun dışavurumunun sonucudur, başka bir deđiŐle bilinçaltımızın sŕzlerdir, onları ŕzũmlenmek ve yorumlamak da uzman kişilerin iŐidir. Resim, uzman kişi ve birey arasında bir kŕprũ kurarak, uzman kişinin bu biçim ve gŕrsellerle bilinmeyene bir yolcuk yapmasını sağlar, uzman kişi ite yatan sorunu ŕzmeye çalışır ve ortaya çıkan ŕzũmlenmelerle iyileşme sũrecini hızlandırır.

Bilinçaltına atılmıŐ dũŐũnceleri ortaya çıkarmak, bu dũŐũncelerin altında yatan anlamı bulmak ve baskı altına alınmıŐ duyguların somut hale gelmesini sanat terapisinin inceleme alanıdır. Ayrıca sanat terapisini uyumsuz davranış yapılarının anlaşılır duruma gelmesini sağlamak yine sanat terapisinin içerisinde belirginleŐmektedir.

Sanat terapisinin hiçbir rahatsızlığı olmayan kişilerde de deşarj amaçlı uygulanabilir olması zaten bilinen bir durumdur. Bu çalışmada sanat terapisinin resimsel dili kullanılarak kapsamlı bir Şekilde ele alınmıŐ gŕrsellerle örneklendirilmiŐtir. Gũnũmũzde kullanılan sanat terapisinin temellerini atan Karl Gustav Jung, Rusya'da bu alanda geniş kapsamlı çalışmalar yaparak bu alanda yayınları olan A.İ.Kapıtin, A.L.Venger gibi değerli kişilerin kaynakları ve önekleri incelenmiŐtir.

1 BÖLÜM

KİŞİSEL GELİŞİM VE RUHSAL SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE SANAT TERAPİSİ. (ART THERAPY)

1.1 Sanat Terapisinin (Art Therapy) Tarihsel Gelişimi, Amaç ve Hedefleri

Art Therapy sanat ile iyileştirme, tedavi anlamına gelip terim olarak ilk kez 1938 yılında kullanılmıştır, kullanan kişi İngiliz doktor ve resim sanatçısı olan Adrian Hill 'dır

Sanatın iyileştirici ve sağlamaştırıcı gücü yadsınamaz, bir şeyler yaratma, ortaya koyma sanatla uğraşma zaten insan için bir terapi sürecidir. Sanatın iletişimsel, olumlu gücünün 100.000 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Şamanizm de kötü ruhları kovmak için dansların yapılması, evleri ve yerleşik alanları korumak için mağaralara ve duvarlara sembolik resimlerin çizilmesi, sanatın gücüne ve büyüüne inanıldığı için yapılan çalışmalardır. İnsanoğlu görsel yollarla, sorunlarını anlatmaya ve anlaşılmaya çalışmıştır. Günümüz tarihinde hala mağara resimleri deşifre edilmekte; sembollerle, simgelerle o dönem insan düşünceleri çözülmeye çalışılmaktadır. Buradan da anlaşıldığı gibi sanatın görsel yani resimsel yönüyle insanın hayatı ve düşünceleri çözülmeye çalışılmaktadır.

XX. yüzyılda değişen dünyayla birlikte gelişen tıp, psikiyatri ve aynı zamanda alternatif tıp, sanatın insanın üstündeki etkilerini tedavi, tanı amaçlı araştırmaya ve incelemeye başlayarak bu günkü Sanat Terapini (art therapy) temellerini oluşturmuştur. Bu incelemeler yapılırken ilkel sanat, primitif sanat ve çocuk resimleri temel alınarak klinik vakalarla diğer bireylerin çalışmaları çözülmeye çalışılmaktadır. Ruhsal sorunlar yaşayan klinik vakaların sanat ürünlerinin estetik ve psikiyatrik açısından ilk incelemeler Fransız asıllı adli tıp doktoru Auguste Ambroise Tardieu (1818-1879) tarafından yapılmıştır. "Tardieu, 1872 yılında hapisanede görev yaptığı zamanda dikkatini çeken tutukluların dövmeleri ve resimleri üzerinde araştırmalar yaparak deneyimler sonucu, o yıllarda "Adli Tıp Çalışmaları ve Çılgınlık (delilik)" adlı kitabını yayınlamıştır. Bu kitabını akıl hastaların çizimlerini incelemeye ve tanı koymaya adanmıştır."(Kopitin A.İ. Psihodiagnostik ve Sanat Terapisi). Bir diğer değerli isim İtalyan asıllı hapisane doktoru, psikiyatrist, kriminalist ve akıl hastaların çalışmalarını koleksiyon haline getiren Cesare Lombroso (1835-1909) Lmbroso, mesleğiyle alakalı ve diğer

mesleki gruplara adanmış 17 kitabı bulunmaktadır örneğin ; “Dehalik ve Delilik”, “Fuhuşun Tarihi”, “Fahişe Doğanlar”, “Tutkulu Suçlar”, “İntihar”, “Akıl Hastalarında Aşk”, vs.

Cesare Lombroso'nun “Dehalikle ve Delilik “ adlı kitabı 1864 yılında yayınlanmıştır, kitapta bilim, sanatla uğraşan insanlarla delilik arasında bir paralellik kurulmuştur. Lobroso büyük dehaların anormalliklerinin; konuşmalarında, yazılarında, eserlerinde, çelişkiler içinde mantıksız sonuçlarla, kendini gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca bu mantıksızlık, dehaların yaratıcılıklarını etkileyerek onların orijinal ve unutulmaz eserler ortaya koymalarını sağlamıştır. Lobroso dehaların başarılı oldukları dönemlerle çalkantılı ve rahatsız oldukları zamanlar yaşadıklarında, akıl hastalarıyla benzer özellikler gösterdiğini vurgulamıştır. Bunlara örnek olarak; aşırı duyarlılık, yüceltme duygusu, her şeye karşı ilgisizlik, özgün çalışmalar, bilinçsiz yaratıcılık, alkole yönelme ve dağınıklık, unutkanlık sayılabilir. Bununla birlikte ”Dahi insanlar arasında deliler vardır. Deliler arasında dâhiler vardır.” cümlesini ifade etmiştir. (Cesare Lombroso “Dehalik ve Delik” 1864)

Çağdaş sanat ile ruhsal sorunlar yaşayan klinik vakaları çalışmalarını eş tutan ilk isim Hans Prizhorn'dur (1886-1933). Almanya Hiedelrberg Üniversitesi Psikiyatri kliniğinde sanat ve psikiyatri alanında çalışmalar yapmıştır. Kendi deneyimleri ve incelemeler sonucu 1922 yılında ”Ruh Hastaların Resimleri”(Artistry of the mentally ill), isimli bir kitap yayınlamıştır. Bu kitapta özellikle şizofren hastaların çalışmalarına yer verilmiştir. H. Prizhorn, hastaların eserlerini incelerken onların hayat öykülerini ve kişisel özelliklerini de göz önünde buldurarak hastaların eserlerindeki şekilleri, sembolleri ve anlatmak istediklerini yorumlamaya çalışmıştır. Ancak Prizhorn resim ürünlerini, tanı koyma açısından değil, kişiyi değerlendirme açısından bir araç olarak görmektedir. Ayrıca Prizhorn, hastaların gerileme sürecinde bilinç altından çıkan spontane eserleri sağlıklı bir insanın yaratmasının güç olduğunu çünkü, sağlıklı insanların kısa zamanlı bir gerileme yaşamalarının buna sebep olduğunu belirtmiştir.

1920 yılında karşımıza S. Freud'un öğrencisi Carl Gustav Jung(1875-1961) çıkmaktadır. Jung, derin ve analitik psikolojinin kurucularındandır, ona göre analitik psikolojini görevi hastaların oluşturduğu arketip şekilleri yorumlamaktır. Hastalarla çalışmalarına genelde hastalara rüyalarının görüntülerini çizmesini istemekle başlamıştır. Jung'a göre negatif olan duygular, yani sorunlar rüyalarımızda ve bilinç altımızda yer edinir ve bu negatif sorunlar kendini kağıt üzerinde şekillendirerek, renkler ve sembollerle kendini gösterir. Günümüzde kullanılan Art Terapi yöntemlerinde G.Jung'un önemi çok büyüktür onun geliştirdiği kuramlar, disiplinler ve araştırmaları günümüz Art Terapiye ışık tutmaktadır.

Amerika Birleşik Devletlerinde Art Terapinin gelişiminde katkıda bulunun en önemli kişiler psikolog, psikanalist M. Naumburg ve Avustralyalı resim öğretmeni E. Kramer. Avrupa’da Art Terapinin gelişiminde büyük etken olan kişi Adrian Hill, Britanya’da tüberküloz hastalarıyla çalışma yaptığı dönemlerde sanat faaliyetinin iyileşme yönünde fayda sağladığını fark etmiştir. Hastalara sanat çalışması yaptığı sıralarda hastaların o anlık durumlarının hafiflemesine, ruhsal durumun iyileşmesine, kendi ruh halini anlamaya ve değişimleri fark etmesini sağladığını belirtmektedir. Zaman içinde kendi deneyimlerini bir kitap halinde toplayarak 1945 yılında “Hastalığa Karşı Sanat” adlı kitabını yayınlamıştır. O dönemde II. Dünya savaşının ruhta bıraktığı izleri ve rahatsızlıkları hafifletmek ve iyileştirmenin en etkili yolunu sanat terapisi olarak ifade etmiştir ve sanat ile terapi, en yoğun şekilde bu soğuk savaş yıllarında kullanılmıştır.

Ruh hastalığıyla ilgili bilimsel araştırmalar M.Ö (427-347)’ye dayanır. Antik Klasik Yunan filozofu, Sokrates ve Aristo’nun öğrencisi Platon’a göre mantıklı oluşmalar mani gölgesinde gelişmektedir. Aristoteles (384-222) birçok ünlü düşünür, yazar, şair ve sanatçının melankolik ve çılgın olduğunu iddia etmiştir. Artık 1296-1304 yıllarına gelindiğinde dini eserler yazan ve papalık mahkemesinde baş Papa olarak görev alan Opitkinus de Kanistrus, ruh sağlığının bozulması ile birlikte ilk “Art Brut” ile benzerlikler taşıyan eserler ortaya koymuştur. Hollandalı ressam Hieronymus Bosch (1540-1516) Avrupa’nın en gizemli ressamı sayılmaktadır; çünkü sanatçının çalışmaları anlaşılmasa da bir çekim gücüne, duyguya ve anlaşılması zor hayal gücüne sahiptir. XVI. yüzyıla gelindiğinde Batı Avrupa’da Grotesk türüne rastlanmaktadır, bu türün ruhsal sorunlar yaşayan birçok hastanın tercih ettiği bir çizim şekli olduğunu belirtebiliriz. Grotesk türü, doğada bulunmayan alışılmamış görüntüler, anlaşılmayan, kişi ve nesnelere mistik, irrite edici ve mizah yönlü çizimlerdir. Bu şekiller bize karikatür çizimlerini anımsatmaktadır.

1800’lü yıllarda Psikiyatrist Benjamin Rush tarafından akıl hastaların çalışmalarını koleksiyon haline getirilmiştir. 1819 Yılında İngiliz asıllı mistik şair, yazar ve ressam William Blake tarafından rüyalarda ve gece görüntülerden yola çıkarak “Vizyoner Kafalar” isimli bir seri resim çalışması ortaya koyulmuştur. Çalışmalarında irrite edici yaratıklar, mistik bir hava ve dünyevi olmayan yaratıklar yer almaktadır. Fransız psikiyatrist Paul Max Simon tarafından 1876 yılında ruh hastalarının çalışmalarını inceleyerek 1888 yılında “Psikotik Sanat“(psychotic art) konulu iki monografi yayınlamıştır. Londra’da 1900 yılında Brthem Royal psikiyatri hastanesindeki hastaların çalışmaları sergileyerek hastalarının çalışmalarını gün yüzüne çıkarmıştır. Psikiyatrist Walter Morgantel Waldau hastanesindeki çalışmaları ve İsviçre

Psikiyatri Derneğindeki hastaların resimlerin küçük bir müze haline getirmiştir. Paul Klee, 1912 yılında ilkel resimlerin, çocuk resimlerinin ve akıl hastaların çalışmalarının değerlendirilmesini ve bu eserlerin koruma altına alınması gerektiğini savunarak bu sanat çalışmalarından daha ciddiye alınması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı yıl Arkeolog Henri Marchal, fovistlerin, sürrealistlerin ve kübistlerin çalışmalarıyla akıl hastaların çalışmaları arasında benzerlik kurmuştur. Almanya'nın Köln kentinde 1919 yılında ruh hastalarının, çocuk resimlerinin, primitif sanat eserlerinin içinde olduğu "Yeni Trend" isimli bir sergi düzenlenmiştir. Bu sergide aynı zamanda Andre Breton'un ilk kez "Otomatik Yazı" çalışmaları da sergilenmiştir. Psikiyatrist Walter Morgantel 1921 yılında yaptığı incelemeler sonucu "Ein Geisteskranker als Künstler" yani "Ressam Gibi Ruh Hastası" adlı bir monografi yayınlamıştır. Bu eserini kendi hastası olan ressam Adolf Wölfli'ye adanmıştır. 1922 yılında da Hans Prizhorne "Bildneri der Geisteskranken" yani "Ruh Hastaların Sanatı" adlı kitap yayınlamıştır. Paris'te 1924 yılında Sürrealizmin içinde yer alan sanatçılar tarafından ruh hastaların çalışmaları koruma altına alınması gerektiğiyle ilgili bir manifesto yayınlanmıştır. New York'ta 1933 yılında "Fantastik Sanat Sürrealizm ve Dada," adı altında bir sergi düzenlenerek, Psikotik sanat içinde de yer alan çalışmalarda sergilenmiştir. İngiliz asıllı Doktor Adrian Hill 1938 yılında ilk kez "Art Therapy"(sanat terapisi) terimini kullanmıştır ve bu terim tıp sözlüklerine geçmiştir. Fransız ressam Jean Dubuffet tarafından 1945 yılında ruhsal sorunlar yaşayan kişilerin sanat ürünleri için ilk kez ham, çiğ sanat anlamına gelen "Art Brut" terimi kullanılmıştır ve kendisi de bu çalışmalarla benzerlik taşıyan eserler üretmiştir. 1947 Yılında 133 ressamdan oluşan 4.104 eser barındıran Art Brut Koleksiyon kataloğu yayınlanmıştır. İngiliz sanat yorumcusu Roger Cardinal tarafından 1972 yılında "Outsider Art" isimli kitap yayınlanmıştır. Anglosakson ülkelerinde bu terim Art Brut terimini karşılamaktadır ve aynı zamanda Art Brut ile ilgili ilk İngilizce kitap olarak yer almaktadır. Bununla birlikte Cardinal'ın otistik sanat, hapisane sanatı gibi konularla ilgili yazıları da bulunmaktadır. İsviçre'nin Cenevre Lozan Kentinde 1976 yılında Art Brut Müzesi kurulmuştur. Rus Doktor Roman Borisovich Haykin tarafından 1992 yılında "Doktor Gözüyle Akıl Hastaların Sanatı" ve "Art Terapi" isimli iki kitabı yayınlanmıştır. Rus Psikiyatrist Aleksand İvanovich Kapitin tarafında 1999 yılında "Sanat Terapinin Temelleri" isimli kitabı yayınlanmıştır. Almanya Heidelberg psikiyatri kliniğinde Hans Prinzhorn'un koleksiyon çalışmaları 2002 yılında müze haline getirilerek topluma açılmış ve ruh hastaların sanat ürünleri gün ışığına çıkmıştır. (V.V. Gavrilov. Outsider sanatına Merak Kronolojisi. 2005)

Sanat Terapisinin (Art Therapy) Amacı ve Hedefleri;

Rudestan K.E ve Anton Yasir'in kaynaklarına göre sanat terapisinin hedefleri ve amaçları kısaca şunlardır:

1. Bireyin kendini ifade etmesi, yaratıcılık ve kabiliyet yöntemiyle “Ben” olgusuna ve soruna ulaşarak çözümlenmek, sözel olarak ifade edilmesi zor duyguları ve sorunlar sanat yolu ile kâğıda dökmek ve uzman kişiyle hasta arasındaki o aşılması ve geçilmesi zor olan engelleri güvenli ortam içinde aşılmaktadır. Hasta birey aslında sorunlarının resmini yapmaktadır.

2. Bireyin kendine ait olan ve doğal ifadelerle içindeki potansiyeli çözmek, buradaki amaç uzman kişinin sorunlara ulaşmasını kolaylaştırmak çizilen resim, çizen kişi, uzman kişi arasında bir köprü kurmaktır. Terapi sayesinde, aşılması imkânsız olan duygu ve düşünceler çözmekte yardımcı olur.

3. Bu uygulamada birey yaşadığı sorunu ve duyguları tekrar tekrar yaşayarak, düşünme ve kıyaslama imkânı bulur. Böylece geçmiş ve gelecek arasında bir bağlantı kurarak, gözlemler ve deneyimleri sonucu elde ettiği tecrübeyle, gelecekte karşılaşıacağı aynı durumlarda, nasıl tepki vereceğini seçerek doğru adımlar atmayı öğrenir.

4. Art Terapini en önemli özelliği, aktif olan hayal gücü yoluyla duyguları ve bilinçdışı bilinçaltını yüz yüze getirerek karşılaştırmaktır.

Greg Fers “Resmin Gizli Dünyası” isimli kitabında, kişilerle yapılan sanat üretimi, faaliyette olan “Şu an ve Burada” olgusunu, bilinçli ve bilinçsiz duyguların, ihtiyaçların algılanmasına ve iyileştirmesine imkân sağladığını belirtmiştir. Fers'e göre sanat yolu ile uygulanan bu yöntemin diğer özelliği, sadece çocuklarda değil yetişkin ve psikolojik rahatsızlığı olmayan ancak bazı sorunları olan kişilerde de uğraş, deşarj olma amaçlı uygulanabilir olduğunu vurgulamıştır. Bu uygulama için kâğıt, renkli kalemler ve bazı sanat malzemeleri, çizim alanı gerekmektedir. Amaç, çizimlerin nerde ve nasıl yapıldığı değil, neyi ifade ettiğidir ve ayrıca estetik yargılara takılmadan, spontane ve bilinçsizce kendini ifade etmektir. Birey bu yolla kendini ifade etmeye çalışırken farkında olmadan kendisiyle ilgili bazı ipuçları, sorunları, sembollerle ve görsellerle yansıtmaktadır.

Sözel olarak ifade edilemeyen veya gizlenen durum, renklerle ve sembollerle keşfedilir ve sırayla çözülür. Hasta bazı şeyler gizleyebilir ve farklı anlatabilir; böyle durumlarda bireyin resim yoluyla kendisini ifade etmesi, yani sembollerle konuşması bu tarz sorunları ortadan kaldırmaktadır.

Aslında farkında olmadan biz de kendimizi resim karşısında bir uzman kişi yerine koyarak resimle ilgili yorumlar yapıp bu çalışmalar bizim tarafımızdan analiz edilir. Resmin nasıl yapıldığını, sanatçının hangi ruh halinde olduğunu sembolleri kullanarak tahmin etmeye çalışırız. Bir uzman kişi de çizilen resmi yorumlarken buna benzer bir yöntem uygular ve pozitif negatif gibi iki ana temelden yola çıkarak ortaya çıkan ürünü anlamaya, sentezlemeye ve yorumlamaya başlar. Ancak pozitif durum genelde psikolojik analize girmez, negatif durumlar daha çok ön plana çıkartılarak sorgulanır. Bilinçaltında oluşan negatif enerji, bilinç dışına kendi bir sorun gibi yansıtılarak ben buradayım, beni fark et demeye çalışır. Bu enerjiyi yani sorunlar bilinçaltındayken kendisini ya rüyalarda veya resimlerde, sembollerle belli eder.

Fers'e göre resimlerde hep bir "fikir" yatmaktadır. Ona göre bir resmi çözmek için büyük bir zaman dilimi ayırmalıdır, o resmi hissetmelidir, anlaşılmaya çalışılmalıdır, çözülmelidir ve hatta o resmi baştan yapılarak o resme ne kadar enerji harcadığı anlamaya çalışılmalıdır. Ancak bu yöntemler izlenerek en sağlıklı ve doğru bir bilgiye ulaşılabilir.

1.2 Sanat Terapisinin Uygulama Alanları ve Çeşitleri;

“Sanat terapisi çocuklara, gençlere, yetişkinlere, yaşlı yetişkinlere ve ailelere uygulanabilir. Bu uygulama bireysel ya da grup olarak yapılabilir. Sanat terapisinin kullanıldığı temel tedavi ve değerlendirme alanları şunlardır:

- Anksiyete, depresyon ve diğer zihinsel ve duygusal sorunlar ve bozukluklar,
- Travma sonrası stres bozukluğu,
- Madde kullanımı ve bağımlılığı,
- Aile ve ilişki sorunları;
- Aile içi şiddet ve istismar,
- Sakatlık ve hastalık ile ilgili sosyal ve duygusal zorluklar,
- Travma, kayıplar ve yas,
- Bilişsel, fiziksel ve nörolojik sorunlar,
- Tıbbi hastalıklarla ilgili psikososyal zorluklar,
- Stresle başa çıkmada,
- İş alanında yönetici ve personellere,
- Hamilelere, anneliğe hazırlıkta,
- Hiçbir rahatsızlığı olmayan ve kişisel gelişim talep edenler.

“Sanat terapi programlarının uygulandığı yerler, başlıca hastaneler, klinikler, kamu ve toplum kuruluşları, sağlık merkezleri, eğitim kurumları ve özel işletmeler olmakla birlikte evler dahil ihtiyaç duyulan her yerde uygulanabilme kolaylığı bulunan bir aktivitedir” (AATA, 2009). (“Sosyal Bilimler Enstitüsü ,Heykel Ana Sanat Dalı ,Heykel Ve Sanat Terapisi ,Özge Kar, Yüksek Lisans Tezis.28-29. Mersin, 2011)

1.2.1 Projektif Testler

Projectif iz düşünüm, yansıma anlamına gelmekte, bireyi gergin ortamdan uzaklaştırıp onu yormadan belli sorunlara ulaşma amacıyla uygulanan bir yöntemdir. Resimde hasta bireyin iç dünyası ve dış dünyası birleşir. Böylece hastanın iç dünyasının dış dünyaya nasıl yansıdığı ve tam tersi dış dünyanın içi dünyaya ne şekilde yansıtıldığını görmekteyiz. Projektif testler, spontane resimden farklı olarak konusu belli olan testlerdir. Bu testlerde denekler ve hastaların söylemekten çekindiği ve gizlediği durumları ortaya çıkartmak amaçlanır. Çalışmalarda bu tarz testleri uygulamak uzun bir süreci kapsamaz ve karışık araçlara ihtiyaç duyulmadan sözel olarak ve görsellerle yapılan testlerdir. Bu testlerin içeriğine bakıldığı zaman projektif testlerin kurucuları Gestalt psikolojisinden etkilenmiştir. Güvenirliği kanıtlanmış ve her yaş için farklı testlerin kullanıldığı bir uygulamadır. Bu testler psikolojik danışmanlar, psikiyatristler tarafından kullanılan konusu belli olan ve amaca yönelik uygulanan testlerdir.

Projektif testler alanında ilk deneyler Wilhelm Maximilian Wundt ve Francis Galton tarafından uygulanmıştır. Uyguladıkları Serbest Kelime Testi'nde bir cümle söylenir ve bireyin bu cümleyi tamamlanması istenir. Ancak Projektif testlerin fenomeni Carl Gustav Jung'tur. Kendine ait olan 100 kelimededen meydana gelen bireyi tanımaya yönelik kelime testi oluşmuştur. Aynı zamanda Jung, 1904 -1905 yılları arasında yaptığı çalışmalarla ve araştırmalarla projectif testlerin, insan duygularını, düşüncelerin ve tedirginliklerini kontrolsüzce dışa vurumu ve yansımaları sağladığını belirtmiştir.

“Biçimsel sınıflandırmalara göre projektif teknikler kullandıkları uyarımının türüne göre ya da uyarımın standartlaştırılama derecesine göre ayrılırlar. Biçimsel açıdan en iyi sınıflandırmalar Eysenck ve Bell'inkilerdir.

Eysenck'e göre dört tür projektif test vardır. Bunlar;

1.Tamamlama testleri:

Bu tür projektif testlerde deneğin yapacağı iş, bir hikâyeyi tamamlamaktan ibarettir. Uyarım cümlelerin ya da hikâyenin başlangıcıdır.

2.Yorumlanmaya dayanan testler (interpretatife).

Deneğin burada yapacağı şeyi, bir uyarımdan hareket etmek suretiyle bir hikâyeyi yorumlamak, tartışmak ya da anlatmaktır.

3.Verim Testleri (production).

Denekten burada istenilen şey, bir desene çizmek, bir resim yapmak ya da bir oyun sitüasyonu içinde yorumu sonradan yapılacak olan bir inşa 'da bulunmaktır.

4.Gözlem testi (observation)

Burada denek, müphem olarak yapılmış bir sitüasyon içine konur ve davranışı gözlenir”

(Projektif Testlerle Kişilik Değerlendirilmesi. Projektif Testlerin Sınıflandırılması s.197.Asiss. Mehmet Alibal)

En yaygın olarak kullanılan projektif testler şunlardır;

1.Mürekkep lekesi testi (Hermann Rorschach 1884-1922): İsviçreli psikolog tarafından 1910 yılında oluşturulmuş psikotanisal yani kişi ve karakter analizi yapmak için kullanılan test şeklidir.

2. Dr. Fay ve Andre Rey: Yağmur Altında Dolaşan Kadın: Bu test ‘Ben’ olgusunu, bireyin durumu, bireyi ve stres yaratan şartları çözmek için, hayal gücünü ve zekâsını ölçmek için uygulanır.

3.Ev +Ağaç + İnsan testi (Djon.H.Bak.); hastayla ilgili özel ve genel bilgi edinmek için kullanılır. Çocuklarda çok yaygın olarak kullanılır,

4.Bir Aile Çiz Testi (Maurie Porot); testin amacı, çocuğun ailesi ile olan çatışmalarını açığa çıkarmaktır, bireyin hassasiyetini, olgunluğunu, çalışma ve çevre uyumu ile ilgi bilgi edinmek için kullanılan bir testtir. Psikanalitik verilere dayanan projektif bir resim testidir. Ancak ilerleyen zamanlarda geliştirilerek yetişkinler için de kullanılmıştır.

5.Bir Adam Çiz Test (F. Gudinaf); 1926 yılında geliştirilen bu test çocuk ve gençlerde zihinsel gelişim düzeyini ölçmek kullanılmıştır.

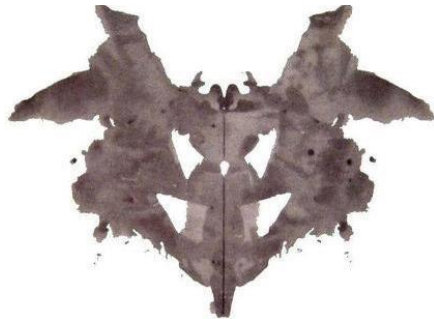
Projectif testler arasında en yaygın olarak kullanılan halen günümüzde de kullanılan leke testi 1910’da geliştirilmiştir; ancak daha önceki tarihlere baktığımızda bu testin temelleri Fransız psikolog Alfred Binet tarafından atılmıştır. Bununla birlikte Hermann Rorschach (1884-1922), ortaya çıkan leke sonucu bireyin yorumlarından kişilik bağlantısı kurarak araştırmaları sonucu “Psikodiagnostic” adlı kitabını yayınlamıştır. Bireyin benzetme ve çağrışımlar yoluyla dinamik özelliklerini aydınlatmak için kullanılan bir yöntemdir. Lekeler sıradan olan görüntülerdir, ilk bakışta anlamı olmayan birbirinin simetrisini oluşturan görüntülerdir ancak her bireyin bu görüntülere verdiği tepki ve çağrışımları farklıdır böylelikle bu şekillere verdikleri anlamlar onları ele vermektedir.

Sokolova E.T 'in 2013 yılında yayınladığı “Projektif Testler” isimli yazısında, Rorschach’a göre çalışmalarında önemli olan hastanın ne gördüğü değil renkleri formları nasıl gördüğüdür. Bu yöntemle kişilik analiz yapılır, kişiyi o anki ruh haline iten düşünceler araştırılır. Rorschach, insanlar gökyüzüne, bulutlara bakarak çeşitli yorumlar yaparlar, bulutların farklı şekilleri ve bulutların oluşturduğu çağrışım ve izlenimlerin getirdiği zihinsel ve ruhsal yorumlardır. Leonardo da Vincinin de bulutların, duvardaki pürüzlerin oluşturduğu dokulara ve ayın gece suya yansımalarına bakarak onda bıraktığı çağrışımlarını uzun süre inceleyerek hayal gücünü harekete geçirerek farklı çalışmalar ortaya koyduğu bilinmektedir. Rorschach’ın testleri de tamamen çağrışımlardan yola çıkılarak yorumlanır.

Psikiyatrist Hermann Rorschach,’ın levhalardan oluşan bu test çalışmasının birinci, ikinci, üçüncü siyah ve kırmızı; dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci, siyah ve son üçü renkli olmak üzere toplam on tanedir.

Rorschach bilinçli olarak bazı lekeleri belirginleştirmesinin nedeni bu lekeler bireylere bazı şeyler çağrıştırmaları içindir. Bu testin diğer projectif testlerden farklı olarak belli bir zaman dilimi yoktur. Bireylerin yaşına, cinsiyetine, hastalık durumuna göre yorumlar ve değerlendirmeler değişmektedir. İlk aşamada hasta lekeleri görür belli çağrışımlar ve algılar oluşturur. İkinci aşamada bireylerin algıları ve çağrışımları toplanır. Üçüncü aşamada düzeltmeler yapılır konturlarla belirtilmesi ve son halini alması istenilir. Bu tarz düzeltmeler ve değişiklikler bireyin ruhsal halini açıklar.

Aşağıda Rorschach testinde bir örnek ve cevapları verilmiştir;

Resim 1.1. Hermann Rorschach, 1910

1. Bir kedi veya tilki yüzü:

Eğer cevap evet ise bu bireyin gayet sağlıklı olduğuna işarettir. Bu cevap %85 oranda verilmektedir.

2. Kelebek:

Eğer levhadaki şekil bir kelebeği anımsatıyorsa bu bireyin kendisiyle, kişiliyle bir uyumsuzluk yaşadığının belirtisidir. Kelebek cevabı genelde 20 yaşını aşmamış duyguları yoğun ve depresyona eğimli kişiler tarafından verilmektedir, bireyin kendi içinde uyum eksikliği, şekli kelebeğe benzetmesiyle ortaya çıkmaktadır.

3. Yarasa:

Agresiflik eğilimi bulunan insanlar genelde yarası cevabını vermekteler.

4. Bir hayvan postu:

Eğer cevaplar arasında “Ayı, aslan, kurt gibi hayvanların postunu andırıyor.” cevabı veriliyorsa bu bireyin sağlıklı bir psikolojisinin olduğuna işarettir. Ne istediğini bilen, net kararları ve değerli olan, istediği şeye nasıl ulaşacağını bilen sağlam karakterli bireylerin verdiği cevaplar arasındadır.

5. Yengeç;

Nevroz ve anksiyete bozukluklarına eğilimli insanların verdiği cevaplar arasındadır.

6. Çeşme, fiskiye veya havuz başında dans eden iki ayı;

Nadir olsa da verilen cevaplar arasındadır, bu durum bireyin şizofreni kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu tarz cevabı hayal gücü geniş olan insanlarda verebilmektedir.

1.2.2 Sanat Terapisi Çeşitleri

Film Terapisi;

Grup halinde yapılan bir psikoterapi yöntemidir. Uzman kişi tarafından seçilen film veya belgesel izlenerek yine uzman kişiyle tartışılıp yorum yapılır. Filmi izleyen kişiler filmdeki karakter ve olaylar içine kendilerini koyarak yaşadıkları duyguları ve olayları gözden geçirerek sentezlerler. Film sentezi ve filmin tartışması yapılırken birey farkında olmadan bilinçaltına yerleşen sorunlar ortaya çıkar.

Müzik Terapisi;

Bu yöntemde eski çağlardan Şamanizm'den bu yana kullanılan bir yöntemdir. Dünyada ve özellikle ülkemizde yaygın olarak kullanılan bir psikoterapi yöntemidir. "Müzik insanları bir hipnoz hali oluşturarak etkilemiş ve kitlelere zaman yön vermiştir. Özellikle müzik, duyguları yoğunlaştıran bir özelliğe sahip olduğundan, pek çok medeniyetlerde dini duyguların güçlenmesinde, hastalıkların tedavisinde oldukça yaygın bir yöntem olarak kullanılmıştır. Türklerde müzik, Türk tarihi kadar eskiye gitmektedir. Bazı tarih ve müzik bilim adamları en az 6000 yıldan beri devam eden bir Türk müziği tarihinden bahsetmektedir. Bu nedenle tarih sırasına göre Türklerde müzik ve müzikle tedavi;

1. Orta Asya Türk Kültüründe
2. İslam Medeniyetinde
3. Selçuklu ve Osmanlılarda olmak üzere üç başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür."

(Yrd. Doç. Dr. Pınar Somakçı. Türklerde Müzikle Tedavi 1. Giriş)

"Orta Asya döneminde kullanılan kopuz veya saz tedavi edici, iyi ruhları çağırın, kötü ruhları kovan önemli bir çalgı olarak kullanılmıştır. Ayrıca Altaylar ve kuzeyinde davullar da hasta tedavisinde ve dini törenlerde özellikle "şamanlar" tarafından kullanılmıştır. Şaman her şeyden önce kendine özgü tekniğiyle, ruhu göklere yükselten veya yer altına indiren bedeninin vücuttan ayrıldığını hissettiren bir trans (aşkın) ustasıdır. Kendisi davul çalarak ruhları hükmü altına alır, ölümlerle, şeytanlarla, cin ve perilerle irtibat kurarak hastalara şifa dağıtırdı. Daha sonra İslam dini tesiri ile "Baksı" adını alan tedavi eden hekimler Altay, Kaşgar, Kırgız Türklerinde ortaya çıkmıştır. Baksı, seans süresince müzik, şiir, taklit ve dansı sanatkar bir biçimde birleştirerek hastayı iyileştirmeye çalışmıştır. Kendisinden tamamen geçtiği zaman(trans) yaptığı dansın özellikle iyileştirici bir güce sahip olduğuna inanılmıştır." (Yrd. Doç. Dr. Pınar Somakçı. Türklerde Müzikle Tedavi s.133.)

“İslam Medeniyeti tarihinde özellikle tasavvuf ekolü mensupları(sufiler) müzikle uğraşmış, kullanmış ve savunmuşlardır. Sufiler, akli ve asabi hastalıkların müzik ile tedavi edildiğinden bahsetmişlerdir. Bu dönemde yaşamış büyük Türk-İslam alimleri ve hekimleri Zekeriya Er Razi (854-932), Farabi (870-950) ve İbni Sina (980-1037) müzikle tedavinin bilhassa müziğin psişik hastalıkların tedavisinde ilmi esaslarını kurmuşlardır. Farabi, “Musiki-ul-kebir” adlı eserinde müziğin fizik ve astronomi ile olan ilişkisini açıklamaya çalışmıştır. “(Yrd. Doç. Dr. Pınar Somakçı. Türklerde Müzikle Tedavi s.134)

Dans Terapisi:

Bireyin sosyal hayatına, fiziksel, duygusal gelişimine yardımcı olan psikoterapi yöntemidir. Duygusal sorunlar yaşayan, zihinsel yetersizliği olan, hayati tehlikesi bulunan hastalıklarda hareket kullanılarak uygulan terapidir. Fiziksel hareketlerle gizli, bastırılmış duyguların dışa boşaltımı sağlanır.

Drama Terapisi:

Yine yaygın olarak XIX. yüzyıldan beri kullanılan bir psikoterapi çeşididir. Almanya, Rusya, Amerika, İsviçre gibi ülkelerde drama terapi üzerine tiyatrolar kurulmuştur. Terapinin amacı, üstlenilen duyguları, karakterleri ve düşünceleri gerçeğe en yakın şekilde sergilemektir. Bireylere kendi duygularını ve yaşadıkları olayları farklı bakış açılarıyla yargılama imkânı sunulmaktadır.

Kukla Terapisi:

Oyuncak bebeklerle, kuklalarla 1929 yılından beri uygulanan terapidir. Teatral bir oyun şeklinde gerçekleşir. Çizgi film ve masal kahramanlarından seçilen karakterlerle uygulanır. Çocuk, kahramanlarla aynı duyguları paylaşır üzülür, korkar, mutlu olur. Amaç terapi sonunda çocuğun rahatlamasıdır. Çeşitli davranış bozukluklarında, iletişimde zorlanan çocuklarda kullanılır. Bu terapi giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur. Giriş kısmında masal kahramanı tehlikede olur, gelişme kısmında kahraman kurtulur ve sonuçta da mutlu sonla biter.

İzoterapi;

Resim, kil, boya gibi sanat malzemeleriyle yapılan en yaygın terapi yöntemidir. Bu terapide amaç kelimelere bağlı kalmadan bilinç altında oluşan sorunları spontane bir şekilde soyuttan somut hale getirerek simgelerle ifade etmektir. İzoterapi yöntemi ile bireyin derinindeki “ben” olgusuna ulaşip bilinmeyene yolculuk etme esası vardır.

Renk Terapisi:

Rengin psikolojik etkisi Şamanizm döneminden bilinir. Renk psikolojiye iyi veya kötü şekilde etki eder. Terapist, hastanın en rahat hissettiği ve hastayı mutlu eden rengi belirleyerek, bazen de müzik eşliğinde bir nevi transa geçirir ve soruna ulaşarak bireyin rahatlamasını sağlar.

Ergoterapi:

“Ergoterapi anlamlı ve amaçlı aktivitelerle sağlığı ve refahı geliştiren kişi merkezli bir sağlık mesleğidir. Ergoterapinin temel amacı kişilerin günlük yaşam aktivitelerine katılımını sağlamaktır. Ergoterapistler kişi ve toplulukların istedikleri, ihtiyaç duydukları veya kendilerinden beklenen aktiviteleri yapabilme becerilerini geliştirerek veya aktiviteyi ya da çevreyi kişilerin katılımını daha iyi sağlayabilecek şekilde düzenleyerek bu amaca ulaşırlar”.(Hacettepe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü)

“Uğraş terapisi son dönemde ülkemizde kronik ruhsal hastalıklara yönelik rehabilitasyon uygulamalarının hız kazanmasıyla birlikte daha çok gündeme gelmeye başlamıştır. Uğraş terapisi Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri'nde rehabilitasyonun temel taşlarından biridir ve çeşitli eğitimler sonrası uğraş terapistleri yetiştirilmektedir. Uğraş terapisi, İngilizce'de 'occupational therapy' olarak geçerken, çeşitli Avrupa dillerinde (örn: Almanca) ergotherapie olarak adlandırılmıştır. Ergoterapi kelimesi Yunancadan gelmektedir 'Ergon' sözcüğü, iş, hareket, eylem, davranış, beceri, etkinlik anlamına gelir ve 'Therapeia' sözcüğü ise bakım, iyileşme, hizmet demektir. Benzer şekilde İngilizce'deki 'occupation' kelimesi de iş, meşguliyet anlamını taşımaktadır. Benzer anlamlarda kullanılan bu iki yabancı kelimenin Türkçedeki karşılığı 'uğraş terapisi' olmalıdır.

2004 yılındaki toplantısında Dünya Uğraş Terapisi Federasyonu uğraş terapisini şu şekilde tanımlamıştır: 1) Uğraş terapisi sağlık ve iyilik halini uğraş ile sağlayan bir uzmanlık alanıdır. 2) Uğraş terapisinin temel amacı kişileri günlük yaşam aktivitelerine katılımlarını sağlamaktır. 3) Uğraş terapistleri bunu kişilerin bu aktivitelere katılma yetilerini arttırarak ya da destek sağlamak amacıyla çevreyi değiştirerek sağlarlar (WFOT 2007)”.(Alev Büyükkınacı Uz. Dr. Serbest Hekim, Uğraş Terapisi (Ergoterapi) Occupational Therapy (Ergotherapy), Derleme, Kütahya)

Ebru terapisi:

Ebrunun rahatlatıcı özelliği kullanılan malzemenin tamamen doğal olmasından kaynaklanır; su, toprak boyalar, gül dalı, geven dikeninin reçenesi olan kitre, sığır öd'ü, at kılı. Özellikle su, hareket eden su pozitif iyonlar yaydığından insanlar üzerinde olumlu etkileri vardır. Herkes

denizi seyrederken, göl ya da akarsu kıyısındaiken kendini dinlenmiş, rahat ve huzurlu hisseder.

- Ebru, öncelikle sabırlı olmayı öğretir, geliştirir.
- Kontrolün tamamen ebru yapan kişide olmaması, özellikle takıntısı olan kişilere "olanı kabul etme" yi öğretir.
- Ebru, kişiyi günlük hayatından çıkarıp başka dünyalara götürür ve ruh dinginliği sağlar.
- Ebru yapan kişi, o an ki duygu ve düşüncelerini, renk ve desen olarak dışa vurabilir, kendisiyle ilgili yepyeni bir bakış açısı kazanır.
- Kişi dikkatini suya ve renklerin hareketine yoğunlaştırdığında gerginliği azalır, zamanın nasıl geçtiğini fark etmez.
- Ebru yaparken insanın aklına kötü bir şey gelmesi imkansızdır, çünkü statik değildir, hareket vardır, sudaki renk ve desenler sürekli değişir.
- İnsanın oyun oynaması bir ihtiyaçtır, çocukluğunu neredeyse unutmuş olan yetişkinlere suyla ve renklerle oyun oynama fırsatı verir ebru.
- Önemli olan sanatsal değeri olan bir ebru yapmak değildir, kişinin bu süreçte zihnini, duygularını ve bedenini bütünleştirip stres ve endişeden uzaklaşıp rahatlamasıdır.
- Üretmek ve ürettiğinin beğenilmesini kişinin özgüvenini arttırır. (Psikolog Ada Aktay)

2 BÖLÜM

RUHSAL SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE RESİMSEL DİLİN KULLANIMI VE BİÇİMLERİN YORUMLANMASI

2.1 Sanat Terapisinin Dışavuruma Faydaları

Rudestam K.E.'in "Sanat Terapisinde Tarihsel gelişim" isimli makalesine göre, sanat uygulamaları hasta bireye yaklaşım aşamasında ve tedavi sürecinde hem faydalı hem de zararsız bir yöntemdir. Sanatın dışavurumunun faydaları ve etkileri şunlardır:

- 1.Sanat terapi (art therapy) aşılması güç olan bazı duygu ve düşünceleri anlamak için uygun ortam hazırlar. Sanat yolu ile hem grup çalışmalarında hem de bireysel çalışmalarda hastalarla uzman kişi arasında empati kurulur
- 2.Negatif enerjiyi dışa vurmaya ve resim, boya, kil gibi sanat malzemeleri ile zararsız bir şekilde bilinçaltındaki çatışmaları görsel dil yardımı ile deşarj olma imkânı sunmaktadır.
- 3.Terapide amaca ulaşma süresi hızlanır ve birey teşhis için bir zemin hazırlanır. Terapi sırasında görsel malzemelerle çalışmak, sözel iletişimde daha etkilidir. Sözel sorgulama hastaya kasıtlı gelebilir ve hasta tarafından birçok şey saklanılabilir.
- 4.Hasta gözün önünde duran ve kendisinin yarattığı sanat ürünün yani soyuttan somuta geçen ürünü reddedemez. Ortaya çıkan ürün, uzman kişi için önemli bir kaynaktır ve artık bu kaynak yoruma açık hale gelir, hasta birey çalışması yorumlanırken sözel olarak katkıda bulunduğundan bu yorumlama daha açıklayıcı olacaktır.
- 5.Hasta bireyin, duygu ve düşüncelerinin düzenlenmesine katkıda bulunur. Sanat malzemeleri yoluyla hasta duygu ve dikkatini güçlendirerek organize olmayı sağlar ve hastanın algısının güçlenmesine yardımcı olur.
- 6.Sanat, yaratıcılık sürecini aktive ederek hastanın görselliği algılayarak kendini keşfetmesini ve kendisiyle ilgili bazı şeyleri denemesine olanak sağlar, terapi uzman kişiye hastanın bilinç altına inme ve onu keşfetme imkanı sunar.
- 7.Hastanın kişisel değer duygusunu artırır, ona öz güveni sağlar, grup çalışmalarıyla ortam içinde nasıl harmoni sağlayacağını öğretir ve sorumluluk duygusu nu geliştirir.(Rudestam K.E.'in "Sanat Terapisinde Tarihsel gelişim)

2.2 Sanatın Kişisel Gelişime Katkısı

Bireyin kişisel gelişimde birçok faktör bulunmaktadır ve bunların arasında sanat küçümsenmeyecek bir alana sahiptir. Sanat, insan hayatında vazgeçilmez bir yerde bulunmaktadır ve toplumsal bilincin biçim şeklidir, güzel bakmayı ve güzel görmeyi tetiklemektedir. Doğayı dünyayı seven bir kişi ancak sanatı severek, güzel görür bu yüzden sanat duyguları ve düşünceleri aydınlatan ve geliştiren bir unsurdur. Sanat kişiyi sadece entelektüel, kültürel ve duygusal açıdan etkilemez, kişiliğin tamamını, ruhu, beyni vs. etkiler. Bu durum sadece günümüz çağdaş hayatı için geçerli değil, aynı zamanda sanatın kişisel gelişimdeki etkilerinin Şamanizm dönemine kadar uzanan bir geçmişi vardır.

Sanatın felsefi, estetik, işlevsellik gibi konuları günümüzde hala tartışılmaya ve araştırılmaya devam etmektedir ve sanata sürekli farklı açılardan bakılmaktadır. Ancak tartışılmayacak tek unsur sanatın hayatımızın her alanında ve katmanında yer aldığıdır. Özellikle XXI. yüzyılda yani kaosun, telaşın, yoğun üretim ve hiç bitmeyen bir ihtiyaç dünyasının yüzyılında sanat vazgeçilmez anlayıştır. Ancak sanatın günümüzde en yoğun olarak kullanıldığı alan ruh bilimi, kişisel gelişim ve eğitimidir. Amaç beynimizin sağ tarafını etkin hale getirerek, ruhun sanatı tatma yoluyla kendimizi, kişiliğimizi geliştirmek ve beynimiz sol yani analitik kısmıyla alışveriş sağlamaktır. Bu tarz eğitim ve gelişim aslında çocukları temel alınarak geliştirilmiştir, çünkü çocuk her şeyi renk, ses, biçim, ritim yollu ile algılar demek ki çocuğun dünyasına girmek ve onun iç dünyasını dışta oluşturmak ancak sanat yolu ile mümkündür. Bu durum göz önünde bulundurularak eğitim sisteminde eski sisteme nazaran sanat daha da işlevsel hale getirilerek analitik sorunların eğitiminde ve ifadesinde kullanılmaya başlanmıştır. Böyle bir anlayış öğrenmeyi ve anlamayı daha kolay ve kalıcı kılmıştır. Sanat terbiyesiyle birey olaylara farklı bakabilir ve farklı perspektifler geliştirerek bir soruna ve olaya farklı açılardan bakmayı ve çözümlenmeyi öğrenmektedir ve kişi kendince farklı çözüm yolları geliştirmektedir. Sanatın bu işlevsellikleri ve etkileri göz önünde bulundurularak çocuğun sanat hayatı ne kadar erken başlarsa onun kişisel gelişimi için de o denli etkili ve faydalı olacaktır. Her şeyden önce sanatın doğru algılanmasını ve anlaşılmasını öğretmek gerekmektedir. Bu durum da ancak bireye doğru eğitimi vermekle mümkündür.

Popüler sanat, güncel sanat, klasik vs. sanatın şekli fark etmeksizin ruha hitap ederek bireyi manevi ve ahlaki olarak tamamını etkiler ve bir nevi kişiliğin oluşumuna yön vererek kişinin ahlaki niteliklerini oluşturarak idollerini belirlemesine yardımcı olmaktadır.

Sanatın kişisel gelişimi üzerindeki etkilerini sıralayacak olursak;

1. Kişi sanat yoluyla etrafı farklı görmeyi, değerlendirme yaparken farklı yollara başvurmayı,ve görsel düşünmeyi öğrenir.
2. Kendi düşünceleri ifade ederken, sözel dil dışında farklı alternatiflerini olduğunu keşfeder.
3. Cevapların ve soruların birden fazla bakış açısıyla düşünülebileceğini öğrenir.
4. Sanat yoluyla insanları anlayabilir, farklı hayatları görür ve başka hayatlar içine kendimizi koyabilir, kendi oturmuş düşünce ve duygularımızdan farklı şeyler hissedebiliriz.
5. Görsel düşünerek görsel ifade etmeyi öğreniriz.
6. Hayatımızın çeşitli dönemlerinde yaşadığımız sorunlara farklı çözümler bulabiliriz.
- 7.Kişilk değerlerimiz ve beğenimiz artar.

2.3 Psikolojide Resim Dilinin Kullanımı, Metot ve Prensipler

Yapılan çalışmayı çözmek ve anlama konusunda yararlanacağımız en doğru örnekler, farklı insan ve mesleki grupların resim çalışmalarını inceleyerek kitap haline getiren A.G.Fers'in "Resmin Gizli Dünyası" "metotları ve prensipleridir.

Fers'e göre, yapılan çalışmayı anlamak ve çözmek için, ilk önce o çalışmanın hangi şartlarda ve ortamda yapıldığının bilinmesi zorunludur. Resim çizme sırasında hastayı incelemek ve gözetlemek de sorunu çözme yönünde olumlu olacaktır, çünkü hastayı gözetlemek, yorum kısmında hangi detaylara takıldığını ve ne kadar enerji harcadığını anlamamıza yardımcı olacaktır. Uzman kişi hastanın o anda hangi malzemeyle çalıştığını ve hangi malzemelerin olup olmadığını bilmek zorundadır. Çizim esnasında hastanın elinde sadece tek renk kalem varsa ve her şey tek renkle yapılmışsa bu durum yanlış değerlendirme yapılmasına neden olabilir. Hastayı resim yapmak için zorlamamak gerekir, kimin resim yapmak istediği sorulur ve olumlu cevap veren hastalara malzemeler dağıtılır, zorlamak hastayı olumsuz etkileyeceği gibi tedavi sürecini de uzatabilir. Resim yapmak istemeyen kişilere malzemeleri istediği zaman nerden temin edeceği söylenir ve çalışmak istediklerinde oradan malzeme alabilecekleri ifade edilir. Fiziksel rahatsızlığı olan kişilere de yataktan kalkamıyorlarsa, ona göre malzeme verilir ve onlara odalarında çalışmak için izin verilmelidir. Grup çalışmalarında o anda bulunan hasta yakınları da çizim yapabilir bu bazen hastaya yönelik çok iyi ipuçlarına götürebilir.

Bu anlamda malzeme seçimi de çok önemlidir. Örneğin, küçük bir çocuk büyük kağıt ebatıyla baş edemeyebilir ya da çok küçük kağıt onlar için yetersiz kalabilir, en doğru kağıt boyu orta boylu olmalıdır. Renkli kalemlerin özellikle kurşun kalem olması tercih edilmelidir, keçeli kalem, resimlerde gölge yapımında zorluk çıkarttığı için tercih edilmemelidir.

Hastanın çizimine müdahale ve acele ettirmemek gerekir, eğer hasta gözetleniyorsa hastaya bunu ona fark ettirmeden yapmak gerekir, hasta kendisinin gözetlenmesinden hoşlanmayabilir. Bu durum hastayı kısıtlar ve bilinçaltındaki sembollerin geniş anlamda çalışmada yer almayabilir. Çalışmadan önce hastalara küçük bilgiler verilebilir ancak bu bilgilerin kısıtlayıcı olmamasına dikkat etmesi gerekir. Konu seçiminde zorlanan hastalara müdahale edip yardımcı olunabilir. Örneğin hastaya o an neler düşündüğü sorulabilir ve hasta anlatmaya başlayınca "bunun resmini nasıl çizersin şimdi onu yansıtmaya çalış" demek daha doğru yaklaşım olacaktır.

G.M.Fers,"Resmin Gizli Dünyası" isimli kitabında, çalışma bittikten sonrada belli bir disiplin sergileyerek, her çalışmanın arkasına tarih, hastanın adı, soyadı, yaşı, spontane veya hangi test metoduyla çizildiğini belirtmiştir. Fers, çalışmaları toplarken hasta uygun ise ona resimle ilgili bilgi sorar ve bu bilgiler de not edilir. Ancak soru "Burada ne var?" Şeklinde olmamalıdır. Bir detayla ilgili uygun yaklaşımla soru sorulmalıdır. Bu tarz bir disiplin ve çalışma sistem ile hastanın "Ben" ve "Şuan" olgusuna ulaşmak daha kolay ve doğru olacaktır.

Fers'e göre resim çözümlenirken anlaşılması gereken noktalar şu şekilde açıklanabilir: Resim çözümlenmeye başlarken en önemli şey hemen yoruma geçmek değil resmin altında yatan fikri ve o çalışmanın duygusunu anlamaktır. Resim üzerindeki ilk izlenimler doğru olmayabilir, bu yüzden hemen yargıya geçip yanılmamak için o çalışmaya biraz zaman ayrılması gerekmektedir. Gerekirse resmin en baştan çizilip büyük ebatla bakıp resimle ilgili uzun uzun düşünmek gözden kaçan bazı detayların farkına varılmasını sağlayacaktır. Gözden kaçmaması gereken en önemli detay yapılan resmin kâğıt ebadıyla uyumudur, eğer yapılan resim, büyük kâğıtta küçük ebatla resmedildiyse veya tam tersi bir durum varsa uzman kişinin kendine sorular sorması ve bu olguyu kendi içinde değerlendirmesi gereklidir. Böylece uzman kişinin resim yorumlanması farklı boyuta yönlendirilebilir, genelde bu tarz uyumsuzluklar hastanın duygu ve düşünce dünyasında dengesizliğin işaretidir. Bir de dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta yapılan resim çalışmasının yatay mı dikey mi çizildiğidir, yatay çizimler bir anlatım unsuru, dikey çizimler ise bir bildiri unsuru olarak ele alınabilir, bu durumda da uzman kişi kendisine resimle ilgili sorular sorarak resmin farklı yönleriyle resme yaklaşmalıdır. G. M Fers'e göre üçüncü önemli nokta ise uzman kişi hasta bireyin resimlerde hangi renkleri kullandığını, bastırılan çizgilere, tekrarlanan şekillere, çizgi yönüne, figür ve objelerdeki eksikliklere, nelere vurgu yapıldığını, vs. dikkat edip önemsemelidir. Resimlerle ilgili hiçbir zaman kesin bir yargı ve çözümlenme yapmamalıdır, düşünceler ve sembollerin anlamı değişebilir çünkü resim yorumlanırken bilinmeyen bir yolculuk yapılmaktadır.

Yoruma geçmeden önce ilk yapılması gereken, o resmin ne hissettirdiğini, üzüntü mü, mutluluk mu, öfke mi, korku mu vs. yani resmin duygusunu anlamaktır.

2.4 Bireyde Yaşa Bağlı Değişen Resimsel İfadeler

A. L. Venger'in "Psikolojik Resim Testi" isimli kitabına göre, kişilerin resimlerinde konu anlatımı 3 yaşından sonra başlamaktadır. Bu yaşa kadar resimler şematiktir. Çocuklarda 4 yaşından itibaren figürler ve çizimler primitif şekiller almaya başlamaktadır, kollar bacaklar ve diğer formlar belirlenmeye başlanılır. Çocuklar 6 yaşında detayları önemsemeye ve daha titiz çizmeye başlarlar eller, ayaklar vs. vücudun organları belirginleşmeye başlar. Artık çocukluk dönemini tamamlayan 6 yaş ve üzeri çocuklarda, resimlerdeki konular ve figürler gerçeğe yakın algılanmaya ve çizilmeye başlanır. Vücudun organları olması gereken yerlerden başlanılır.(s.11-13)

12-14 yaş aralığındaki çocukların resimlerinde cinsiyet belirtisi çok zayıftır erkek ve kadın cinsiyeti genelde kıyafetlere ayırt edilir, bu durumda her zaman olmayabilir.(s 14-16.).Daha sonraki yaşlarında yani ergenlik dönemi ve gençlik dönemlerinde bireylerin çizimleri daha da olgunlaşır, cinsiyet belirtisi vurgulanır. Ancak olgun yaşlarda insan çizimlerinde vurgulanan cinsiyet belirtisi, birey cinsellik içerikli sorunlarına işaretler. Üç yaşından itibaren çizilen resimlerde zekâ geriliği, kişilikle ilgili bazı sorunlar, psikolojik rahatsızlıklar, korkular, tedirginlikler vs. belirtmeye başlar. Artık dört yaşından itibaren çocuk hala kafadan ibaret bir figür çiziyorsa çocuğun sanat ve yaratıcılık algılarında bir soruna işaretler. Psikolojide çok rastlanılan bir durum olan öğrenme bozukluğu da aynı zekâ geriliği gibi kendini belli yaşlardan itibaren resimlerde göstermeye başlar. Çocuk 6 yaşından hala figürü tek boyutlu çiziyor ve detayları önemsemiyorsa bu durumda zekâ geriliğine işaretler.

Resmi köşeye sıkıştırmak, aşırı sağda ve aşırı solda çizmek, asimetric detaylarda da çizilen kişi resimlerinin kol boyunun orantısız olması, perspektif bozukluklar, vücudun eğiliminde hatalar, çok büyük ve küçükbaş çizimi gibi özellikler zekâ geriliği olanlarda kendisini göstermektedir.

2.5 Bireyde Ruhsal Rahatsızlığa Bağlı Resimsel İfadeler

Otizm ve Sanat Terapisi

Otizm, Yunanca'da benlik, kendi anlamına gelmekte ve "Otos" sözcüğünden türemiştir. Otizm hastalığında sanat terapisi, kişinin benliğine, bilinçaltına ulaşmayı kolaylaştıran en etkili yöntemdir. Sanat terapisi özellikle çocuklarda, duygusal stresi azaltarak, çocuğun kendisini daha rahat ve huzurlu hissetmesini sağlamaktadır. Otistik çocuklar bu terapi sayesinde iletişime daha açık, davranışlarda ve algılamada düzelme, küçük motor becerileri geliştirerek, el, kol koordinasyonu düzelemektedir.

Kojuško Maryana Vasilyevna'nın "Sanat Terapi çalışmaların Otistik Kişilerde uygulaması, yansımaları ve araştırılması" isimli yazısında, otistiklerin rahatsızlıklarını, beceri ve yeteneklerini göz önünde bulundurularak, bazı araştırmalar ve incelemelerle, sanat terapinin yöntemleri bu tip hastalar için en uygun terapi şekli olduğunu bize göstermektedir. Sanat terapi(art therapy) yöntemlerinde özellikle sanat malzemeleriyle (boya, oyun hamur, kağıtlar, vs.) yapılan çalışmalarda daha başarılı sonuçlar elde edilmektedir. Sanat malzemeleriyle yapılan çalışmalarda hastalarda güven duygusu oluşmakta ve hastalara daha istekli bir çalışma ortamı sağlanmaktadır, hastalar tarafından çalışma esnasında hiçbir negatif, isteksiz davranış da böylelikle oluşmamaktadır.

Resim çalışmalarında bazı otistikler dünyayı ve görselleri bir bütün olarak ve kabaca algılamaktadırlar, hastaların bir kısmı ise şaşırtacak şekilde çevresindeki ve belleğindeki görüntüleri en küçük detaylarla çizebilme yeteneğine sahiplerdir. Sanat terapisi(Art Terapi) otizimli bireylerde negatif duygu ve düşüncelerini nötrlemekte, el ve görsel becerileri geliştirmekte, onlara benlik saygısını kazandırmakta ve onların becerilerini keşfederek benlik algılarını yükseltmekte, çevreyle uyum sağlanmasına yardımcı olarak iletişimi güçlendirmekte, çevreye karşı oluşan korku ve güvensizliği yok etmektedir

Otistik "Savant" sendromu müziğe, plastik sanatlara, matematiğe ve diğer dallarda aşırı yetenekli ve görsel hafızası güçlü hastaların sendromudur. Dünya'da çok sayıda ünlü Savan sendromu olan sanatçı ve bilim adamı bulunmaktadır. Aşağıda verilen görsellerle bazı Otistik insanların sanat becerileri ve yeteneklerinin ne denli ileri düzeyde olduğunu göstermektedir.

Britanyalı, "Otistik Savant" sendromlu ressam Stephen Wiltshire. Wiltshire gibi hastalar davranış bozukluklarına karşın mükemmel zekâ ve yeteneğe sahiplerdir. Konuşma yeteneği gelişmediği için kendisini sadece resimlerle ifade edebilmektedir. Resim çizmeye başladığı

çocukluk yaşlarında, hayvanları ve arabaları konu alan sanatçı, daha sonraki yaşlarında mimari çizimlerle devam etmektedir sanat hayatına. Kendisi görsel hafızası gelişmiş ve üstün fotografik hafızasıyla ressam, sadece birkaç dakika gördüğü geniş alanları en ince ayrıntısına kadar resimleyebilmektedir. Çalışmalarında sadece tükenmez kalem, kaliteli kâğıt kullanarak müzik ile bir nevi transa geçerek çizimlerine başlamaktadır. Gördüğü ve çizdiği görüntüler uzun süre hafızasında kalabilmekte bu yüzden istediği an o görüntüleri tekrar tekrar çizebilmektedir. Helikopterle 20 dakikalık New York gezisini beş metrelik kâğıda sadece 3 günde yaparak gördüklerini en ufak detaylara kadar işlemiştir. Psikoloğu kendisinin resimleri ayrıntılarıyla çizerken zorlanmadığını bir makine gibi, bir daktilo gibi çizdiğini ifade etmektedir.

Resim 2.5.1. Stephen Wiltshire, 2006

Resim 2.5.2. Stephen Wiltshire, 2007

Resim 2.5.3. Stephen Wiltshire, 2009

Doğuştan sağır olan James Charles Castles (1899-1977) konuşmayı, yazmayı, okumayı ve işaret dilini öğrenememiş Otistik rahatsızlığı olan birisidir. Çalışmalarında rastlanılan bazı yazılar kendisinin engelliler okulunda aldığı beş senelik eğitim sürecinde bazı şeyler öğrendiğini ancak tam anlamıyla kullanmadığını göstermektedir. Aynı zamanda daha çocukken kendisine zekâ geriliği tansı konulmuştur. Öğrenme bozukluğu sebebiyle eğitimine devam edemeyen Castels hayatına ailesinin yanında devam etmiştir. O, zamanının çoğunu evin çatı katında çeşitli sanat çalışmaları yaparak geçirmekteydi. Çatı katında resim yaparak, kolaj, görseller ve kart postallarla kitap denemeleriyle, kartonlardan üç boyutlu sanat çalışmaları yapmıştır.

Castels için çok pahalı sanat malzemesi gerekmemekteydi, çöplerden topladığı kâğıtlar, zarflar, kartonlar ve diğer malzemeler onun için yeterli olmaktadır. Bu malzemelerle üç boyutlu çalışmalar, yazmayı çok bilmesede kendince karamalar ve görsellerle kitaplar yapmıştır. Bazı malzemelerini kendi ürettiyordu, örneği kalem yapmak için bıçakla ucunu sivri yaptığı çubuğu katı mürekkep veya rimele sokarak tükürükle onun çizilebilecek duruma getirmekteydi. Ailesi onun çalışmalarına nötr davranmaktaydı ancak yeğeni onun sanat çalışmalarını fark etmiştir. Kendisinin çalışmaları 1950 yılından itibaren çeşitli sanat galerilerinde ve müzelerde yer almaya başlamıştır. 1977 yılında sanatçı öldükten sonra çalışmaları bir süreliğine unutulmuştur ancak 1994 yılında bir kitap merkezinde açılan sergiyle tekrar hatırlanarak ünü, artık dünyaca tanınmaktaydı, 2008 yılında onun hayatını anlatan “James Castle: Portrait of an Artist” isimli bir belgesel film yapılmaktadır.

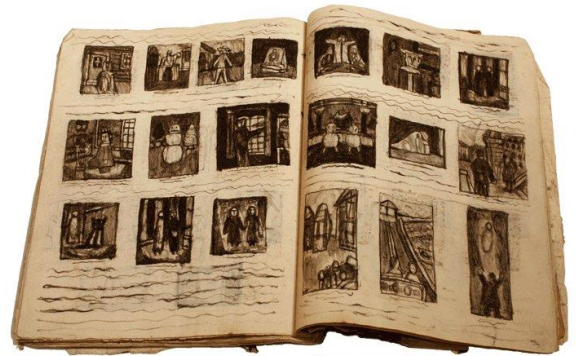
Resim 2.5.4. James Charles Castles

Resim 2.5.5. James Charles Castles

Resim 2.5.6. James Charles Castles

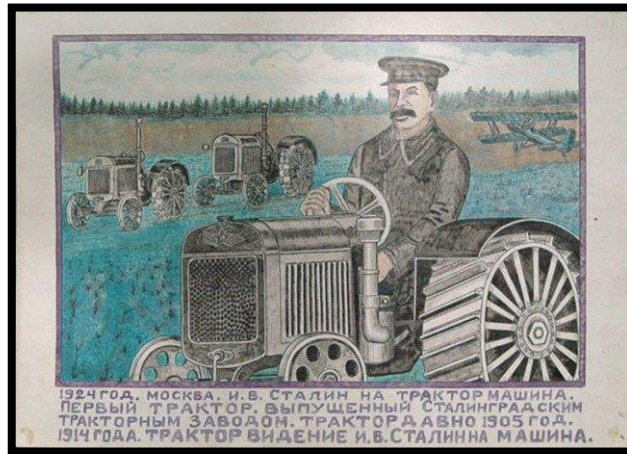

Resim 2.5.7. James Charles Castles

Aleksandr Lyubanov (1924-2003), altı yaşında geçirdiği menenjit hastalığı yüzünden konuşma ve duyu yetisini kaybetmiştir ve kendisine Otistik tanısı konulmuştur. Oyuncak yaparak geçimini sağlamış fakat çektiği yalnızlık onun ilerleyen yaşlarında akli dengesinin bozulmasına sebep olmuştur. Hayatının tam 57 yılını akıl hastanesinde geçirmiştir. Çalışmalarında bir naiflik vardır. Savaş dönemini anlatan detaylar, Rusya'nın traktörleri ve hemen bütün çalışmalarında silah figürü yer almıştır. Naiflikten olsa gerek bir askerin ona silah hediye edeceğini söylemiş bunun hayaliyle veya hayal kırıklığı ile bütün çalışmalarında o silaha yer vermiştir. Kendisinin İ.V. Stalin ve V.İ. Lenin'e karşı aşırı hayranlığı bulunmaktadır. Sanatçıya ait yaklaşık 300 tane resim çalışması ve 500 yakın kolaj çalışması bulunmaktadır.

Resim 2.5.8. Aleksandr Lyubanov

Resim 2.5.9. Aleksandr Lyubanov, 1945

Down Sendromu ve Sanat Terapi (Art Therapy)

Sanat Terapi yöntemi, down sendromlu kişilerde bireylere bir baskı hissettirmeden onların eğitim ve gelişimine katkıda bulunarak motor becerilerini geliştirmektedir. İlk başta Down sendromlu kişilere sanatı sevdirmek onlardaki sanat kavramını aktive etmek gerekmektedir. Sanat terapi (art therapy) uygulamaları bu kişiler sanat malzemeleri tutmayı, onları kullanmayı öğrenerek el-kol becerilerini geliştirerek kontrollü kullanmasını öğretmektedir. Uzman kişi denetiminde ve yardımında yapılan oyun hamuru çalışmaları, boya çalışmaları, onların malzemeyi kavramasını, tutmasını ve vücut tarafından bunun algılanmasını sağlayarak onlara kendilerini ifade etme şansı sağlamaktadır. Uygulamaya başlarken hastaların görme yetisinin zayıf olduğu göz önünde bulundurularak görseller büyük ebatla izletilerek resim yapmadan önce bir zemin hazırlanmaktadır. Bu tarz uygulamalarda müzik de eklenerek uygulama daha keyifli ve işlevsel hale getirilmektedir. Uygulamada görüntüler izlendikten sonra yorumlar yapılmakta grupça ve sonra istedikleri görselleri çizebilmek için onlara uygun ortam sağlanmaktadır. Bu uygulamada hastalar baskı yapılmadan istediği görseli seçmekte, uzman kişiyle birlikte malzeme de seçerek uygulamaya geçilmekte, uygulama sırasında hasta, bireysel davranarak kendi kararlarını kendi alabilme becerisini geliştirmektedir.

Sanat terapisi down sendromlu kişiler için büyük önem taşıyan iletişimsel beceri, kişiler arası beceri ve motor becerilerini geliştirmektedir. Terapi uygulaması, hastalara kendi kararlarını almasını, zor durumlarla baş etmesini, bireysel davranabilmesin öğretmek onları günlük hayata hazırlamaktadır.

Dauw sendromlu Judith Scott (1943- 2005) altı yaşındayken evden alınarak akıl hastalarının bulunduğu bir psikiyatri merkezine verilmiştir ve hayatının tam kırk bir senesini orada geçirmiştir. O dönemlerde down sendromlu olanlar, diğer psikolojik rahatsızlığı bulunanlar ve engelli bulunan çocuklar, dışarıda hayatlarını sürdürememeleri sebebiyle ailelerinden alınarak bu tarz merkezlere yatırılmaktaydı. Kız kardeşinin onu bulmasıyla Judith hayatının geri kalanı kendi evinde kardeşiyle geçirmiştir. Bulduğu kurumda onu hayata hazırlayacak hiçbir eğitim verilmemiştir, kendisine konuşma, yazma, okuma eğitimleri dahi verilmemekle birlikte, onun sağır olduğu bile fark edilmemiştir. Sanat hayatına o kurumdan çıktıktan sonra başlayan Judith'in çalışmaları şimdi dünyaca bilinmekte ve bu çalışmalar yüksek fiyatlara satılmaktadır. Judith'in "Örümcek Kadın" diye anılmasının sebebi eline aldığı masa, ayakkabı, sandalye vs. objeleri, iplerle ve yünlerle bir örümceğin ağ örmesi gibi sarmasıdır.

Kendisinin sanat ürünleri ya bir hayvanı ya da bir figür ve silueti andırmaktadır. Down sendromunun renkliliği ve pozitifliliğini Judith'in çalışmalarında da görmek mümkündür. Judith, Art Brüt çalışmaları için de çok iyi bir örnektir.

Resim 2.5.10. Judith Scott

Resim 2.5.11. Judith Scott

Resim 2.5.12. Judith Scott

Resim 2.5.13. Judith Scott

2.6 Psikolojide Renklerin Kullanımı ve Anlamı

Rengin, bütün kültürlerde önemli bir değeri ve yeri bulunmaktadır. Renkler bizim psikolojimizi etkilediği gibi ruhsal durumumuzu da yansıtır. Renkleri anlama ve çözümleme konusunda farklı uygulamalar ve teoriler bulunabilir ancak amaç aynıdır; bireyin psikolojisini, “ben” içindeki sorunu ve bazen fiziksel sorunu çözmek, anlamak ve psikolojik bozukluklarda erken tanı koymada yardımcı olmaktır.

Kişinin kaç renk kullandığını saptamak gereklidir, çünkü renk seçimi ve sayısı bireyin duygusal gelişim düzeyini yansıtmaktadır. Eğer birey 1-3 renk seçiyorsa bu kişinin asteni (bitmeyen yorgunluk) pasif olmasına, depresyon tehdidi olmasına işaretir. Eğer kişi 5-6 renk seçiyorsa ruhen sağlıklı olduğuna işaretir, 6 renkten fazla renk kullanıyorsa zengin duygusal gelişime sahip demektir. Tabi bu tarz renk değerlendirmeler 4 yaşına kadar mümkündür çünkü çocuklarda 4 yaşından sonra renk algısı gerçek dünyayla örtüşmeye başlar, onun öncesinde çocuklarda renk algısı gerçek olmayan ve doğayla örtüşmeyen türdendir.

Psikolojide her hastalığın bir rengi bulunmaktadır, her atakta ve her hastalık tipinde renk paleti değişir ve farklılaştığını belirtmiştir. Bipolar bozukluk olan hastalarda (iki uçlu duygu durum bozukluğu) aşırı canlı, koyu, parlak renkler bir arada kullanılabilir. Şizofreni hastalarda ise resimlerindeki renkler gerçek dünyayla örtüşmez.

Renklerin anlamları konusunda çelişkili renkler bulunabilir örneğin; kırmızı, enerjiyi ve sağlığı simgelerken diğer taraftan olumsuz duygular bir soruna işaret etmektedir. Renk çözümlemesi yapılırken çocuklarda ayrı, yetişkin bireylerde farklı değerler göz önünde bulundurmak gerekir.

Koyu renkler genelde depresyon durumlarında ortaya çıkar, bireyin boşluk ve karamsar dönemlerinde bu rengi tercih ettiği, huzurlu dönemlerde pastel tonları, mutlu ve duygu dolu zamanlarında renk yelpazesini genişlettiği belirlenmiştir. Renkleri çözümleme konusunda renk testleri uygulayan önemli ve en bilinen örnekler; Max Luscher The Luscher Color Test ve A.Manuel fot the Color Pyramid Testidir.

Bazıma Boris Alekseeviç’in,”Renk ve Psikoloji” monografisinde yazılanlara göre psikolojide en ağır vaka olarak bilinen şizofreni rahatsızlığında hastalar renklere büyük anlamlar yükler. J. Bobon (1957)’na göre şizofreni hastalarının renk paletindeki renkler gerçek dünyayla örtüşmemektedir. Bazı durumlarda renkler aşırı parlak olabilmektedir veya bu

durumun tam tersi olarak renkler karanlık ve monotondur. Bu hastalarda bazen de rengi tamamen reddetme görülebilir.

L.Navratil(1921)'in belirttiği gibi bu durum şizofreni rahatsızlığının en belirgin ortak noktasıdır. E.A.Vaçnadze(1972)'ye göre şizofreni hastalarında koyu, karanlık renkleri tercih etmeleri onların duygusal yetmezlikle olduğuna işarettir. Şizofreni hastası bireyin resimlerde siyahı tercih etmesi halüsinasyonlardan rahatsız olduğuna işarettir ve yanı zamanda siyah onlar için kötülüğü hastalığı, ölümü simgelemektedir.(N.K. Surova 1970 S.A.Boldireva 1974)

J.Jakob (1959) şizofreni hastalarda kırmızıyla halüsinasyonlar arasında sembolik bir bağlantı kurmaktadır. S.A. Baldireva çocukların halüsinasyonları resim ederken kırmızı rengi kullandıklarını açıklamıştır. Şizofren hastalar genelde sarı, mor, turuncu, beyazın tonlarını kullanırlar. Diğer renk tonları özellikle kırmızıyla siyah renkler atak anlarında ve halüsülasyon dönemlerinde paletlerinde ortaya çıkar. Renkler genelde birbirine kontrasttır. Renkler birbirinin üstüne gelebilir ve birbiriyle örtüşmeyebilir. Siyah renk kötülüğün, ölümün simgesi olarak yer alır, kırmızı özellikle çocuk hastaların halüsinasyon dönemlerinde ortaya çıkar. Beyaz tonlara ağırlık verenler veya sayfanın çoğunu beyaz bırakan hastaları halüsinasyonların dini içerikli olduğunun, genelde felsefi ve psikolojik eğitime eğilimleri olan hastalarda ortaya çıkar. (3.1 Şizofreni s.53)

Şizofren hastaların patolojik açıdan, renk analiziyle ilgili detaylı araştırmalar yapan Doktor A.İ.Pevzner'in testlerinde ortaya çıkan bazı bulguları şu şekilde sıralamıştır. (1966 -1971).

Pevzner, çalışmalarında hastaların renk algılayışlarını üç tipe ayırmıştır. Ve bu üç tip hastaların genelinde sözel olarak şu şikâyetler bulunmaktadır:

- 1.Ben renkleri ayırt edemiyorum, renklerin hepsi aynı.
- 2.Ben renklerden nefret ediyorum, onlar beni sinirlendiriyor.
- 3.Karışık şikâyetler, ya rengi algılamakta zorluk çekme durumu vardır veya renklerin onların rahatsız ettiğine dair gerekçeler sunmuşlardır.

Bu durumdan yola çıkarak A.İ.Pevzner patolojik açıdan bireylerin renklere karşı bakış açısını üç kategoriye ayırmıştır;

1. Renge karşı zayıf tepkiler
2. Renk yalanları
3. Karışık seçenekler (3.1.1. Şizofrenide renge bakış açısı. s.54)

N.V.Agazade ve L.M.Kulgavin araştırmalarında şizofren hastalarda beyin travmaları sonucu renge karşı çıkma ve parlak renkleri ret etme görülmektedir. Bu tip hastalar özellikle kırmızı renge karşı çıkarlar, nedeniye kırmızı rengin bu tip hastalara rahatsızlık vermesi ve onların agresifliklerini tetiklemesidir. (3.1.2 Renk Tercihi s.57)

Bu durum S.A. Baldireva'nın ocuk şizofreni hastalarında depresyon durumlarında renkleri ayırt etmede zorlandıklarını ve bu hastaların renk yalanlarına başvurduklarını belirtmiştir. Ayrıca bu gibi durumlarda bu hastalar kırmızı rengi lacivert olarak, lacivert rengiyse kırmızı olarak nitelendirdiklerini açıklamıştır.

A.L. Zyuban ve Y.V.Yanıvskiy 1970 yıllarında sürdürüldüğü testlerde G.G Avtandilova'nın renk skalasından 27 renkli bir yelpaze oluşturarak hastalara şu c soruyu yönlendirmiştir;

1. Sizin ilginizi çeken ya da hoşlandığınız iki veya daha fazla renk seçin.
2. Sizi kötü etkileyen iki veya daha fazla renk seçin.
3. şimdi seçtiğiniz renkleri ‘‘eğlenceli ‘‘karamsar’’ ve ‘‘nötr’’ renkler diye c gruba ayırın.

Birinci kategoride hastalar mavi, kırmızı, yeşil, siyah ve gri renklerini seçmişlerdir. Sarı ve kahverengin bu kategoride hastalar tarafından seçme oranı düşüktür. İkinci kategoride hastalar onları kötü etkileyen ve hoşlanmadıkları renkleri seçerken yine gri ve siyah seçmektedirler. nc kategoride onları duygusal açıdan etkileyen renkler, eğlenceli renkler arasında kırmızı, mavi, turuncu, yeşil renkleri seçilmiştir ancak aralarında bu kategoride gri kahverengi ve siyahı seçenler de bulunmaktadır. Karamsar renkler arasında gri, siyah ve kahverengi girmektedir. Ancak hastaların oğunluğ renleri ret ederek karamsar renkleri seçmek istememişlerdir, onla göre bütün renkler eğlenceli veya nötr ’dr. Nötr renk konusunda koyu lacivert, bej, koyu yeşil ve kırmızı seçilmiştir. Tabi bu renk seçimleri hastaların o anki ruh haline ve hastalık derecesine göre değişiklik göstermektedir. Örneğin, eğlenceli renk olarak seçtikleri kırmızının atak dönemlerinde onları huzursuz ederek onların ruh halini kötü yönde tetikleyen renk kategorisine girmektedir. Hastalar genelde birkaç renk seçtikten sonra gözüne hoş gelen renkler dışında başka renkleri seçmeyi reddetmişlerdir. Bunu sebebi de onların yaşadığı ciddi beyin travmalarıdır.

Renk değerlendirmesi yapılırken yaş, cinsiyet gibi biyolojik faktörler de büyük önem taşımaktadır. Sağlıklı insan grubundan erkekler açık tonları seçerken, şizofreni rahatsızlığı olan kadınlar açık tonları seçmişlerdir, hasta erkek bireyler daha karamsar tonları seçmişlerdir.

(3.1.2 Renk Tercihi s.56)

Hastaların renk seçimleri şu faktörlere bağlıdır:

- 1.Yaş
- 2.Cinsiyet
- 3.Kültür
- 4.Hastalığın başlangıç süreci
- 5.Atak dönemleri.

İşte bu kategorileri göz önünde bulundurarak hastaların sanat ürünlerindeki renklerini değerlendirmek daha doğru olacaktır.(a.g.e. Bazıma Boris Alekseeviç'in,"Renk ve Psikoloji 2001)

Bazı renklerin psikolojide hem fiziksel hem de psikolojik anlamları bulunmaktadır bunlar aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Renkler	Psikolojik Anlamı	Fiziki Anlamı
Kırmızı	Hayati, önemli bir sorun, tehlike, duygusal stres	Önemli bir hastalık, ateş
Pembe	Soruna açık olma	Bir hastalıktan sonra etrafı pembe görme
Turuncu	Anlaşılmaya bir sonuçla karşı karşıya kalmak, mücadele	Enerji tükenmesi, bir sorunun bitmesi
Canlı Sarı	Maneviyata eğimli olma ve güçlü sezgiler, bir şeye önem verme	
Açık Sarı	Hayati tehlike	
Sarıya Yakın Yeşil	Zayıflık, güçsüzlük, enerji tükenmesi	Halsizlik, hayattan yavaşça soğumak ve bir

		hastalık sonrası hayata dönmek
Canlı Mavi	Enerjinin çok olması, hayatta yeni bir bahar olması.	Sağlık
Açık Mavi	Düşünme süreci, kendini uzaklaştırmak, yabancı hissetmek	Tükenmiş hissetme
Koyu Yeşil	Sağlıklı bir ruh, hayatı yenilemek, gelişime açık olma	Sağlıklı bir vücut
Koyu Kahve	Doğaya yakın hissetme	Sağlık
Açık Kahve	Tükenmiş güçle ve ruh haliyle savaşmak	Sağlıklı olmak için savaşmak
Siyah	Bilinmeyen karanlık düşünceler, gölgeleri siyah yapmak korku ve tehlikeyi simgeler.	
Koyu Mor	İlham alma, bir şeye sahip olma isteği, kontrol etmek ve edilme isteği, desteklenmeye ihtiyaç duyma	Hastalık atağı, kontrol etme ve ya kısıtlama
Beyaz	Renk eksikliği olarak değerlendirildiğine bastırılmış duygular, resim bittikten sonra beyazla boyamak hayatın sona erdiğini düşünmek	

Renklerin analizi yapılırken renk, resmin tamamını açıklamaz sadece o acıkmaya katkıda bulunur ve yardımcı olur. Unutulmaması gereken diğer konuda her renk çelişkili olabilir bu durum tamamen yukarıda verilen öğeler bağlıdır yaş, cinsiyet, hastalık derecesi, bireyin durumu vs. bundan dolayı acele edip kararlar vermemek gereklidir bu durum da yanlış sonuçlar doğurabilir.

Bazıma Boris Alekseeviç'in," Renk ve Psikoloji" monografisinde psikolojide ve şizofreni rahatsızlığında ana renkler ve onların ifade ettiği anlamlarla ilgili açıklamalar yapılmıştır:

Siyah: Protesto, baskı, yıkım, depresyon gibi anlamları barındırmaktadır. Yetişkin bir insanın resimlerinde renk seçenekleri içinde siyahı tercih etmesi onun; stres, depresyon, ilgisizlik, değişime ihtiyaç duyduğuna, bağımsızlığını ilan etmesine işaretler. Şizofreni rahatsızlığında siyah; korkutan halüsinasyonlara ve tedirgin eden görüntülere işaret ederken, kötülüğü, şiddeti, ölümü ve hastalığı simgelemektedir.(s.54. 3,1 şizofreni)

Kırmızı; Çelişkili renklerden biridir, aynı anda negatifliği, agresif bir durumu, tehlikeye işaret ederken diğer taraftan, sağlığı, güçlü olmayı temsil eder bu renk enerjisi, sosyal ve iletişime açık insanların tercih ettiği renktir. Şizofreni rahatsızlığında; kırmızı da aynı siyah gibi halüsinasyonlara ve gerçek olmayan algılamalara işaretler. S.A. Baldireva şizofreni rahatsızlığı olan çocukların özellikle halüsinasyon dönemlerinde kırmızıya ağırlık verdiğini belirtmektedir. Bununla birlikte paranoyakların "kırmızı durum" diye adlandırılan dönemi bulunmaktadır, hastaların çalışmalarında kırmızı ton genelde tehlikeye işaret etmesinin yanı sıra kırmızı renk hastalara göre ya kazanmak ya da kaybetmektir. Hasta o dönemde kendine bir savaş ve düşman aramakta kavga etmek için kendine fırsat kollamaktadır ve uygun bir anda atağa geçmektedir. Bu savaşı ve düşmanını ya gerçek dünya veya hayalinde aramaktadır. Kırmızı rengi renk sıralamasında en sona koyan hastaların genelde fobileri, bir olaya, bir şeye aşırı duyarlılığı ve rahatsız edici bir duruma sahip olduklarına işaret etmektedir.(s.54. 3,1 şizofreni)

Beyaz; Resimlerde nadir olsa da tercih edilen beyaz renk, hassasiyete, ruhsal gelişime, felsefeye karşı ilgiye, kişinin içine kapanık olmasına, hastanın kendisini boşlukta hissetmesine işaretler. Şizofreni rahatsızlığında beyaz; sayfanın çoğunluğunu beyaz bırakma veya renklendirirken beyazı tercih etme hastaların halüsinasyonlarının dini özellikli olmasına, bireylerin felsefeye ve metafiziğe eğimli olduklarına işaretler.

Sarı: Olumlu duyguya, kişinin hayal dünyasında yaşadığına ve tehlikeye işaretler.

Şizofrenide sarının anlamı; hastalar genelde resim ürünlerinde çarpıcı renk tercih ettiklerinden en çok sarı renk, göze çarpmaktadır. Ancak sarı çok tercih edilmesine rağmen şizofreni hastaları, renk testlerinde sarı olumlu renk olarak seçmemektedirler. Sarı onlar için rahatsız edici ve endişelendirici renk olarak adlandırılmaktadırlar.(Ruhsal Rahatsızlıklarda Renk Seçimi Bölüm 3. s.52)

2.7 Akdeniz Üniversitesi Psikiyatri Bölümü Uygulama Örneği

Akdeniz Üniversitesi Psikiyatri Ana bilim dalına ait “Gündüz Hastanesi” de “Şizofreniyle Yaşam” sloganı altında çeşitli etkinlikler yapılmaktadır. Yatan veya yatma sürecini tamamlamış hastalar uzman doktorlar ve sanat hocalarının denetiminde çeşitli sanatsal faaliyetler yapmaktadırlar. Ahşap boyama, kil çalışmaları, süsleme, takı tasarım gibi etkinliklerle bu hastaların hepsi birer sanat ürünü sayılacak eserler ortaya koymaktadırlar. Bu uğraş esnasında yapılan gözlemler sonucu, hastalar diğer hastalarla ve de psikologlarıyla, el sanatları hocalarıyla iletişim içinde girmektedirler. Böylelikle yatan hastalar birkaç saatliğine, hastane odasındaki ortamdaki kopup, uyumlu bir şekilde grupça çalışma ortamında, kendi elleriyle bir şeyler üretme sevincini ve heyecanını yaşamaktadırlar. Bu uğraş terapisi, hem yatan hem de taburcu olmuş hastalar için güven ve huzur veren bir ortam haline gelmektedir. Bir şeyler başarmak ve gözle görülür somut ürünler yaratmak hastalar için tarif edilemeyen bir mutluluk haline gelmektedir. Ayrıca bu durum onların tedavi sürecini olumlu yönde etkilemektedir.

Resim 2.7.14 Akdeniz Üniversitesi Gündüz Hastanesi Örnek Uygulama, 35*50,2013

Ağır depresyon geçiren 27 yaşında kadın hastaya ait bir çalışma. Güzel bir resim çizildiğinde ortaya çıkan resim, hastanın sözleriyle mutlu eden doğanın resmi. Resim çizdiği dönemde kullandığı bazı ilaçlardan dolayı karamsar konuşmaları ve asosyal hareketleri düzelmeye göstermektedir ve iletişime daha açık olduğu dönemdir. Ancak resim incelendiğine hiç insan figürü görülmemektedir, bu durumda onun tam anlamıyla iletişime açılmadığını sadece ilaçların yüzeysel etkisi olduğunu göstermektedir. Resmin tam ortasında büyük ebatta bir ağaç görmekteyiz bu psikosomatik ruh halin belirtisiyle birlikte aşırı duyarlılığın, asosyal kişiliğin, iç dünyasında yaşadığının belirtileridir. Hastanın önünde renk seçenekleri olmasına rağmen seçtiği renkler kısıtlı. Resmin genelinde soğuk tonlar hâkim olmakta, yeşil, mor ve mavi, kırmızı tonu çok az yer almaktadır. Renklerin soğuk tonu hastanın enerjisinin çok düşük olduğunun belirtisidir. Resimde çok fazla detaya rastlanılmamaktadır bu şematik çizim hasta bireyin aşırı duyarlı, düşük motivasyonu olduğunun, negatif bir durumun ve içine kapanık olduğunun belirtisidir. Hasta diğer günlerde de iletişimden kaçan, içine kapanık bir tavır sergilemektedir.

Resim 2.7.15 Akdeniz Üniversitesi Gündüz Hastanesi Örnek Uygulama, 35*50,2013

Bu çalışma psikolojik rahatsızlığı olan 40 yaşında kadın hastaya ait, kağıt üstüne akrilik çalışmasıdır. İlk izlenimler resmin 3/2 kaplayan bir ev ve küçük ebatta çizilmiş bir kız çocuğudur. Hasta kendi deyimiyle bu resimde kendini çizmiştir özgür olmak isteyen ve güzel evi olan bir kız çocuğudur. Evi büyük ebatta çizmesi hastanın içine kapanık olduğunu belirtmektedir, evi çizdiği esnada sürekli düzeltmeler ve ince ve aynı detaylara önem vermiştir bu durumda hastanın kendini sergileme isteği, tedirgin, olduğunu göstermektedir. Özellikle çatının detaylı işlenmesi hastanın korunma duygusunun olduğuna, tedirginlik yaşadığına ve sık sık hayal kurduğunun belirtisidir resim zaten hastanın hayalini anlatan bir çalışmadır. Çalışmaya başlamadan önce hasta direk boyalarla başlamayıp kurşun kalem ve de silgi istemiştir ve sürekli düzeltmeler yapmıştır. Bu düzeltme işlemi hastanın duygusal yönden gergin olduğunu, özgüven sorunu yaşayan hasta çalışma sırasında onu izleyen diğer hastalardan rahatsız olup daha mükemmel çizme isteğinin belirtisidir. Hastanın bu resmi tamamlaması bir haftayı almıştır. Bu çalışma esnasında hastanın temposunun düşük olması, hastanın asteni, depresyon ve tedirgin olduğuna işaretler, hastanın resim çizdiği dönemlerde sürekli karamsar düşünmesi ve mutsuz olması da bunun kanıtıdır.

Resim 2.7.16 Akdeniz Üniversitesi Gündüz Hastanesi Örnek Uygulama,(Detay),2013

Hasta ısrarla resmin sağ kısmını yani figürün bulunduğu kısmı boyamaktan kaçındı. Resmin zemininde ve evin çatısında taşlar detayla işlenmiş ancak te tip detaycılık görüyoruz bu bize bireyin bir durumu kabullenmediğini, uyumlu olmak istemediğini, tedirgin ve rahatsız olduğunu belirtir. Hata resmi yapma esnasında sürekli şikâyetlerde bulunmaktaydı ve her bahaneyle resmi yarım bırakıp dışarı çıkmaktaydı bu da onun tek tip detaycılığın nedenidir. Resmin sağ köşesindeki kız figürüne baktığımız zaman çizim siyah kurşun kalemle ve yer yer bastırılarak çizilmiş bu da bize hastanın o an gergin, duyarlı olduğunu göstermektedir. Kalem yer yer bastırması da hastanın duygusal açıdan dengesiz olduğunu göstermektedir. Çizgi karakterine baktığımız zaman, özellikle omuzlarda çizgiler birleşmiyor birbirini kesiyor, bu durumda hastanın aşırı duyarlı olduğunu kanıtlar. Bazı ilaçlar hastaları aşırı duyarlı hale getirebilir. Figürün evden daha küçük olması daha doğrusu resmin 3/1 kaplıyor olması hastanın kendini küçümsediğini ve kendi öz değerinin düşük olduğunu göstermektedir. Yüz ifadesi durgun ve tkaramradır, bu durumda hastanın kendisini konforlu hisetmediğini göstermektedir, hasta çizim sırasında sürekli hazım sorunundan şikâyet etmekteydi. Yüz ifadesindeki karamsarlık hastanın, enerjisinin düşük olduğunu, depreyonda ve assosyal olduğunu göstermektedir. Eller çok küçük çizilmiş hatta belli olmamaktadır bu da hastanın iletişim sorunu yaşadığını ve iletişim eksikliği çektiğini ve çok duyarlı olduğunu göstermektedir, hasta çok fazla konuşmamayı tercih etmektedir ve genelde agresif ve şikâyetçi tavır sergilemekteydi. Ayaklar mesafeli çizilmiş bu durumda hastanın desteğe ihtiyacı olduğunu kanıtlamaktadır.

2.8 Resimsel Biçimlerin Yorumlanması

A.L.Venger “Psikolojik Resim Testi” kitabında ki resimsel biçimlerin yorumlanmasına göre;
Resimde figürün ebadı;

1. Kâğıdın 2/3 çizilen bir figür bireyin o anda muayeneye tepkili olması, aşırı duyarlı olduğuna, stresli bir durumda olduğuna veya hiperaktif olduğuna işarettir.(Res.17)
2. Kâğıdın 1/3 çizilen resim yanı aşırı küçük çizilen figür bireyin depresyonda olduğuna ve kendini küçümseme anlamına gelmektedir.(Res.18)
3. Kâğıtta figürün ebat değiştirmesi duygusal değişkenlik anlamına gelmektedir.

Resmi Kâğıda Yerleştirme:

1. Resmi kâğıdın üstüne sıkıştırmak, bireyin kendine fazla değer vermiş olduğuna yükselmeye çalışma ihtiyacı içinde olduğuna işarettir.(Res.19)
2. Resmi aşağıda çizmek bireyin kendini küçümsediği anlamına gelmektedir.(Res.20)
3. Resmi kenarlara sıkıştırmak bazı durumlarda beynin organik hasarı anlamına gelmektedir.(Res.21)
4. Resmin kâğıdın dışına taşması, bireyin aşırı duyarlılığa, tedirgin olduğuna, bazı durumlarda ve vakalarda sınırdan geçen nevroitik ruh haline veya psikotik ruh haline işarettir.(Res.22)
- 5 Resmi kâğıdın köşesine çizmek bireyde depresyon ve hafif depresyona işarettir

Resimlerde Titizlik ve Detaycılık;

1. Detaylar çeşitli ve fazlaysa; kişinin canlı bir hayal gücüne sahip olduğuna, yaratıcı yönünü gösterme isteğine, sanata yönelme anlamına gelmektedir.(Res23)
2. Resimde aşırı titizlik ve çok sayıda aynı detay; tedirginlik, mükemmeliyetçilik, apileptoid rahatsızlığı (aşırı titizlik, düzen, disiplinli), beyin hasarı anlamlarına gelmektedir.(Res.24)
3. Az detay şematik çizim; aşırı duyarlılık, kendini küçümseme, negatifiklik, muayene tepki gösterme, içine kapalılık, hafif depresyon, şizofreni eğilimliliği, zekâ geriliği ve asteni belirtilerini göstermektedir.(Res.25)

4. Dağınık ve dikkatsiz çizilmiş bir resim; aşırı duyarlılık, düşük enerji, bazı durumlarda beynin organik hasarı, negatif ruh hali, muayene tepki gösterme gibi durumları ifade etmektedir. (Res.26)

5. Detayların dağınık şekilde resimde yer alması; duygusal dengesizlik, çizilen konuya ve figürlere karşı farklı duyarlılıklar ve ilgiler gösterdiğine işaret eder.

Kalem Basıncı

1.Hafif kalem izleri; resimlerde çizgilerin hafif olduğu durumlarda asteni veya pasifliğin belirtisidir, bazı durumlarda depresyon belirtisi olarak nitelendirilmektedir. (4 yaşından itibaren (Res.27)

2. Kalem aşırı bastırarak çizmek; duygusal gerilimin, duyarlılığın, tepkili olduğun belirtisidir.(4 yaşından itibaren) (Res.28)

3. Kâğıda zarar verecek derecede kalem bastırmak; bireyin kendi içinde bir çatışma durumunda olduğunun, hiperaktifliğin, bazı durumlarda agresifliğin, aşırı duyarlılık ve bastırılmış psikotik bir durumuna işaret eder.(Res.29)

4. Kalem yer yer bastırmak; duygusal olarak değişkenlik gösterdiğin belirtisidir.(4 yaşından itibaren)(Resim 30)

Resimde özel Tamamlamalar:

1.Çizgileri silme ve düzeltme: Muayene sırasında tedirgin ve telaşlı olma, bireyin stresli olduğunu ve duygusal yönden gergin olduğunu ve kendine güvenmediğini gösterir.(Res.31)

2.Karakalemle tarama: sadece kalem taramaları kişilik olarak tedirgin ve huzursuz bir yapıya sahip olduğunun, muane sırasında huzursuz olduğuna işaret eder, bazı durumlarda, resim eğitimi almış insanlarda karakalem tercih edebilirler bu tarz resim çizimlerinde.(Res.32)

3. Taramalarla resmi karalamak ve bazen taramanın resmin dışına taşması: Ciddi tedirginlik, aşırı duyarlılık, telaş anlamına gelmektedir.(Res.33)

4 Çok dikkatli ve titiz tarama: Bir duruma karşı çıkma, inatçılık, tedirginlik, özgüven eksikliği, mükemmeliyetçilik ifade eder.(Res.34)

5. Kalem bastırarak koyu tarama: Resmin tamamını veya bir kısmını koyu, siyaha yakın taramak duygusal gerilime, keskin bir tedirginliğe, bazı durumlarda sınırdaki psikotik ruh haline işaret eder.(Res.35)

6.Eksenli bozuk çizgiler ve figürler çizerek merkezden saptırma: Beynin doğal hasarı, ruh halindeki tutarsızlığın bireyin kendisi tarafından anlaşılması, hayata uyum sağlamakta zorluk çektiğine veya ruh halini kabullenmemesi, beyinde gelişim bozukluğu(5 yaşından itibaren)(Res.36)

7.Simetri bozukluğu: beynin doğal hasarı, bazen negatif bir durumun işareti olarak nitelendirilir.(5 yaşından itibaren) (Res.37)

8. Resim görselliğiyle alakalı olmayan çizgiler ve taramalar: Resmin tamamını dolduran çizgiler bireyin aşırı duyarlı olduğuna, tedirgin olduğuna ve bazı durumlarda psikolojik uyarıma işarettir. (4 yaşından itibaren) (Res.38)

9.Şekil bozulması, deforme: Psikolojik bozukluğa, bazen psikolojik uyarılara, beynin organik hasarına, negatifliğe, sosyal yönden eksik olduğuna negatif düşünceler ve konforsuzluğu, nevrotik ruh halinin sınırdaki olduğuna ve psikolojik rahatsızlığı ifade eden belirtilerdir, (5 yaşından itibaren) (Re.39)

İnsan Çizimi:

1.Kafa kısmından ibaret insan çizimi: 4 yaşına kadar normal olarak algılatılabilir, ancak dört yaşından sonra zekâ geriliğine, görsel algılayışta gerileğe işarettir.(Res.40)

2. Şematik el ve ayak çizimi. beş buçuk yaşına kadar normal olarak algılatılabilir, ancak daha ileri yaşlarda sanat anlayışında tutukluluk, zekâ geriliği, öğrenme bozukluğu, beyinde organik hasar anlamına gelmektedir.(Res.41)

Yüz İfadeleri:

1.Üzüntülü ifade: Bireyde moral bozukluğa, hafif depresyon, asteni, yalnızlık hissi anlamlarına gelmektedir.(Res.42)

2.Bir şeye üzülme: Bireyin bir konuda kararsızlık yaşadığına, tedirgin, halsiz ve bazen nevrotik ruh haline işarettir. (Res.43)

3.İfadesi olmayan bir yüz: Kendi dünyasına dalma, halini, fantezilerini koruma düşüncesi, şizoid kişilik yapısını gösterir. (Res.44)

4.Kasvetli yüz ifadesi: Bireyin depresyonda olduğuna, belli bir rahatsızlık yaşadığına, epileptod, negatif, asosyal ve muayeneye tepki göstermesinin belirtisidir.(Res.45)

5. Agresif yüz ifadesi: Buluğ çağını sıkıntılı geçiren bireylerin resimlerinde yer alır, bireyin aşırı duyarlı olduğunu, negatif ve muayeneye karşı çıkan bir tavırda olduğu göstermektedir, bazen psikopati belirtisidir.(Res.46)

6. Tuhaf yüz ifadesi: Şizoid ruh hali, kendini rahat hissetmeme, sosyal hayat eksikliklerin olduğunu anlatmaktadır bazı durumlarda da psikolojik bir hastalığın belirtisidir.(Res.47)

7. Hoşnut olmayan yüz ifadesi: Muayeneye sırasında kendini rahatsız hissetme, sıkıntılı atlatılan buluğ çağı, asosyallik, çizilen figüre karşı negatif duygular besleme, bazen de psikolojik rahatsızlığın işaretidir.(Res.48)

Figürün Duruşu:

1.Arkadan duruş pozisyonu: Negatif bir duruma, sorunlu geçen buluğ çağına veya bir sorunun olduğuna işarettir.(Res.49)

2.Profilden çizim: Negatif bir durum olduğuna ve sorunlu geçen buluğ çağı.(Res.50)

3.Hareket eden, koşan bir figür: Sanatsal bakış açısı, sanata yönelme, yüksek enerji ifade etmektedir.(Res.51)

4.Oturan figür: Sanata yönelme bazı durumlarda pasifliğe işarettir.(Res.52)

5.Yatan figür: Pasiflik, sanatsal yönelme, bazen asteni belirtisi olarak nitelendirilir.

Baş ve Yüz Şekilleri:

1.Baş çizilmemişse: Aşırı duyarlılık, hiperaktiflik, bazen psikolojik rahatsızlık belirtisidir.(Res.53)

2.Baş aşırı büyük çizilmişse: Değer verme ve önemseme, hayallere düşkünlük, yaratıcı ve fantezisi geniş kişiliğin belirtileridir.(7 yaştan itibaren) (Res.54)

3.Baş aşırı küçük çizilmiş: Bazı durumlarda değer olgusunun düşük olduğunu gösterir. Fiziksel güçle karşılaştırıldığında, zekâ ve kişilikte değer kaybı (7 yaşından itibaren)(Res.55)

Gözler:

1.Gözler çizilmemesi ya hiç belli olmama durumu: Aşırı duyarlılık, hiperaktif, negatif bir durum olduğuna, otizm, asteni, hafif depresyon, psikolojik rahatsızlık bazen ciddi depresyon belirtisi olarak nitelendirilmektedir.(Res.56)

2.Karalanmış ve ya siyah gözler: Korkuyu ifade eder.(Res.57)

Ağız Yapısı:

1.Ağız hiç çizilmemiş veya küçük olarak ifade edilmişse: Negatifliği, otizm, asteni, aşırı duyarlılığı gösterir.(Res.58)

2.Belirgin bir şekilde dudak çizimi, kalın kalem ile ve bastırılarak çizilmiş: Özellikle kız çocuklarında cinselliğin önemszenmesi ve merak edilmesi anlamına gelmektedir.(Res.59)

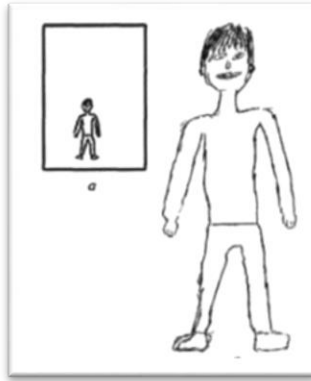
3.Dişler Çizilmişse: Bireyin sözel olarak saldırgan bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.(Res.60)

4.Belirgin şekilde kulakları çizmek: Şüphe, korunmaya ihtiyaç, bazen dış görünümünden memnun kalmamayı ifade eder. (7 yaşından itibaren)7. (Res.61)

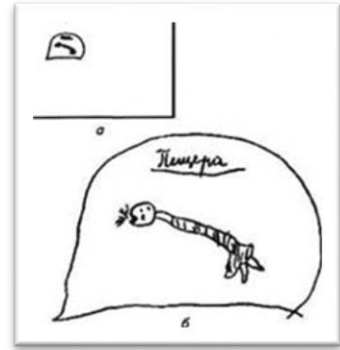
Baş ve yüz şeklini aşırı eğri ve deforme şeklinde çizilmesi, şizoid yapıya, asosyal olduğuna, bazı durumlarda psikolojik rahatsızlığın belirtisidir.

Resi 2.8.17.

Resim 2.8.18.

Resim 2.8.19.

Resim 2.8.20.

Resim 2.8.21

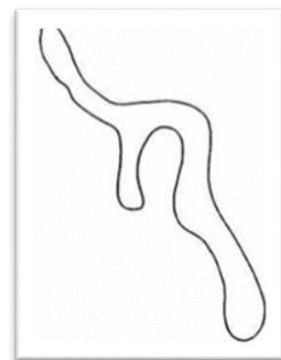
Resim 2.8.22

Resim 2.8.23.

Resim 2.8.24.

Resim 2.8.25.

Resim 2.8.26.

Resim 2.8.27

Resim 2.8.28.

Resim 2.8.29

Resim 2.8.30

Resim 2.8.31

Resim 2.8.32.

Resim 2.8.33.

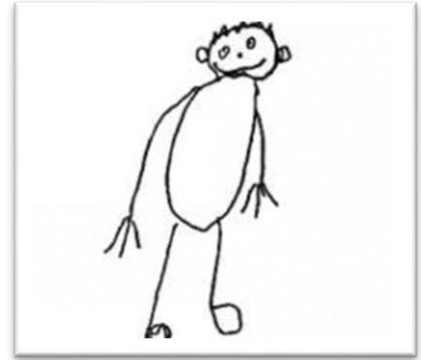
Resim 2.8.34.

Resim 2.8.35.

Resim 2.8.36.

Resim 2.8.37

Resim 2.8.38.

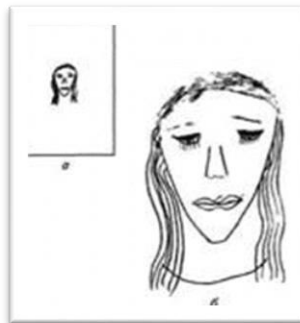
Resim 2.8.39

Resim 2.8.3.40

Resim 2.8.41.

Resim 2.8.42.

Resim 2.8.43.

Resim 2.8.44.

Resim 2.8.45.

Resim 2.8.46

Resim 2.8.47.

Resim 2.8.48.

Resim 2.8.49.

Resim 2.8.50.

Resim 2.8.51.

Resim 2.8.52

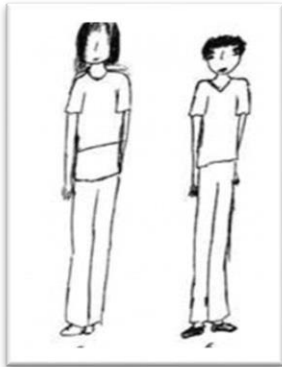
Resim 2.8.53.

Resim 2.8.54.

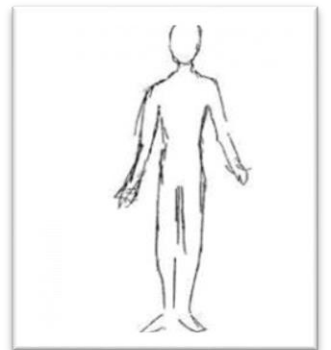
Resim 2.8.55.

Resim 2.8.56

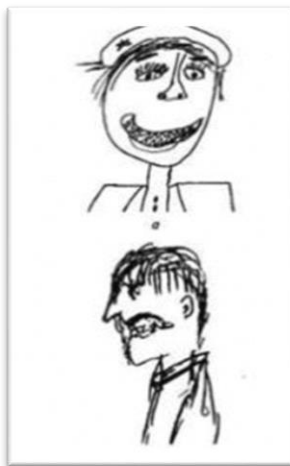
Resim 2.8.57.

Resim 2.8.58.

Resim 2.8.59.

Resim 2.8.60.

Resim 2.8.61.

Aşağıda G. M. Fers'in "Resmin Gizli Dünyası" adlı kitabında, bazı bireyler için uyguladığı örnekler verilmiştir. İlk Örnekte resim, hasta için mutluluğu, eğlenceyi ve güzel anıları simgelemektedir. Renkli ve süslenmiş yılbaşı ağacı, 57 yaşında bir kadın hastaya ait olan bu resim, ailece kutlanan mutlu bir günü, eğlenceyi, aile sıcaklığını barındıran yılbaşını günlerini ifade eden hasta için çok anlamlı bir günü belirtmektedir.(Res.62)

Fers'e göre resim yorumlarken, ilginç ve gerçekte olmayan birbiriyle örtüşmeyen anlamları ve çizimleri yani saat çizimde rakam yerine harflerin kullanmak, arabayı uçan şekilde göstermek, üç eli bulunan figürler oluşturmak, beş ayaklı köpek figürleri çizmek gibi şekilleri sorgulamak gerekir. Bu tarz çizimler bir alandaki rahatsızlığa ve birey tarafından çizilen o varlıkların bilinip bilinmediğine sorgulayarak her durumda incelenmesi gerekir

Bu çalışma 30 yaşında bir kadın hasta tarafından çizilmiştir. Çizilen hiçbir yol kapıda bitmemekte, yollar kapının sağında veya solunda bitmektedir. Uzman kişi hastayla konuştuktan sonra hastanın kanser olduğu ve komşularından beklediği ilgiyi göremediğini belirtmektedir. Resimde ilginç bir diğer örnek ise ağaçların tam kaldırım üzerinde durması, yoluna devam etmesi gereken yerde engel olarak ağaçlar durmaktadır. Hasta bu engellere şu sözleriyle açıklama yapmaktadır: "Hayatıma belli engeller koyduğumun farkındayım, başlanı bitirmek için de korunmak zorundayım. Yoluma devam edemiyorum." diye belirtmiştir. (Res.63)

Bir diğer örnekte ise ünlü Britanyalı ressam Laurence Stephen Lowry resimdeki detaylara bakmak gerekirse sanatçının en son sergisinde sergilen resimlerinde Gregg Fers'in dikkatini tek bir resim çekmektedir. Sırasıyla dizilmiş beş figür ve sağ tarafın kenarında başı gözüken altıncı figür ve orta da bir kız çocuğu bulunmaktadır. Sanatçını diğer resimlerini kıyaslayarak yazar, başta duran erkek figürün paltosu sol tarafında yer çekim kurallarına haykırı bir şekilde aşağıya değil de yukarıya göğüsün sol tarafında yani tam kabin üstünde vücuduna yapışık durmaktadır. Yer çekim kurallarını ve perspektifi bilen bir sanatçının böyle hata yapması imkânsız olduğundan, Gregg Fers resmi incelerken, çizen sanatçının vücudunun sol tarafında bir rahatsızlığın olduğunu düşünmekteydi. Sanatçının ölümüyle ilgili kâğıtları incelerken yazar, sanatçının ölüm sebebinin kalp yetmezliği olduğunu öğrenmiştir. Bu durumda resimde dikkati çeken palto olayını açıklamaktadır. Altta sanatçıya ait diğer resimlerden iki örnek gösterilmiştir.(Res.64) (Res.65)

Fers'e göre, bireylerin yaptığı resim ürünlerinde, inceleme yapılırken ve yorumlanırken dikkat edilmesi gereken bir diğer unsurda bariyerlerdir. Bariyerlere dikkatlice bakmak gerekir, bariyerler nerede ve neyin önünde bulunmaktadır. Karşımıza bariyer olarak her türlü canlı ve

cansız obje çıkabilir, ağaç, masa, araba, insan, bitki vs. Bu bariyerlere dikkat ederek, bireyin neyle karşı karşıya olduğunu ve bireyin ne gibi engellerinin olduğunu saptamak mümkündür. Bilinçaltında oluşan bariyer ve engeller sorunu, bilinç dışına görsellerle yansır ve bu durum uzman kişinin işini kolaylaştırmaktadır.

Bu resim 35 yaşlarında bir kadın hasta tarafından çizilmiştir. Hayalindeki evin inşaatını anlatan bu resimde kadın kendisini tuğla taşıırken resimlemiştir, eşini ise evin projesini masada sol tarafta inceler vaziyette ifade etmiştir, kadının oğlu da resmin neredeyse dışında kalacak gibi sağ tarafta resimlenmiştir. Resimdeki en önemli unsur, kadının da belirttiği gibi inşaatın bütün ağır yükü onun üzerindedir ve bu iş yükünden dolayı oğluna zaman ayıramadığı için farkında olmadan onu resmin en kenarında çizmiştir. Bir diğer engelde sol tarafta yani eşinin olduğu kısımda göze çarpmaktadır. Masa cinsel bölgesini kapatacak şekilde eşinin tam belin altında bitiyor. Kadın hastanın anlattıklarına göre, eşinin, biseksüel olduğunu açıklamasıyla, artık eşiyile ilişkilerinin bittiği ve hiçbir cinselliğin kalmadığını belirtmiştir.(Res.66)

Resim incelenirken nelerin eksik olduğu veya hangi alanların boş bırakıldığını incelemek resmi çizen kişinin hangi sorunla karşı karşıya kaldığını belirtmektedir. Eksiklikler genelde hasta bireyin hayatında nelerin eksik olduğunu ve hastanın nelerden mahrum bırakıldığını simgelemektedir. Yine bu başlık altında Gregg Fers'in çalışmalarından ve onun yorumlarından örnek verilmiştir.

35 yaşlarında bir kadın hasta tarafından çizilen (Res.67) bu resimde aile bireylerinin hepsi kendi işleriyle meşgul durumda olduğu görülmektedir. Kadının babası resimde ilk sırada yer almaktadır, iş kıyafetleriyle iş başındayken çizilmiştir. Polis olan bir baba, şövalye üstünde resim çizen bir erkek kardeş, sağ tarafta sandalye oturan bir anne. Kadın kendisini resmin alt, orta kısmında kız kardeşinin boş bebek arabasıyla çizmiştir. Resme dikkatli bakıldığı zaman, kadının annesini ayakları ve elleri eksiktir. Resmi çizen hasta kadının anlattıklarına göre, annesi tek başına hareket edemeyen, eşinin izni olmadan adım atamayan ve eşine muhtaç bir kadındır. Araba sürmesi bilmeyen hatta evrak imzalamasını bilmeyen bir yapıya sahiptir. Aslında hastanın anlattıklarından sonra neden annesinin elleri ve ayakları eksik olduğu anlaşılmaktadır çünkü annesi birilerine bağlı olmadan yaşayamayan ve hareket edemeyen kendi başına kararlar alamayan bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer önemli unsur ise merkezi noktada kimlerin veya nelerin bulunduğu, kişinin neyi önemseydiğini veya kendisi için neyin problem olduğunu işaret etmektedir.

Resimdeki figürler ve objelerin ebatları yanlış ölçülerde çizilmişse örneğin büyük ebatlı objeler neleri abartmakta veya küçük ebatlıları neyi küçümsemekte sorularına cevap vermektedir. (Res.68) Bu resim çalışması, 28 yaşındaki erkek hasta ait, aile çizim testinden bir çalışmadır, odada oturmuş yemek yiyen aile bireylerini ve tam ortada duvarda büyük bir kafa çizmiştir. Bu büyük ebatlı kafa şekli ölmüş babasının simgelemektedir, babası hala kendisi için büyük önem taşımaktadır ve büyüklüğüne bakılırsa babanın aile içi hâkimiyeti de belli olmaktadır.

Altı yaşındaki kız çocuğuna ait (Res.69.) bu resimde kocaman bir kafa, vücudun diğer uzuvlarını ise küçük şekilde görmekteyiz. Lösemi hastası olan bu çocuk aşırı ağırlardan hastane yatırılmıştır ve belli bir süre sonra ellerini ve ayaklarını kullanamaz hale gelerek yatağa mahkûm olmuştur. Kafa kısmını büyük çizme sebebi kendisinin dünyayla iletişime geçtiği ve kullanabildiği tek organı başıdır.

Resim 2.8.62. Gegg. M.Fers, 2003

Resim 2.8.63. Gegg. M.Fers, 2003

Resim 2.8.64.Laurence Stephen Lowry

Resim 2.8.65.Laurence Stephen Lowry
Fever Van 1935

Resim 2.8.66.Gregg.M.Fers.2003

Resim 2.8.67.Gregg.M.Fers.2003

Resim 2.8.68.Gregg. M.Fers.2003

Resim 2.8.69.Gregg. M.Fers.2003

2.9. Ruhsal Sorunlar Yaşayan Kişilerin Resim Çalışmaları

Ruhsal sorunlar yaşayan ve resim çalışmaları yapan V.T. 35 yaşında kronik alkolik bir hastadır. Kendisinin akıl hastanesine yatırılma sebebi alkol psikozu teşhisidir. Bu kişinin hastalığı genetikdir, aile bireylerinden kız kardeşine de şizofreni rahatsızlığı teşhisi konulmuştur, bu hastada alkole bağlı ve onu takip eden şizofren bulguları gözlenmektedir. Resim eğitimini tamamlamamış bir hasta olarak, resim çalışmalarını psikoz durumlarının yatıştığı aralıklarda çizmektedir. Çalışmalara bakıldığında hastalığından kaynaklanan psikopatolojik yansımalar bulunmaktadır. "Benim Ellerim Bütün Odayı Kaplıyor" adlı çalışmasında eller kocaman baş arka fonda ve daha küçük ebatta resimlenmiş, monokrom renk anlayışı, renklerden kaçındığını ve yüz ifadesinde vurgulama yaptığını görmekteyiz. Bir diğer çalışması olan "Bu Dayanılmaz" resminde de gözler, kulaklar ve dudaklar gerçek dışı resimlenmiş abartılmıştır. Renkler bir önceki resimle aynı olarak kullanılmıştır. Bu durum da yine şizofreni semptomlarından biridir. Bozulmuş beden imgesi genelde şizofreni, beyin travmalarında, zehirlenmelerde ortaya çıkan bir bulgudur. Kollar, bacaklar, baş çok büyük veya küçük, uzun ve kısa algılanmaktadır

Resim 2.9.70.V.T "Ellerim Bütün Odayı Kaplıyor"

Resim 2.9.71.V.T "Bu Dayanılmaz"

Kendini resim çalışmalarlarıyla ifade eden M.N. 36 yaşında kadın hasta olup, paranoya formunda şizofreni rahatsızlığı tanısı konulmuştur. Rahatsızlığından dolayı ilkokul üçüncü sınıfı ancak bitirebilmiştir. Entelektüel ve eğitim seviyesi düşük olmasına rağmen hastalık sürecinde halüsinasyonları ve anlattıkları, karmaşık ve bilgi gerektiren seyirdedir, eğitimi tamamlamamış bir kişiye göre ilginç bir durumdur. Hasta bilinmeyen bir gezegen tarafından “Plüton Sistemi” isminde bir laboratuvar getirildiğine, bu laboratuvarın uzay gemisinin içinde yer aldığına ve gemidekilerin amacı insanları inceleyerek, onları köleleştirmek olduğunu düşünmektedir. Resim çalışmaları genelde otomatik yazıyı anımsatan şekildedir, elini kâğıda yaklaştırır bir noktayla resmi çizmeye başlar ve tamamlar. Resimlerdeki şekiller ve semboller hasta tarafından açıklanamamıştır ancak hasta kendisini ”Resimlerdeki anlamlar bana ait değil, benim elimi kâğıtta hareket ettiren resimlerdeki anlamları da biliyor”, şeklinde savunmuştur

Hasta her çalışmanın altına neyi resimlediğini ve bu çizimlerin ne işe yaradığını yazıyla anlatmıştır. Beyninde kurguladığı ve inandığı her şeyi kâğıda yansıtarak, uzaylıların nasıl insanları denek olarak kullandığını, uzay aracını ve uzaylıların insanları nasıl gördüğünü yansıtmakta ve çalışmalarını tek renk kalemle yapmıştır

Resim 2.9.72 M.N.”Kimim şimdi ben? Çirkin biri ve Domuzumu? Bütün dünyadan uzaklaşıp yalnız kalmaya ihtiyacım var”.

Resim 2.9.73.M.N”.”Sigara içen elektronik adam”.

Resim 2.9.74.M.N.”

Resim.2.9.74.M.N.”

Resim 2.9.76.M.N.

Resim 2.9.77.M.N.

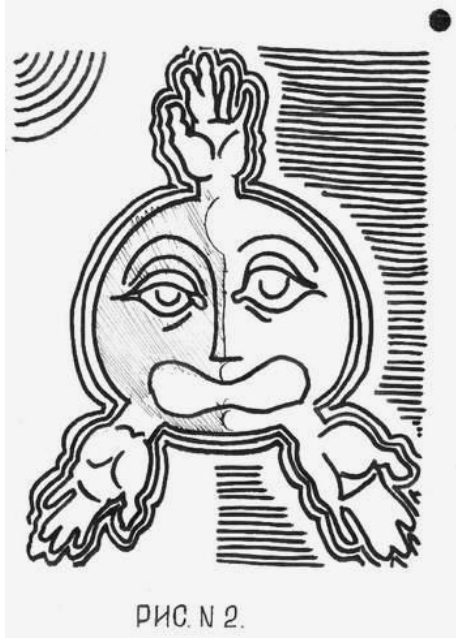
A.Ş. 19 yaşında şizofren hastalığı tanısı konulmuş bir hastadır. Hastalığı 13-14 yaşlarında hızlı karakter değişikliği ile kendini belli etmeye başlamıştır. Kendi içine kapanarak, aile ve arkadaş ilişkilerini tamamen kesmiştir, eğitimini tamamlamamıştır ve sık sık evi terk edip kiliseye ve kütüphaneye giderek ve felsefi kitapları okuyup felsefi yazılar yazmaya başlamıştır. Bu yazılarda ve yaptığı resim çalışmaları kendi iç dünyasını yansıtmaktadır. Ailenin anlattıklarına göre birden bire farklı ve alışılmamış bir tavırla resim yapmaya başlayarak ve çevresinin anlam veremediği resimler ortaya koymaya başlamıştır.18 yaşında askere çağırılmasıyla ve hastalığı burada şiddetlenmiştir. Herkesi şaşkırtan ve dehşete düşürün düşünceleri, hayalleri, halüsinasyonları bunu takip eden depresyon ve intihar girişimleriyle hastaneye yatırılan hasta herkesle iletişimi keserek ve bir tek doktoru ile iletişime geçmiştir. Doktoru onun resim merakını görünce sürekli kâğıtlar temin ederek, boyalar alarak resim yapmasını desteklemiştir. Resimlerinde, onun iç dünyasını anlatan Limon kuşu, onu gerçek hayattan koparan ve iç dünyasına sığındığı bir simgedir ve kendisi bu simgeye resimlerinde sürekli yer vermiştir. Ancak hastalığın ve halüsinasyonların ilerlemesiyle resimleri ve şekilleri monokrom görüntüden sıyrılıp, rahatsız edici ve kırmızı tonlarla ifade edilmiştir. Hastaneden taburcu olan hasta çalışmalarını doktoruna hediye etmesiyle bu hastanın çalışmaları bazı tıp kitaplarında ve akıl hastaların resimlerinin sergilendiği müzede yer almıştır.

Resim 2.9.78.A.Ş “Tıp, Ben ve Limon Kuşu “

Resim 2.9.79. A.Ş.“O Yakında Ölecek”(Otoportre)

Resim 2.9.80.A.Ş.” Felsefenin asıl sembolü “ Resim 2.9.81.A.Ş. “Felsefenin sembolünün fonunda düşünen adam”

Ofenburg doğumlu sanatçı Franz Karl Bühler (1864-1940) sonradan şizofreni tanısı konulan ve resimleriyle ilgi çeken kişiler arasındadır. Babasının mesleği olan demircilikle uğraşmıştır. Strazburg’da güzel sanatlar akademisinde eğitim verdiği yıllarda, eğitim sistemini değiştirmek için verdiği çabalar başarısızlıkla sonuçlanınca ve hareketlerindeki dengesizlikler de eklenince okuldan atılmıştır. Tiyatroya gitmeyi hobi edinen sanatçı zamanının büyük bir kısmını bu işe ayırmaktadır. Hamburg’a taşınınca manik atakları başlamıştır ve hastalığı kendini iyiden iyiye ortaya çıkmıştır. Mani takıntıları tiyatro izleme sırasında kendi belli etmekle beraber sanatçı, tiyatro sahnesinde sergilenen oyunların sadece ona hitap ettiğini ve oyuncuların sadece onun için oynadığını düşünmüştür. Yoldan geçen herkesin onu lanetlediğini ve onunla dalga geçtiğini düşünen Bühler, komşularının da sürekli onu takip ettiğini ve anahtar deliğinden kendisini gözlediğini, komşuların onu zehirlenmeye çalıştığını düşünerek, takıntılı bir şekilde ev değiştirmeye başlamıştır.

Bir kişiye yaptığı saldırıdan sonra Schaffhausen kliniğine sonra da Emmendingen kliniğine yatırılmıştır. Klinikte 40 senesini geçiren sanatçı aynı zamanda H.Prinzhorn’nun en değerli hastasıydı, Hanz onun çalışmalarına ve ona çok değer verirdi. Klinikte genelde sessizlik içinde olan, sürekli bir şeyler yazan ve çizen bir kişiydi. Çalışmalarına bakmak isteyenlere karşı güvensizdi, çeşitli hilelerle yaptığı çalışmalara bakmaya gelenleri oyalardı. Hanz Prinzhorn”

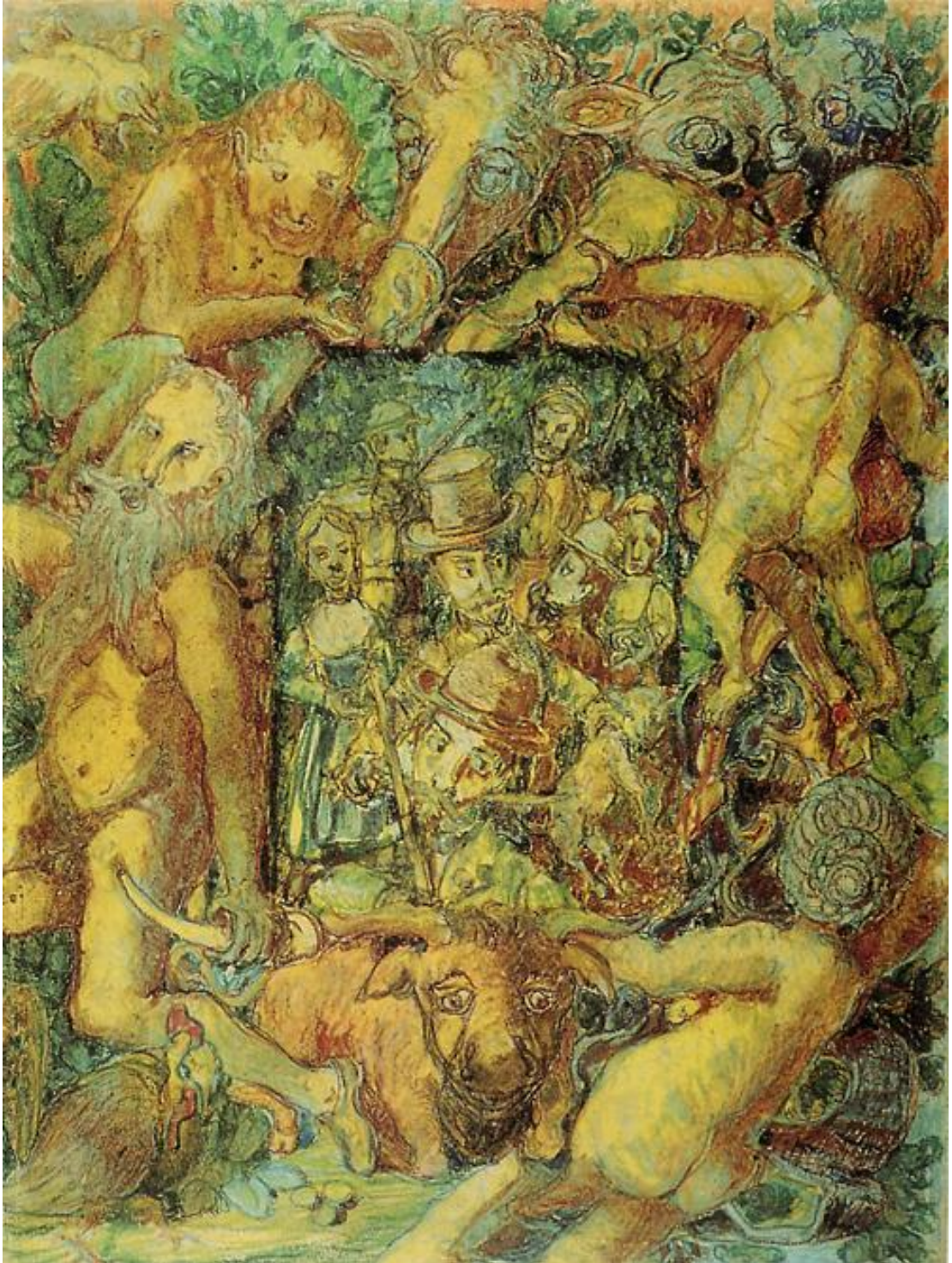
Bildnerei des Geisteskranken “isimli kitapta Bühler’le ilgili şunları söylemiştir “Sürekli olumsuzluklarla ilgili bir şeyler mırıldanırdı, gazete parçalarına sarılmış resimleri sürekli oradan oraya koyar ve cama yaklaşıp hareketleriyle gizemli şeyler anlatmaya çalışırdı. Doktorun gelmesiyle pencerenin yanından fırlar ve gözlerini büyüterek doktora doğru yaklaşır anlamsız şeyler mırıldanırdı. Ancak nadir durumlarda çalışmalarına bakılmasına izin verirdi

Çalışmalarında neredeyse hiç boş yer bırakmayacak şekilde kâğıdın her yerini doldurmaya çalışarak, genelde şeytani olan, bu dünyadan olmayan varlıkları ve gizemli bakan yüz ifadelerini yapmıştır. Resimlerinde yer alan varlıkların, bakışları şüpheci ve iticidir, acı çeken işkence yapılan kişiler ve negatif sahneler yer almaktadır. Ton olarak karanlık kırmızı, yeşil, mavi ve gri renkleri kullanarak kasvetli bir görünüm yaratmaktadır. Resimlerinde ince detaylar ve çizgiler hemen göze çarpmaktadır.

Resim 2.9.82. Franz Karl Bühler Sihirli Hayvanlar, 1909-1916.

Kâğıt üzerine renkli toz pastel.

Resim 2.9.83. Franz Karl Bühler, 1909-1916.

Kâğıt üzerine renkli toz pastel.

Resim 2.9.84. Franz Karl Bühler, 1909-1916.

Kâğıt üzerine renkli toz pastel

Avusturyalı sanatçının Josef Karl Rädler'in (1844-1917) çocukluğu hakkında çok fazla bilgi bulunmamaktadır. 23 yaşlarında taşındığı Viyana'da, porselen malzemeler üreten ve bir işletme çalıştırdığı, evlendiği kadından 4 çocuk sahibi olduğu bilinmektedir.

Ancak 50'li yaşlarında ruh halindeki gelgitler ve iş hayatındaki bazı başarısızlıkların verdiği üzüntüyle beraber, rahatsız edici hareketleri de artınca ailesi onu Viyana'da "Pilgerhain" akıl hastanesi yatırmıştır. Akıl hastanesinde doktorlar ona günümüzde şizofreni adı verilen 'secondary dementia' teşhisi koymuşlardır.

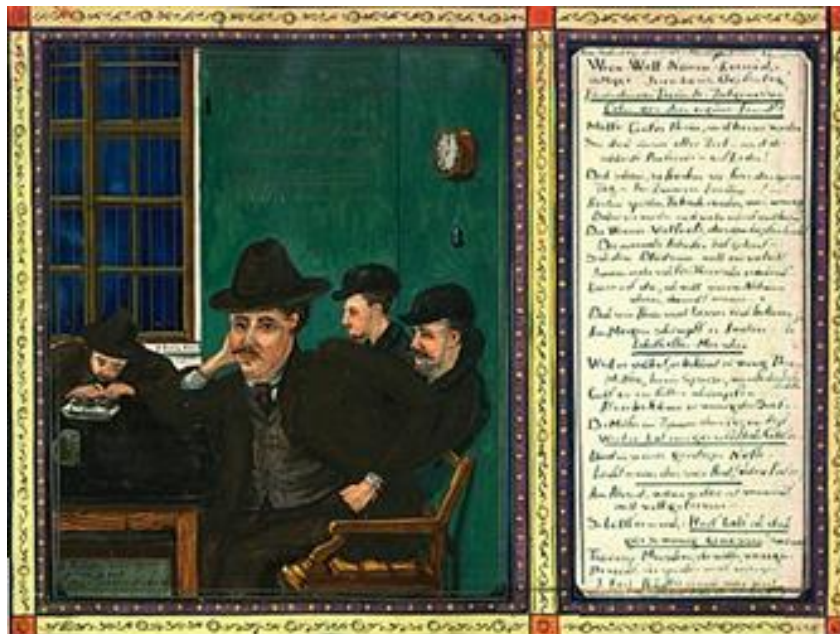
Mesleği sanatla alakalı olmasına rağmen sanatçı, resim hayatına 1897 yılında başlamıştır. Çizimleri kâğıdın iki tarafında sulu boyayla yapan Radler, kâğıdın bir tarafında realist çalışırken diğer tarafında sembollerle ve şekillerle dolu bir çalışma sergilemiştir. Nakledildiği yeni hastanede sanat hayatını daha da geliştirerek artık sadece kuşları değil, hastaların otoportitelerini, hayattan sahnelerini ve manzara resimlerini de yapmaktaydı. Radler'in sanatsal çalışmaları birçok kötü ve rahatsız edici davranışını sergilememesini sağlamıştır. Zamanının çoğunu resim çizerek geçiren sanatçı bazen hastalara uzun ve sıkıcı felsefi konuşmalar yaparak hastaları rahatsız etmiştir. Çalışmalarını 'Gülen Felsefeci' diye imzalayarak kendisini, dahi bir düşünür ve dünyaca ünlü ressam olarak adlandırmıştır ve çalışmalarına yüksek fiyatlar koyarak, onları satacağına inanırdı. Yattığı hastanedeki doktorlar tarafından çalışmaları pek değerli bulunmayan Radler'in ressam olan oğlu da bu eserleri pek kayda değer bulmamıştır. Sanatçı 1917 yılında hastanede hayatını kaybedince 400'e yakın sulu boya çalışması da çöpe atılmıştır. Ancak hemşirelerden birisi 1960 yılında sanatçının bir kısım çalışmaları çöpte bulularak yaklaşık 100 adet eseri Leo Navratil'e satmıştır. Leo N. bu çalışmaları "Niederösterreichisches Landes Müzesine" vermiştir, Ressamın diğer çalışmaları da hastanedeki doktorunun koleksiyonunda saklanmaktadır.

Resim 2.9.85. Josef Karl Rädler. Suluboya Tekniği.

Resim 2.9.86. Josef Karl Rädler. Suluboya Tekniği.

Resim 2.9.87. Josef Karl Rädler. Suluboya Tekniği.

3 BÖLÜM

PSİKOTİK DURUMUN SANATA YANSIMASI

Birçok sanatçının en karmaşık ve ulaşılmaması zor olan imgeleri yansıtma isteği kendini ifade etmek için zorlaması, bizi hemen psikolojik rahatsızlığı olan yani psikotik kişilerin sanat ürünlerindeki amacını çağrıştırmaktadır

“Sanatçıların kavrama orijinalliğine sahip olmalarından dolayı ürettikleri eserlerin daha çok kendilerine özgü olduğunu, rahatsız insanların ürettiklerinin ise bayağılaşmanın kendi rahatsızlıkların karakteristiklerinden olması sebebiyle daha az estetik oldukları gibi, daha çok kişisel olmayan fantazmalar içerdiklerini ileri sürmüştür. Psişik rahatsızlıklar bulunan ve bulunmayan kişilerin sanat ürünlerinin oluşması aynı süreçler içinde gerçekleşir. Ancak iki gelişim arasında çok önemli farklılıklar olduğunu da gözden kaçırmamak gerekir. Normal ve bütün bir ego yapılanması gösteren bir sanatçı sanat ürünü oluştururken sadece geçici bir ego gerilemesi yaşamaktadır, oysa örneğin psikotik bir rahatsızlık süreci yaşayan kişinin ego bütünlüğü parçalanmış ve gerileme sürecinden geriye dönüş adeta imkânsız hale gelmiştir. Yine de sanatın bütünlüğüne ulaşma yönündeki katkıları ve olumlu bir tedavi sonrasında ego bütünlüğüne ulaşabilirse, gerilemenin geçici olmasının sağlanması ve geriye dönüşlerin yapılabilmesi mümkün olabilir”. (Psikiyatri ve Yaratıcılık Selçuk KIRLI s.7)

“Yaratıcı kişilerin farklı olması, yaratma sürecinin olağandışı bir özellik taşıması beklentisi yaratma sürecinin çeşitli ruhsal bozukluklarla, en çok da psikozla bağlantılandırılması ile sonuçlanmıştır. Freud yaratıcılığın kökeninin bilinçdışında olduğunu söylemekte ve sanatçının yapısı bakımından içe dönük ve nevroza yakın olduğunu söylemektedir. Ona göre sanatçı, gerçekleşmesi mümkün olmayan güçlü içgüdüsel gereksinimlerini doyuramadığı için, gerçeklikten uzaklaşarak tüm ilgisi ve libidosunu kendi fantazi yaşamının dileklerine aktarmaktadır”. (Yaratıcılık ve Depresyon, Timuçin Oral)

Estetik ve kültürel kaydı bulunmayan, ham, primitif değerler taşıyan spontane ifade biçimi, 20. yüzyılda postmodernizm’den sonra doğan birçok sanat akımında görülmektedir. Bu sanat akımlarına örnek olarak:

Geleneksel formları ve ışığı bir kenara atan ve tamamen renge ve saflığa önem veren Fovizm. Konuya değil de yansımaya önem veren, çarpıcı, kötümser, iç dünyayı yansıtan, sanatçının derinlerinde bulunan duyuları yansıtan Ekspresyonizm akımı. Klasik formları ve geleneksel

bakış açısını yok sayarak dünyayı geometrik algılayan Kübizm. Cansız nesnelere, insan ötesinde var olan dünyayı konu alan ve ruhsal sorunlar yaşayan hastaların resimleriyle büyük benzerlik gösteren Metafizik resim. 1916 yılında doğan gerçekçiliği yok sayan, gelenekleri ve geleneksel tekniği yok sayan Dadacılar, bu akım içinde Almanya’da filizlenen endüstri ve kargaşaya karşı bir başkaldırı olarak doğan, gelenekleri yıkarak biçim bozmaya, gerçek olmayan sahnelere, hayal gücüne ve öznel çalışmalarla önem veren Sürrealizm. Evrenin açıklanamaz bilinmezlikleri ifade eden, alt zihnin algıladığı formları yansıtan Suprematizm, Ekspresyonizmin devamı olan ve doğaçlamaya önem veren Abstre Ekspresyonizm bunlar örnek olarak sayılabilir.

Bu akımlarda ve diğer akımlarda yer alan resim sanatçıları, çalışma sırasında duygularını, bilincini kontrol eder bir ifade biçimi takınmışlardır. Sanatçıların bilgileri ve kaygıları onların tamamen bilinç dışı çalışmasını ve geçici gerilemeler yaşamaları, onları akıl hastalarının eserlerinden ayıran en önemli faktörlerdendir. Sanatçıların eserleri görüntü ve yansıma olarak akıl hastalarının çalışmalarına benzese de, üretim esnasında alt zihinde yatan fikirler onlarınkinden farklıdır. Resim bir sanatçı için bir gereksinimdir, içten gelen bir durumdur. Bazı kaygıları göz önünde bulundurarak kendini ifade etme biçimidir. Sanatçılar, estetik, deforme, kendi çizgisi, tarzı, kültürel unsurlar, bir eser ortaya koyma, bir şeye veya belli bir duruma karşı çıkma gibi kaygılar taşıyabilirler. Sanatçıların resimlerini tarzını ve tekniğini kategorize ederken de Ekspresyonizm, Dadacılık, Ekspresyonizm gibi akımlar içinde kategorize edilebilir. Ancak psikotik çalışmalar, kendiliğinden ortaya çıkan ham sanat primitif çalışmalarda bu kaygılar bulunamamakta, tamamen bilinçsizce ve bilinçaltındaki sorunun enerji dürtüsüyle yapılmaktadır.

Naif, saf, ilkel sanata merakın artması, sanatçıları primitif sanata yönlendirmiştir ve bu yönelme daha sonra aynı şekilde naif, primitif izler taşıyan ruhsal hastaların ürünlerine yönelmeye neden olmuştur. Primitif sanata yakından bakmak bu konuyu daha açıklayıcı hale getirecektir.

Primitif latince - Primitivus- ilk, en erken anlamına gelmektedir. Sanatın en erken örnekleri Pleolitik (mağara dönemi) dönemde görülmüştür. Primitif sanat anlayışını daha geniş tutmak ve bazı yanlış anlaşılmalardan kurtarmak için genelde “Naif Sanat” terimi kullanılmaktadır. Bu terim adı altında arkaik sanat, Mısır veya Yunana uygarlıklarını; Afrika, Amerika yerlilerini ve profesyonel sanat eğitimi olmayan halk sanatı yapan kişileri barındıran geniş kapsamlı bir anlayıştır.

Yerleşik hayata geçen ilk insan, sanatı belli bir amaç için kullanmıştır. İnsanlar ruhları kovmak, iyileşmek, kötülüklerden ve büyülerden korumak veya büyü yapmak için sanatın çeşitli dallarına ihtiyaç duymuştur. Her şeyden önce insan; anlaşmak, iletişim kurmak için biçimlerden, sembollerden ve renklerden yararlanmıştır. Artık sanat içinde yeni anlayışa arayışına giren ressam, 19-20. yüzyıla bakıldığında Avrupalı ve burjuva olmayan ilkel sanat, ortaçağ, halk sanatı anlayışlar barındıran sanata yönelmeye başlamıştır. Klasik sanat anlayışını ve biçimini yok sayan bir yapı ve ilkel sanata özenmeyle birlikte bir geriye dönüş başlamıştır. Sanat eğitimi olan sanatçıların bu tarz geçmişe yönelme “Primitivizm” denilen bir sanat türü, ve arkaik üslup barındıran bir anlayış doğurmuştur.

Çocuk resimlerini andıran, üslubu naif çizgilere sahip sanatçılar bu sanat anlayışı içinde ürünler vermiştir. Bu sanatçılara Camille Bombois (1883-1970), İvan Generalich (1914-1992), Henri Julien Felix Rousseau (1844 -1910). Aslına 19 yüzyılın da sonraya eser ver veren birçok sanatçıyı primitif kategorisinde değerlendirebiliriz, Pablo Picasso, Joan Miro (1893-1983) Paul Klee (1879-1914) Henry Metisse (1869-1954), Henry Paul Gauguin (1848-1903) Ernst Ludwig Kitcher(1880-1938) Amedeo Clemente Modigliani (1884 1920), gibi isimler örnek verilebilir. Bu sanatçıların çalışmalarında primitif sanat ve çocuk resimlerinin yansımaları göze çarpmaktadır.

3.1. Sürrealizm ve Psikotik Sanat

Sürrealizm, biçimciliği benimsemiş bir akım olarak, gerçek üstü, tuhaf, sıradışı biçim kombinasyonları benimseyen bir akımdır. Amaçları yeni bir sanat akımı ve estetik biçimi oluşturmak değil, dünyaya farklı gözle bakmak ve bu farklı algılanmış dünyayı seyirciye göstermek. Freud'un düşüncelerini benimseyen sürrealistler rüyaları ve görüntüleri sanatla birleştirerek farklı bir anlatım biçimi benimsemişlerdir. Freud'a göre rüyalar; dün ve günlük hayatta yaşanan anılarla ve sorunlara bütünleşen görseller dizinidir. Bilincin ve farklı bir dünya ya bakış açısıyla derinliklere yolculuk yapılarak üretilen Sürrealist çalışmalar mantıksal deforme sürecinden geçerken, psikotik ürünlerde ise bireyler yaptıkları ürünlerde, algılarıyla "ben" olgusunu ayırmadan onlarla bütünleşerek, sanrılarını da birleştirerek bilinçsizce deforme ve algısal hatalarını oluşturmaktadırlar. Sürrealistler sanat yaparken bilinç dışı olmaya çalışır öyle hissetmek ister, öyle hissettirirler, psikotikler sanatla ilişkisi olmayan halüsinasyonlar ve algılarının deforme olmuş durumlarını kullanırlar, gerçeğe örtüşmeyen biçim ilişkileri ve normal bilinci zorlayan ifade şekli onların çalışmalarında çokça vardır. Sanatçılar, üretim sırasında gerileme yaşadıklarında psikolojilerini korurken, psikotikler sürekli gerileme yaşayarak mantıksal algılarını koruyamazlar. Sürrealizmin en önemli sanatçılardan Salvador Dali, akıl hastalarının eserlerini inceleyerek ve onları izleyerek gerçeklikle ilgisi olmayan sanrılarla bütünleşmiş sanat ürünleri ortaya koymuştur. Paul Klee ve Marx Ernst'de akıl hastaların eserlerini benimsemiş ve bu seyirde eserler vermişlerdir.

3.2. Jean Philip'e Arthur Dubuffet ve Art Brut

Ustalaşmış, adından söz ettiren bazı ressamalarının kendi sorunlarıyla boğuştukları ve ilerleyen yaşlarında bu durumun ruhsal bozukluklara ittiği belirlenmiştir. Ruhsal bozukluk, bazı sanatçılar için ya bir ifade biçimi ya da resim, ruhsal sorunlar yaşayan bireyler ve bazı ressamlar için bir çıkış noktası olmuştur. İşte Jean Philip'e Arthur Dubuffet tarafından oluşturulan "Art Brut" kavramı, ortaya çıkan bu ürünlerin hepsini kapsamaktadır. Sanat kavramının içinde yer alan bu terim ürün oluşum sırasında, sanatçının değil "öteki" dediğimiz kişinin yaratisıdır ve bilincin yok olduğu ve gerilemenin yaşandığı bir süreçtir.

"İsviçreli Psikiyatrist Walter Morgenthaler (1882-1965) ruhsal sorunları sanatsal yaratımı bağdaştıran ilk kişidir. Morgenthaler kendi hastalarından yola çıkarak resim çalışmalarını, bir ifade biçimi olarak kullanarak, hastalarını incelemiş ve Adolf Wölfler 'ya adadığı "Ein Geisteskranker als Künstler" isimli kitabını 1921 yılında yayınlamıştır. Bunun üzerine Alman Psikiyatrist Hanz Printzhorn 1920 yılında 'Ruh Hastaların Sanat Çalışmaları' isimli kitabını yayınlamıştır."(Asya Bazdyreva, Onlara akılsızlık dokundu. Ruh Hastası sanatçılar 2005).

Fransızca kökenli "L'Art Brut" ham, kaba, ilkel sanat anlamına gelmektedir, İngilizce "Raw Art" anlamına gelmektedir. Akıl hastalarının, tamamen spontane, bilinçsizce, ruhunu ve kendini ifade etmek için çizdiği resimleri yani ruhsal sorunlar yaşayan klinik vakaların sanat ürünlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Terim ilk kez Fransız ressam Jean Philip'e Arthur Dubuffet tarafından 1945 yılında kullanılmıştır.

Fransız asıllı ressam ve heykeltıraş Jean Philip'e Arthur Dubuffet (31.07.1901 – 12.05.1985) şarap üreten bir ailede dünyaya gelmiştir. Aile işini devam ettiren Dubuffet, sanata ilk adımlarını 1916 yılında atmıştır. Sanatın müzik, edebiyat gibi çeşitli dallarında denemeleri bulunmaktadır. Kendisi sanat hayatına Paris Juliane Sanat Akademisinde devam etmiştir.

Dubuffet'in, sanat akademisinde aldığı eğitim kısa süremekte, oradaki kurallar, disiplin, yasaklar, bunların hepsi sanatçının sanat anlayışına ters gelerek onu kısıtlamaktaydı, kendisi sanat hayatına kendi yolunda özgürce devam etmeyi seçmiştir.

İlk resimleri 20 yy. başlarında sanat piyasasında da yer almaya başlamış ve o dönem için onun sanatı yeterince farklı ve dışavurumcuydu. Bu çalışmalar yağlı boya ve deforme edilmiş figürlerden ibaret olmakta birlikte Henri Matisse'nin etkileri de bu eserlerde göze çarpmaktadır. Sanatçının eserleri bulunduğu dönem için de geçerli ve yeterli çalışmalardır. Ancak görkemli

galeriler, sergiler, fahiş fiyata satılan isimler, yüksek sanat anlayışı, sanatçıya şarap satıcılığını anımsattığı için bu durum sanatçıyı rahatsız etmektedir. Ne yaptığı çalışmaları ne de sanat piyasası onu tatmin etmiyordu ve bu nedenle çalışmalarına bir dönem ara vermiştir. Ara verdiği bu dönemde Hans Prinshor'un "Ruh Hastaların Sanatı" adlı kitabını okuduğunda heyecanlanmış ve kendini "Gerçekten özgür sanatçı olmak için deli olmak gerekiyor; ancak bu hiç kolay olmayacak." şeklinde ifade etmiştir. Bu durumda Nietzsche'nin "Yaratıcılığın ortaya çıkması için bilimcin ölmesi gerekir. Dolayısıyla akla aykırıdır." düşüncesi doğrulanmaktadır. S. Freud'un geliştirdiği kuramda ise sanatsal yaratıcılık, sanatçının hastalıklı yani nevrozu olduğunun kanıtıdır. Bu iki kuramında bize kanıtladığı en önemli faktör, sanatçıların yaratıcı süreçlerinin ne denli sancılı olduğunun kanıtıdır.

Sekiz sene sonra 1942 yılında artık 41 yaşında olan Jan Dubuffet bu kez kesin dönüş yaptığını açıklayarak yeni üretim sürecine girmiştir. Sanat hayatında verdiği bu aralıklar, sanatçının ne yapmak istediğine karar vermesi ve düşüncelerinin olgunlaşması için gerekli bir zaman dilimi olmuştur. Geleneksel olan her şeyi bir kenara bırakarak kendince teknikler yaratmış ve buna uygun malzemeler kullanmıştır. Malzemeleri sanat malzemesiyle alakası olmayan tarzda seçmiştir. Dadaizm de bu tarz çalışma benimseyen bir sanat akımıdır, ancak Jan Dubuffet: "Dadaizm anti kültürel malzemeler kullanarak anti sanat ürünler üretmekte. Kendisi ise kültür dışı olan malzemelerle sanat olmayan sanat ürünlerini oluşturuyorum" diyerek aradaki farkı belirtmiştir. Dubuffet için ortaya çıkan sonuç yeterince itici ve irrite ediciydi, kendisi amacına ulaşmıştı "İşte bu, bu hiçbir şeye benzemiyor." diyerek düşüncesini açıklamıştır. Yaptığı çalışmalar artık yeniydi tanınması ve tanımlanması gereken tarzdaydı. Dubuffet, sanat yapmamış ve hiçbir kaygısı olmadan kendisini özgürce ifade etmiştir. Çocuk resimleri ve akıl hastaların çizimlerinde; hiçbir kaygısı olmadan, bilinçsizce, tamamen primitif yansımalar vardır, övgüye ve beğeniye ihtiyaç yoktur o dönemde sanatçının yapmak istediği tam da buydu Dubuffet eline fırça aldığında çalışmalarındaki görüntüler primitif çizgiler taşımaktaydı. Okuduğu kitaptan yola çıkarak, yoğunluğu daha çok ruhsal sorunlar yaşayan kişiler üzerine odaklanmıştır. Akıl hastalarının çalışmalarını incelemesi akılsızlık, bilinçaltının simgesi olan bu çalışmalar ona yol gösterici olmuştur. Bu birikim onu yeni bir teknik geliştirmeye itmiştir.

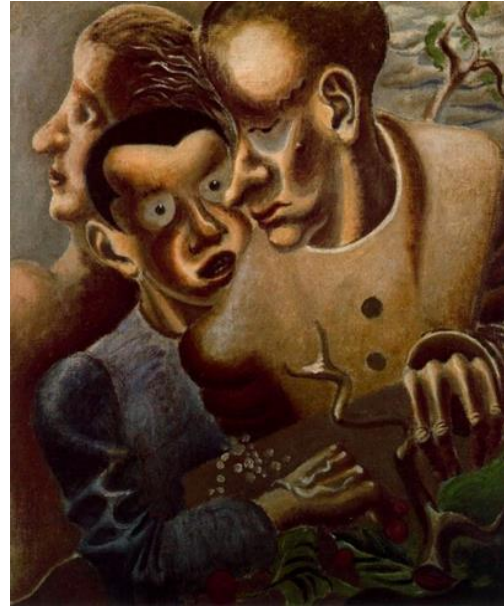
Dubuffet'in 1946 yılında geliştirdiği bu teknik Hautes Pates (yüksek, boyutlu hamur)'le geleneksel resim materyallerine uymayan alçı tozu, kum, çimento, kömür tozu, cam parçaları gibi çeşitli malzemeler kullanmaya başlamıştır. Bunları tuvale sürerek bıçakla resim yapmıştır. Ortaya çıkan sonuç itici olmakla birlikte, sanatçının istediği de buydu. Kendisinin sanatı artık daha özgür, kurlsız, yanlış ve basittir. Perspektif, renk kuralları, anatomi ve gelenekseli

tamamen reddetmiştir. Sanatçı, 1960 yıllarında bir teknik daha geliştirerek bu tekniğe “Hope Loupe” adını vermiştir. Bu çalışmalarında da şizofrenin etkisi görünmekte, ince detaylar birbirine tekrarlayan ve takip eden biçimsiz şekiller bulunmaktadır.

Sanatçını Türkiye’deki ilk sergisi 2005 yılında “XX. Yüzyılın büyük bir sanatçısıyla buluşma: Jean Dubuffet sergisi” ismiyle Pera Müzesinde sergilendi “

Resim 3.2.1. Jean P. Dubuffet Landscape of Algeria 1919
Botanica 1924

Resim 3.2.2. Jean P. Dubuffet 1. Lecciones

Resim 3.2.3. Jean P. Dubuffet
“Two female heads in profile “1934

Resim 3.2.4. Jean P. Dubuffet “subway” 1943

Resim 3.2.5 Jean P. Dubuffet The Low Hours, 1963.

Resim 3.2.6. Jean P. Dubuffet “Madame-
mouche 1945.

Resim 3.2.7. Rue de l'Entourloupe - Jean Dubuffet, 1963

Resim 3.2.8. "The Auditor" - Jean Dubuffet, 1967

Yulya Kaminskaya'nın makalesindeki bilgilere göre Avrupa da Art Brut 'e eş değer tutulan ve onun bir nevi devamı olan "Outsider" yabancı, dışardaki, aykırı anlamına gelen terim, Art Brut'e yeni bir anlayış katarak, sanatın kapsamını genişleterek, çocuk resimleri, primitif resimler, eğitim olmayan sanatçıların ürünler ve spontane resimleri barındıran bir anlayış olmuştur. Bu kavram içinde yer alan kişiler sanat yapmıyor sadece ruhun derinliklerini yansıtıyorlar. Bu yüzden, art brut'u diğer akımlardan ayıran en önemli özelliği, saflık, ruhun tamamen spontane ve bilinçsizce yansımaları, seyredilmek için yapılmaması, estetik kaygı taşımayan ve sanat için yapılmayan bir ifade biçimi olmasıdır.

Post modern akımın hakîm olduğu dönemde yeni anlayış ve sanat biçimi arayan sanat dünyası için "Art Brüt" ve "Outsider" anlayışı büyük bir buluş olmuştur ve bütün dünya tarafından bu akım benimsenmiştir.

Çok ilgi gösterilen ve ressamın haklarının korunduğu Art Brut çalışmaları için Cenevre Lozan Kentinde 1972 yılında "Art Brut Müzesi" kurulmuştur. Müzede ruh hastalarının Art Brüt çalışmaları, Jean Philip'e Arthur Dubuffet'in kendi çalışmaları, hastaların koleksiyonundan çalışmalar, diğer sanatçıların ve psikiyatristlerin kendi hastaları tarafından çizilen koleksiyon eserleri sergilenmeye başlanmıştır. Bu gün müzede 4000 civarında eser sergilenmektedir.

Avustralya'da 1981 yılında psikiyatrist Leo Navratik tarafından sosyal yardımlaşma merkezinde "Haus Künstler" yani Sanatçılar Evi diye bir yer kurulmuştur. Bu evin kuruluş amacı Gugging psikiyatri kliniğine yatan yetenekli hastalar için hem yaşayıp hem de sanat üretebilecekleri bir alan oluşturmaktır. Hastaların toplumla adaptasyonun kolaylaştırmak için merkezi bir yerde kurulan bu evde eserler seyirciyle buluşmaktaydı. Bu kuruluş halen aktif olarak çalışmaktadır. Johann Hauser. Joël Lorand. Josef Karl Rädler, Philipp Schöpke gibi isimler art brüt için iyi örneklerdendir bir kaçıdır.

Resim 3.2.9. Haus Künstler (Sanatçılar Evi)”in duvarları

Resim 3.2.10.Cenevre Lozan Kentindeki “Art Brut “ Müzesi

Resim 3.2.11.Cenevre Lozan Kentindeki “Art Brut “Müzenin içi

Art Brut içinde yer alan Adolf Wölfli sorunlu bir ailede yetişmiştir. Babasının alkolik olması, annesinin mutsuz bir temizlikçi olmasıyla Wölfli melankolik bir çocukluk geçirmiştir. Annesini ölümü onun çocuk yurduna gönderilmesine sebep olmuştur. 1890 yılında çocuk cinsel istismarından dolayı hapse atılan Wölfli çocuk istismarına daha sonra da devam etmiştir ve sonra paranoid şizofreni teşhisiyle İsviçre de Waldau kliniğine yatırılmıştır. Hayatın geri kalan kısmını da o hastanede geçirmiştir. Kanseri olan Wölfli, kanserle mücadelesine yenik düşüp 1930 yılında ölmüştür.

Hastanede geçirdiği yıllarda resim çizmeye başlayan Wölfli şiir yazıp, besteler yapmıştır. Zamanın çoğu çizimlere geçiren Wölfli, bitmiş ve sadece birkaç milimetre kalan kalemleri dahi kullanıyordu. Kendisinin 25 bine yakın çalışması olduğu tahmin edilmektedir, bu çalışmalar sadece resim çalışmalarıyla sınırlı kalmayıp kitap ve bestelerde bu çalışmalar içinde yer almaktadır. Resim ve kolaj çalışmalarında nota, yazı ve renklerin hepsi bir arada bulunmaktadır. İlk çalışmaları renkli kalemlerle gazete parçaları üzerindedir.

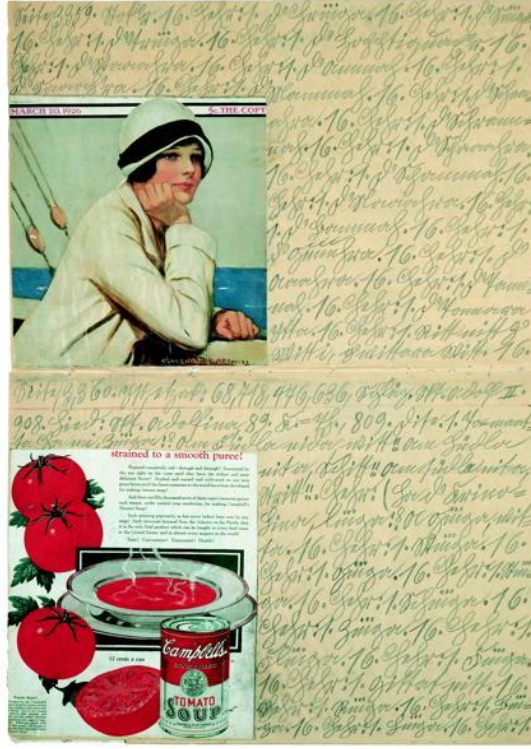
Yalnız geçirdiği günler ve dışlanmışlık hissi onun kendisini görselle, yazıyla ifade etmesine sebep olmuştur. Wölfli 9 tane de kitap yazmıştır. "Beşikten Mezara Kadar", "Müzik ve Dans Kitabı" ,16 serisi bulunan "Ölüm Marşı" adlı eserler onun kitaplarına örnektir. Hastanede bulunduğu dönemde Psikiyatrist Walter Morgenthaler, Jean P. Dubuffet ve Andre Breton'un dikkatini çekmiş.

Resim 3.2.12. Adolf Wölfli "Niezohn West Jesus Christi", 1917

Resim 3.2.13. Adolf Wölfli "Die Kreuzigung Trachter-Tunell", 1911

Resim 3.2.14. Adolf Wölfli" Campbell's Tomato Soup", 1929

İngiliz Ressam Louis William Wain (1860-1939), annesi halı yaparken tüm gün onun yanında bulunur ve bir nevi annesine özenirdi. Kendisi sabahtan akşama kadar resim çizerdi. Hayvanlarla özellikle de hep iç içeydi. Hayatını kazanmak için de ilerleyen yaşlarda çeşitli kitaplar ve kartpostallar için kediler çizerdi. En çok Peter isimli kedisini çizerdi. Ancak kediler ciddi anlamda onun hayatına evlilikten sonra girmiştir. Eşinin kanser rahatsızlığı ve mutsuzluğu sanatçıyı çok etkilemiş ve sanatçı eşinin mutlu olması için eve birkaç kedi alarak onlara çeşitli hareketler öğretmiştir. Ancak eşinin ölümünden sonra kendisini her şeyden izole ederek kedilere daha çok bağlanmıştır. Kedileri sahneler içinde resmederek onlara insan sıfatı eklemiştir. 1. Dünya Savaşının başlamasıyla artık onun kedileri kimseye lazım olmuyor bu nedenle de sipariş almıyordu ve ciddi geçim sıkıntısıyla ve üst üste gelen olumsuzluklarla 1921 yılında şizofreni teşhisiyle akıl hastanesine yatırılmıştır. Çalışmalarında yer alan kediler onu burada da yalnız bırakmıyor ancak şekil değiştirerek güzel ve sevimli kedilerin yerini saldırgan, Türk kilimlerini yansıtan kediler almıştır. Şizofreni ilerledikçe kediler soyutlaşmaya başlamış ve eserlerindeki kedilerin bakışları değişmeye başlamış ve daha rahatsız edici daha soyut bir ifade biçimi ortaya çıkmıştır.

Resim 3.2.15 Louis W.Wain

Resim 3.2.16. Louis W.Wain

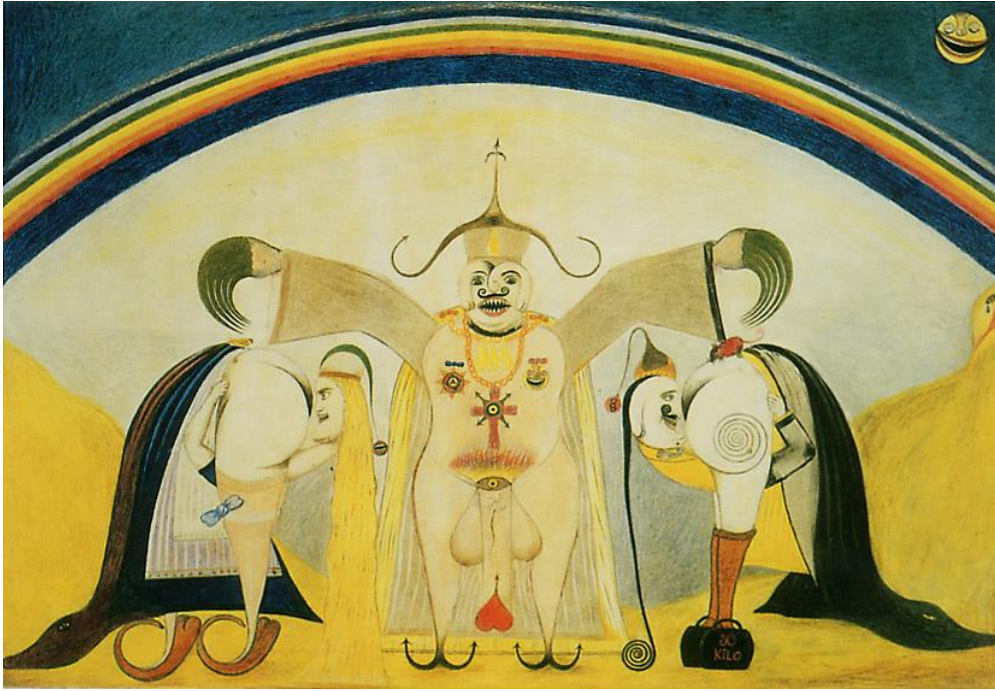

Resim 3.2.17. Louis W.Wain

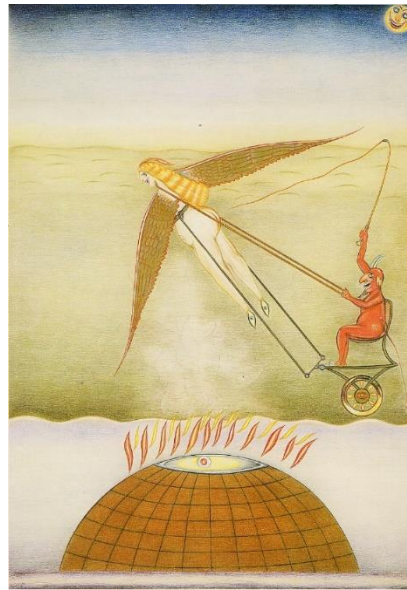
Art Brut sanatı içinde yer alan Fiedrich Schöder Sonnenstero (11.09.1892-10.05.1982) o dönemin Rusya Federasyonunda bulunan Tisit Kalenengrad şehrinde doğmuştur. 13 çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelen Sonnenstern'in çocukluğu ve hayatı çok iyi geçmemiştir. Ailesinin ona karşı ilgisizliği ve çevresine, komşularına zarar verdiği gerekçesiyle 14 yaşında iken bir yetiştirme yurduna verilmiştir. O dönemde bir süre bir sirkte at bakıcılığı yaparak hayatını kazanmıştır. Ancak gençlik dönemlerinde yaptığı hırsızlık ve sürekli olarak çeşitli şekilde suçlanması buna bağlı olarak da dengesizleşen hareketlerinden dolayı 1912 yılında İsviçre Allenberg kentinde psikiyatri kliğine yatırılmıştır. Yatırıldığı klinikte de herkesi sürekli dünyanın ve gökyüzünün en akıllı insanı olduğuna ikna etmeye çalışmıştır. Bu hastanede ona, genç yaşta psikiyatrik ve şizofreni eğilimli hastalığa verilen genel bir isim, diğer bir deyimle “Şizofreni” diye tabir edilen “Dementia Praecox” teşhisi konulmuştur.

Hastaneden çıktıktan sonra birinci dünya savaşının başlamasıyla askere alınmayorancak askerliğini bitiririyse,sebebe rahatsız edici davranışlar, Rusya ve Litvanya sınırı arasında postacı olarak çalışmaya başlıyor. Tekrar hastaneye yatırılıp taburcu olduktan sonra Berlin'e taşınıyor ve farklı bir isimle kendisine bir ofis açarak “Güneş Tanrısı Birinci Eliot” ismiyle bir mezhep kurmakta. Astrolojiyle uğraşmış ve insanlara geleceği söyleyerek manyetik veya mıknaşis terapi yaptığını, insanları iyileştirdiğine dair onları ikna etmeye çalışmıştır. Tabi bunun öğrenilmesiyle hakkında dolandırıcılık ve sahtekârlıktan dava açılarak hapse atılmıştır.1933 yılında tekrar akıl hastanesi yatırılarak orada pek tanınmayan ve yine kendi deyimiyle akıl hastası olan bir ressamla tanışmış ve onun resim çalışmalarına hayran kalarak kendisi de resim yapmaya başlamıştır. Daha ilk haftalarda bile 18 tane siyah beyaz grafik çalışması yapmıştır. Onun kendince bir felsefesi vardır ve yine kendisinin söylediği gibi “Benim felsefem elimde olan en önemli şeydir. Felsefemin içeriğini anlayışsız olan anlayamaz ve yorum yapamaz, ben etrafta çok fazla aptal insan görüyorum ve bunlar çocuklar, yanlış okula giden çocuklar. Çocuklar resimlere bakmak istiyor bu yüzden ben resim yapıyorum, çünkü ben çocukların arkadaşayım” diye kendini tanımlamıştır.

Resimlerinde ilk bakışta evet çocuksu ve renkli bir görünüm vardır ancak detaya inilince hiç de çocuksu olmaya cinsel ve pornografik ve bazen ürkütücü görüntüler yer almaktadır. Yüzler grotesk şeklinde ifade edilerek genelde yan profilden resmedilmiştir, burnu ve çeneyi ise genelde bir cinsel organ olarak resmetmiştir. Renklere bakılınca genelde renkli ve renkler hâkimdir. Sürekli gülen ve dişleri hep gözükken karakterin alaycı bir tavrı vardır.

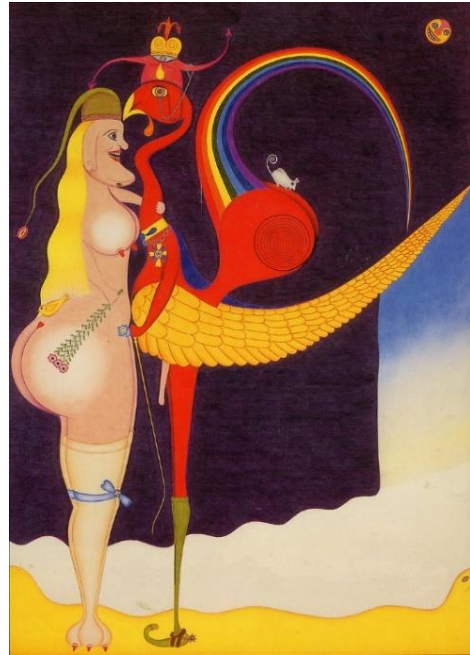
Resim 3.2.18. Fiedrich S. Sonnenstern “Gerçekleri arayan çiftin evliliği”, 1952

Resim 3.2.19. Fiedrich S. Sonnenstern “Şeytanın yükselişi” 1962

Resim 3.2.20. Fiedrich S. Sonnenstern Üzgün At, 1956

Resim 3.2.21. Fiedrich S. Sonnenstern

Horozla Metafizik 1956

Resim 3.2.22. Fiedrich S. Sonnenstern "Bebek Kuğulu dans" 1958

XIX Yüzyılda yaşamış İngiliz ressam Richard Dadd, hayatının büyük bir kısmını akıl hastaneleri ve rehabilite merkezlerinde geçirmiştir. Genç yaşlarında Büyük Britanya Kraliyet Sanat Akademisinde sanat eğitime başlamıştır. 20'li yaşlarda yani öğrencilik döneminde eğlenceli, sosyal bir kişiliğe sahip olan Dadd 25 yaşında Asya ve Mısır serüvenine başlamıştır. Ancak yorucu, boğucu ve çok uzun Mısır yolu onun hastalığın ilk belirtilerinin ortaya çıktığı bir yolculuktur.

Sanatçının kendi anlattıklarına göre bu yolculuk esnasında uzun süre uykusuz kalmış ve korkunç düşünceler ve görüntülerle dolan beyni, kendisini bile korkutmuştur. Mısır'da ‘‘Ölüler Şehri’’ gezisinden sonra Dadd :‘‘Bana öyle geliyor ki benim benliğimi ve hürriyetimi Oziris ele geçirmeye çalışıyor’’ cümlesi onun notlarında yer almıştır. Daha sonraki günlerde çeşitli ruhların ve şeytanların onu ziyaret ettiğini, İngiltere'deki evine dönüşü sırasında Roma'ya uğramak istediğini ve Papayı öldürmeyi planladığını anlatmıştır. Tabi bu arada resim çalışmaları hala devam etmekte ve bütün yaşadıkları resimlerde yer almıştır. Çevresindekiler söylediklerinin ve planlarının güneş çarpmasının bir etkisi olarak görmüşlerdir. Mısır gezisini yarıda keserek eve döndüğünde ailesi ve arkadaşları onun büyük değişimine inanamamışlardı. Richard Dadd'ın sevecen, neşeli kişiliğinin yerine saldırgan, sinirli ve dağınık bir karakter gelmişti. Elllerinden, keçi derisinden olan eldivenlerini çıkartmayan ve odasında yaklaşık 300 tane yumurtayla yaşayan birisi olmuştur. Doktorların teşhisi de babasının hayallerini yıkmıştır, doktorların sanatçının toplumdan izole edilmesi ve hemen tedavi edilmesi gerektiğın belirtmeleri üzerine sanatçının babası bunları kabullenmeyip oğlunu eve götürmüştür.

Bir eğlence sırasında gürültüye ve kalabalığın rahat edici seslerine katlanamayarak sanatçı babasına saldırıp onu o eğlencenin gerçekleştiği ormanın yakınında öldürmüştür. 1844 yılında yaptığı bir saldırılardan dolayı tutuklandığında, babasını bir sene önce öldürdüğünü itiraf etmiştir. İfade sırasında akıl sağlığının yerinde olmadığı tespit edilip Londra Bedlehem Hastanesine yatırılmıştır. Doktorları sanatçının hastanedeyken hastalığının ilerlediğini, odasında havaya yumruk atarak onu ziyarete gelen ve onun hürriyetini, benliğini ele geçirmeye çalışan ruhlarla kavga ettiğini belirtmişlerdir. Londra'nın batısında dağın tepesinde bir hastaneye sevke edilince manzaranın verdiği hayranlıkla ve hastalığın uyandırdığı yalnızlıkla daha verimli çalışmalar yapmaya başlayarak keman çalmış, çeşitli yazılar yazmış, tiyatro sahneleri betimlemiş, duvarlara resimler yapmıştır.

Doktorlar çalışmalarında hastalığına yönelik ipuçları bulmaya çalışmışlardır. Çalışmalarında çoğunlukta sarı ve kırmızı yoğunlukta olmuş, birbirinden alakasız, kopuk ve çok detaylı

kompozisyonlar bir arada yer almıştır; tuvalindeki yüzlerde ifade yoğunluğu, alev topuna dönmüş çılgın gözler, edebiyattan betimlemeler ve onu korkutan hayalleri ve düşünceleri de yer almıştır. Sarı ton çoğunlukla Mısır dönüşü resimlerinde yer almaya başlamış bunun en büyük sebebi Mısır'ın kızgın kumu ve güneşin yansımalarıdır. Aynı zamanda ruhsal sorunlar yaşamaya başlayan sanatçı için bu bir hastalık belirtisi olmuştur. Doktorlara göre sanatçının çalışmalarının merkezinde ve kullandığı fonlarda sarı, kırmızı rengin yoğun olarak tek renk yani monokrom çalışmalar olması ve diğer renkleri kullanmaktan kaçması şizofrenin belirtilerinden birkaç tanesidir. Sanatçı akıl hastanesinde tam 42 senesini geçirir sanatçının ünü 1970'li yıllarda Avrupa'da özellikle Londra'da yayılır ve kendisi 1886 yılında akciğer rahatsızlığından hayatını yitirmiştir.

Sanatçı çalışmalarında genelde edebi eserlerden etkilenecek yapılmaktadır. Richard Dadd'ın çalışmaları, zekası ve akıl almaz hayal gücü araştırılmaya ve tanınmaya değer bir ressamdır.

Resim 3.2.23. Richard Dadd." Crazy Jane"

Resim 3.2.24. Richard Dadd "Puck and the Fairies".1841

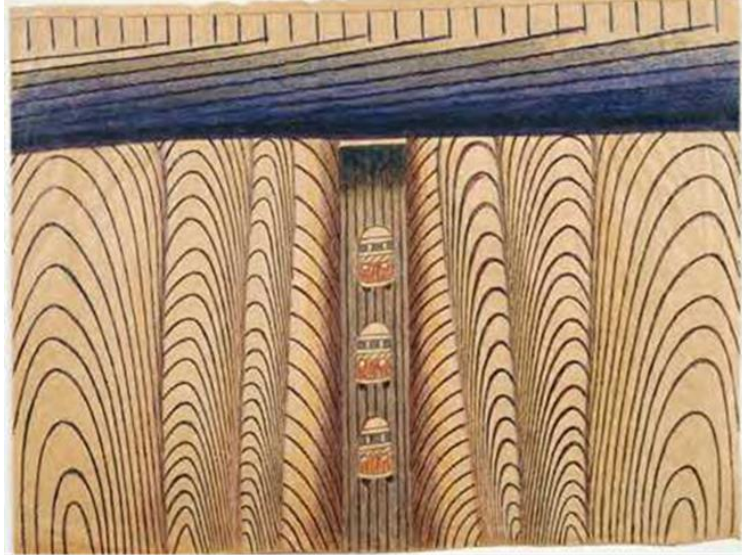

Resim 3.2.25. Richard Dadd "Come unto These Yellow Sands",1842

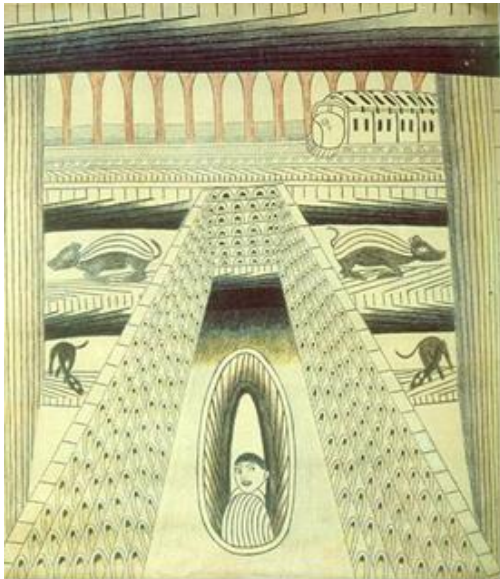
Art brut örnekler içinde yer alan, Meksikalı Martin Ramirez (1895-1963). Meksika’da oluşan bazı siyasi durumlardan dolayı Amerika’ya yerleşmiştir. Amerika’da tren yollarında çalıştığı dönemde yaşadığı sıkıntılardan dolayı geçirdiği depresyon onun işsiz kalmasına ve geçim sıkıntısı yaşamasına neden olmuştur. Zamanla halüsinasyonlar görmüş ve kendisi daha sonra akıl hastanesine yatırılmıştır. 1945 yılında kendisine paranoid şizofren tanısı konulmuştur. Hayatının geriye kalanı çeşitli akıl hastanelerinde geçirmiş ve 32 sene neredeyse hiç konuşmamıştır. Ramirez’in yaptığı resimleri Doktoru Pasto Tarmo keşfedip koleksiyonculara ve birkaç ressamı göstermiştir. Daha sonra bu resimler çeşitli sergilere yer almıştır. Çalışmalarını tükürükle yaptığı anlaşılınca ailesi bu resimleri yakmıştır. Bu sebeple Ramirez’in çalışmalarına günümüzde pek rastlanılmamaktadır. Çalışmalarında birbirini tekrarlayan dairesel şekiller ve tüneller vardır. Ayrıca tren yollarını anımsatan tekrar eden ve devamlı çizgiler göze çarpmaktadır.

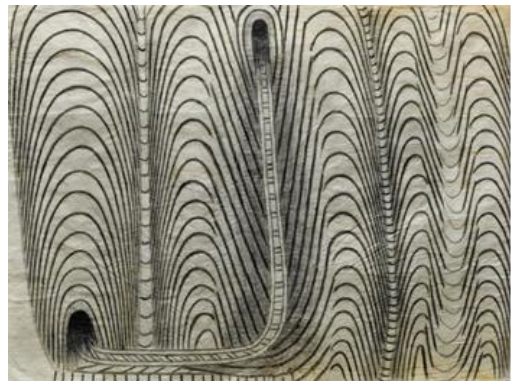
Resim 3.2.26.Pasto Tarmo ve Martin RAMIREZ,1950

Resim 3.2.27. Martin RAMÍREZ

Resim 3.2.28. Martin Ramirez

Resim 3.2.29. Martin Ramirez

3.3. Ressamların Fiziksel ve Ruhsal Rahatsızlıkları ve Bu Durumun Çalışmalarına Etkisi

Sanatçıların bir eser üretme sürecinde ruhsal sorunlar etken olabildiği gibi, aynı zamanda fiziksel bazı rahatsızlıklarında ifadelerini etkileyebildiğini görmekteyiz. Buna örnek olarak; özellikle görsel duyumu etkileyen katarakt hastalığını söyleyebiliriz. Katarakt hastalığına sahip olan ve bu hastalıkla bilinen en önemli sanatçı Claude Monet ve çeşitli görme sorunlarıyla mücadele eden Van Gogh akla gelmektedir. Tabi ki bu iki sanatçının çalışmalarında ki bütün biçimsel ifadeleri görme hastalığına bağlamak doğru olmayacak. Ancak araştırmalar, kataraktın ve bazı ruhsal sorunların, resimlerin biçimsel ifadesinde etkili olduğu göstermiştir. Daha çok yaşlılıkta görülen kataraktın belirtilerinden bahsetmek gerekirse:

- Çift görme
- Şekilsiz veya bulanık görme
- Renklerin zor veya soluk algılanması (özellikle mavi)
- Akşamları görmede zorluk yaşanması veya gece körlüğü
- Parlak ışıkların etrafında hare ya da kamaşmadır.

Araştırmalar ve çizilen tablolar incelendiğinde bu belirtilerin hepsinin bu iki sanatçıda da olduğu saptanmıştır. Van Gogh'un mektuplarında sık sık gözlerinden şikâyet ettiği, Cladio Monet'in de uzun yıllar bu hastalıkla yaşadığı ve ilerleyen yaşında iki gözünden de katarakt ameliyatı olduğu belirlenmiştir.

Resim 3.3.1. Sağlıklı Gözün Bakış Açısı ve Katarakt

Hayatı boyunca görme sorunu yaşayan Claude Monet'in 1890 yılından sonra bu sorunu giderek artmıştır. Bu tarihle kadar çalışmalarına bakıldığı zaman sanatçının hatları, mesafeleri, renkleri gerçekçi bir tavırla ifade etmiş ve hiçbir görüntü deformesi göze çarpmamaktadır. Bu erken dönem çalışmalarına örnek vermek gerekirse "View At Rouelles leHavre" çalışması 1858 yapılmıştır, renkler çamurlaşmamış sade ve titizlikle detaylar renklerle işlenmiş, gökyüzü aydınlık, şekil ve görüntü deformesi yok. Sanatçının çalışmalarında renklerde ve biçimlerde değişimler artık 1970 yılından sonra yavaş yavaş oluşmaya başlıyor ; " Camille On The Beach At Trouville 1870"

Monet 1908 yılında artık ciddi görme sorunları yaşamıştır, 1912 yılında iki gözünde de kataraktın ortaya çıkmaya başlamasıyla birlikte kalın çerçeveli gözlük kullanmaya mecbur kalmıştır. Sanatçı ameliyat olmayı kesinlikle ret ediyordu, tamamen kör olacağını düşünmekteydi. Bu dönemde sonra sanatçının çalışmalarında görme sorun artık kendisini ciddi anlamlarda gösteriyordu. Gözlük kullanmasına rağmen gözlerindeki rahatsızlıktan dolayı yeterince ışık alamamıştır. Bu tarihlerde yaptığı "Water Lilies 914" serisinde ışık neredeyse hiç yok, renkler soluk, cansız, ara tonlar neredeyse hiç yok. Artık 82 yaşında olan sanatçı sağ gözündeki görme yitişinin neredeyse tamamına yakını yitirmiştir. Sağlıklı bir gözün 120 metreden görebildiği nesnelere sanatçı, 6 metreden ancak görebiliyordu.

Katarakta bağlı olarak gelişen görme bozukluğu sanatçının objeleri ve manzaraları bulanık görmesine sebep olmuştur. Işığın manzaralar üstünde değiştirdiği renkleri ve ışık üzmelerine hayran birisi için çok zor bir durum olmalı. Monet, bu dönem çalışmalarında göze çarpan en önemli unsur ise renkleri eski yoğunlukta ve canlılıkta olamamasıdır Bu dönem çalışmalarında yani 1922 yılına denk gelen resimlerinde mavi rengi kullanmıyordu nedeniyse, renklerin ışık boyunu fark edemediği cin ve çok az ışık gördüğü için mavinin tonlarını siyahtan ayırt edemiyordu. Monet'in bu dönem çalışmalarına örnek verilecek olursa "The Japanese Bridge 1918-1924" " The Japanese Bridge 1924" Monet'in 1925 yılında geçirdiği katarakt operasyonundan sonra yaptığı resimlerde ise resim yapmaya başladığı ilk dönemlerdeki eserlerine benzer renk özelliklerine geri dönüş gözlenmiştir. Ancak şunu da unutmamak gerekir, Monet'in resimlerinde ki bütün yorumsal ifadeleri sadece sağlık sorunlarına bağlamamak gerekiyor, sağlık sorunu teknik ve şartlara müdahale edebilir ancak.

Resim 3.3.2. Claude Monet. "View at rouelles le havre le havre".1858

Resim 3.3.3. Claude Monet. "Camille On The Beach At Trouville" 1870

Resim 3.3.4. Claude Monet. "Water Lilies1" 914

Resim3.3.5. Claude Monet. "The JapaneseBridge"1918-1924

Resim 3.3.6. Claude Monet. "The Japanese Bridge" 1924

Vincet Van Gogh "1853-1890" 27 yaşında resim yapmaya başlamıştır, 37 sene gibi kısa bir hayat süren Gogh'un hayatı hep hastalıklarla geçmiştir. Resim yapmaya iten en önemli sebep depresyon ve ruh halinde ki dengesizlikler. Ruhsal çöküntüler ve melankoli sanatçının eserlerinde göze çarpmaktadır. Vincet'in çalışmalarında bakıldığında hemen göze renklerin kontrastlığı, konu seçimlerinde karamsarlığı, fırça darbelerin hırçınlığı, figürlerdeki üzüntülü ve mutsuz ifade çarpmaktadır. Ancak resimlerindeki bu üzüntülü ifade Paris ziyaretinden sonra, yerini daha canlı renklere bırakmıştır. Canlı renkler içinde en çokta sarı tonlar oluşturmaktadır bunu sebebiyse Glükom rahatsızlığı ve Ksantopsi (cisimlerin sarı görülmesiyle belirgin görme bozukluğu, bazı zehirlenmelerde görülür.) Vincet hastalıklarından dolayı çeşitli ilaçlar kullanmaktaydı, zehirlenmelerde bu ilaçların sebep olduğu belirtilmiştir. Sanatçıyı zehirlenmesindeki bir diğer sebepte yağlı boyaların içinde bulun çeşitli toksin maddeler ve kurşundur.

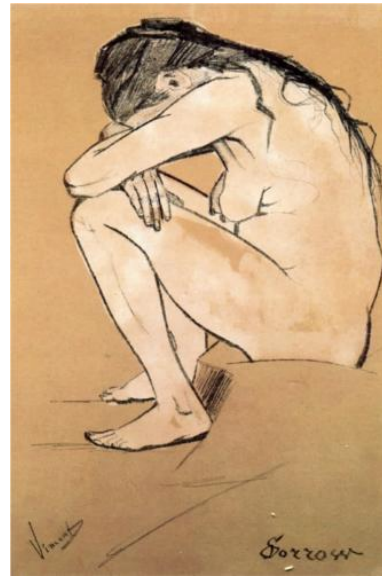
Kendisinde migren, katarak, asperger bozukluğu, meniere (ciddi baş dönmesi, kulak çınlaması, işitme kaybı ve daimi olarak kulaklarda yüksek bir basınç hissetme gibi belirtileri olan bir iç kulak hastalığıdır) da mevcuttu. Meniere hastalığının çok şiddetli geçmesinden ötürü ünlü ressam Van Gogh'un da buna dayanamayarak kulağın bir kısmını kestiği iddia edilmiştir.

Gogh'un yaşamına hayatın zor koşullarıyla birlikte Meniere hastalığı da eklenince hayatı çekilmez oldu, buna bağlı olarak depresyon ve onu takip eden Şizofreni de kaçınılmaz olmuştur. Bunların hepsi göz önünde bulundurulduğunda sanatçının eserleri figürleri, renkleri, hırçınlığın ve melankoli tavrın sebepleri anlaşılmış oluyor.

Vincet'in resimlerinde ışıkların etrafında oluşan haleler, ışığın dağılması gözlerindeki Glükom rahatsızlığı ve sıkça kullandığın sarı tonların sebebiyse Ksantopsi rahatsızlığı.

Resim 3.3.7. Vincet V. Gogh “Worn out” 1882

Resim 3.3.8” Vincet V. Gogh “Sorrow”1882

Resim 3.3.9. “The sower sower with setting sun” 1888

Resim 3.3.10. Vincet V. Gogh “The starry night” 1888

Resim 3.3.11.Vincet V. Gogh "Wheatfield with crows " 1890

Peter Paul Rubens”1577-1640”, Barok stilin temsilcisidir. Kendisinin sayısız çalışması bulunmakla birlikte sanatçı, sonradan romatizma hastalığına yakalanmıştır. Rubens’in 1622 – 1640 yılları arasında yazılan mektuplarında sürekli eklem ağrılarında sözettiği belirtilmişti. Kendisine Gut (romatizmal hastalıktır 40-65 yaş arasında görülür) tanısı konulmuştur.

Gut hastalığında özellikle eller ve ayakların eklem yerlerinde deformeler ve şişkinlikler göze çarpmaktadır. Hastalıktan dolayı sanatçının el ve ayaklarında oluşan deformasyonların etkisi resimlerinde göze çarpmaktadır.

Sanatçının “Marie de medici” 1622 çalışmasında siyah fon üstünde eller göze çarpmaktadır. Ellerin rahatsız duruşu, bileklerdeki şişkinlik ve deforme etkileri görülmektedir. 1638 yılında ciddi ağrılardan dolayı tabloları tamamlanamamıştır. Daha sonraki yıllarında bu ağrılar ellerini de etkileyip kendisinin uzunca bir süre resim yapamamasına neden olmuştur. Sanatçı 1640 yılında romatizma hastalığından dolayı ciddi bir şekilde özürlü kalmıştır. Aslında kullandığı boyadaki maddeler hastalığının ilerlemesine neden olmuştur. Çalışmalarında beyaz boya, içinde bulunan kurşun onun birçok hastalığını tetiklemiştir.

“Self-Portrait in a Circle of Friends from Mantua “Altı kişilik bu çalışmasında sanatçı arkadaşlarıyla bir kutlama yapmaktadır. Bu resimde sanatçının arkadaşlarının hepsi farklı yönere bakmaktadır. Sadece sanatçı seyirciye bakmaktadır ayrıca kendisinin yüz ifadesi rahat ve mutlu olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte kendisi çok genç ve sağlıklı gözükmektedir.

1622 yılından sonraki otoportrelerinde artık bu canlılık görülmemektedir. Bu süreç romatizma hastalığının kendisini iyice belli etmeye başladığı dönemlerdir. Artık Romatizma ve Gut onun ifade tarzını da yansıtmaktadır

“Rubens his wife helena fourment and their son peter” isimli resimde eşi Elena ve beş çocuğundan bir tanesi yer almaktadır. Sanatçının bakışları eşine yönelmiştir. Böylece kendisi resimdeki bütün dikkati eşine çekmiştir. Elena 16 yaşındayken sanatçı 53 yaşındadır. Sanatçının yanaklarındaki al rengi, yüzün biraz yorgunluğu onun aslında son zamanlarda hastalığından dolayı ne kadar acı çektiğini yansıtmaktadır. Resimde sağ elinde eldiven bulunmasının sebebi romatizma hastalığından dolayı, çok güzel eserler ortaya çıkarmasını sağlayan elini saklamak içindir. Kendisi son çalışmalarını da sol eliyle yapmıştır.

Sanatçının 1639 yılında yaptığı otoportresinde elinde eldiven ve yürürken kendisine dayanak olarak kullandığı kılıç göze çarpar.

Resim 3.3.12.Ayakta Gut belirtisi

Resim 3.3.13.Ellerde Gut belirtisi.

Resim 3.3.14.Peter P. Rubens "Marie de medici ".1622

Resim 3.3.15. Peter Paul Rubens Self-Portrait in a Circle of Friends from Mantua

Resim 3.3.16. Peter P. Rubens' Rubens his wife Helena fourment and their son peter' 1639

Resim 3.3.17. Peter P. Rubens' "Self Peter" 1640

4.BÖLÜM

ÖZGÜN ÇALIŞMALARDAKİ TEMEL DÜŞÜNCELER VE ÖRNEKLERİN YORUMLANMASI

Bu çalışmalardaki temel amaç: Hayal gücünün ve somut görüntülerin tabularını kırmak ve irrite edici görüntüleri renk ve hayal gücüyle birleştirmektir. Her gün sofralarda bulunan et ve protez bir organ olarak da kullanılan dişleri farklı bir yorumla ele alındı. Aslında bu zihnin farklı bir yorumudur. Georgia O'Keeffe kemikleri doğal ortamından koparıp tek başına ele alarak olumlu biçimleri olumsuz bir şekilde yansıtarak farklı ve alışık olmayan bir şekilde yana yansıtmıştır. Bu çalışmalar da buna benzer bir yaklaşım bulunmakta, vahşi doğaya ait imgeleri zihnindeki mekânlarla ve imgelerle birleştirdi. Var olan hemen hemen her gün karşılaştığımız görüntüleri, biçimleri farklı bir mizaçla ele almak temel amaçlardan biri.

Sürrealizm akımının benimsediği dünyaya farklı bakış açısı felsefesinden yola çıkarak absürt, paradoks, gerçekler alakası olmayan, zihnin derinliklerinde olan dünya yansıtıldı. Birçok kişi hayalindeki idole ulaşmak ve hayalini somut olarak görmek ister ancak bu her zaman mümkün olmamaktadır özellikle söz konusu şekiller ise. 4 bölümde yer alan kişisel resimlerdeyse amaç hayal etmek, benzeterek hayali görsel olarak sunmak ve izleyiciye neden olmasın dedirtmektir. Doğayı değil zihnin, yaratıcılığını taklidi yansıtılmakta, üretim sürecinde iç dünyaya kısa gerileme yapılarak, iç dünyayla dış dünya karşılaştırıldı ve yansıtıldı, aslında sorunlu enerjinin dışa boşaltımı ve yansması. Sanatçı hem sosyolojik hem de iç dünyasıyla ilgili bir sorunu ele alır kendi zihninde harmanlayıp tuvalinde ele alır.

Bazı görüntüler, lekeler, şekiller ve ya objeler bize çeşitli çağrışımlar oluşturur ve benzetme yoluyla hayal gücü aktifleşir. Bu çağrışımlar hemen aklımıza Leonardo Da Vinci'nin öğrencilerine önerdiği çağrışımları hatırlatmakta. Leonardo Da Vinci, hayal gücünü geliştirmek için ve canlı tutmak için öğrencilerinden sürekli bulutlara veya duvarlardaki bazı yansıma ve lekeleri izlemelerini isterdi. Böylelikle o lekeler, yansımalara bir şeylere benzetilirdi ve hayal gücü hep canlı ve aktif kalırdı.

Resim 4. 1. .”Vahşi Doğa” Tuval Üzerine Yağlıboya, 2013,155*70.

Bu çalışma da, tüm güzelliğiyle doğada yaşayan hayvan, ortamından ve vücudundan koparılarak bir kemik parçasıyla birleşti. Kemik ve et, hayvanda ki o masumiyeti aslında acındırarak bir boyutta algılanmasına sebep oluyor. Soframızda bulunan eti hiç böyle hayal

emiyoruz o anda yeğın güzel tadına baktığımızda hayvanın güzelliği ve ölümü aklımıza gelmiyor.

Resim 4. 2. “Güçlü ve Güçsüz”, 120*120, Tuval üzerine Yağlıboya,2013.

Doğal tuğla zemininde resmedilmiş iki hayvan başı. Doğada olduğu gibi biz insanlar arasında da güçlü güçsüzü yener. Bazılarımız neredeyse derimizden çıkacak şekilde çalış bir şeyler elde etmeye çalışırız ama bazıları da ulaşacağımızı hedefi hiçbir eziyet görmeden alırlar. Mandalina hedefi, kırmızı ve derisi yüzülmüş hayvan başı güçsüzü, mavi hayvan başı ise güçlü olmayı ve her şeyi kolaylıkla elde etmeyi simgeliyor.

Resim 4. 3 .”Serbest Dolaşım” Tuval Üzerine Yağlıboya,2012,75*75.

Ruhunuzu ve zihnimizi bazen denizlerde yaşayan canlılar kadar özgür ve serbest bırakmak isteriz ancak bu her zaman mümkün değildir. Yaşadığımız hayatta kaos, sıkıntılar, bitmeyen bir çaba ve sorunları serbest dolaşıma engeldir. Ancak beynimiz bir şekilde açık vererek o enerjisini bir yerden dışa vurur ve boşaltım sağlar. Koyu mavi, denizlerin huzurunu ve alt kısımda yer alan yosunlarda zihnimiz serbest dolaşmasına izin vermeyen yosunlar, engelleri temsil eder.

Dördüncü bölümde yer alan diğer özgün çalışmalarda da aynı yaklaşım biçimi benimsenmiş olup aynı resim dili kullanılarak yorumlanmıştır.

Resim 4. 1."Vahşi Doğa" Tuval Üzerine Yağlıboya, 2013,155*70.

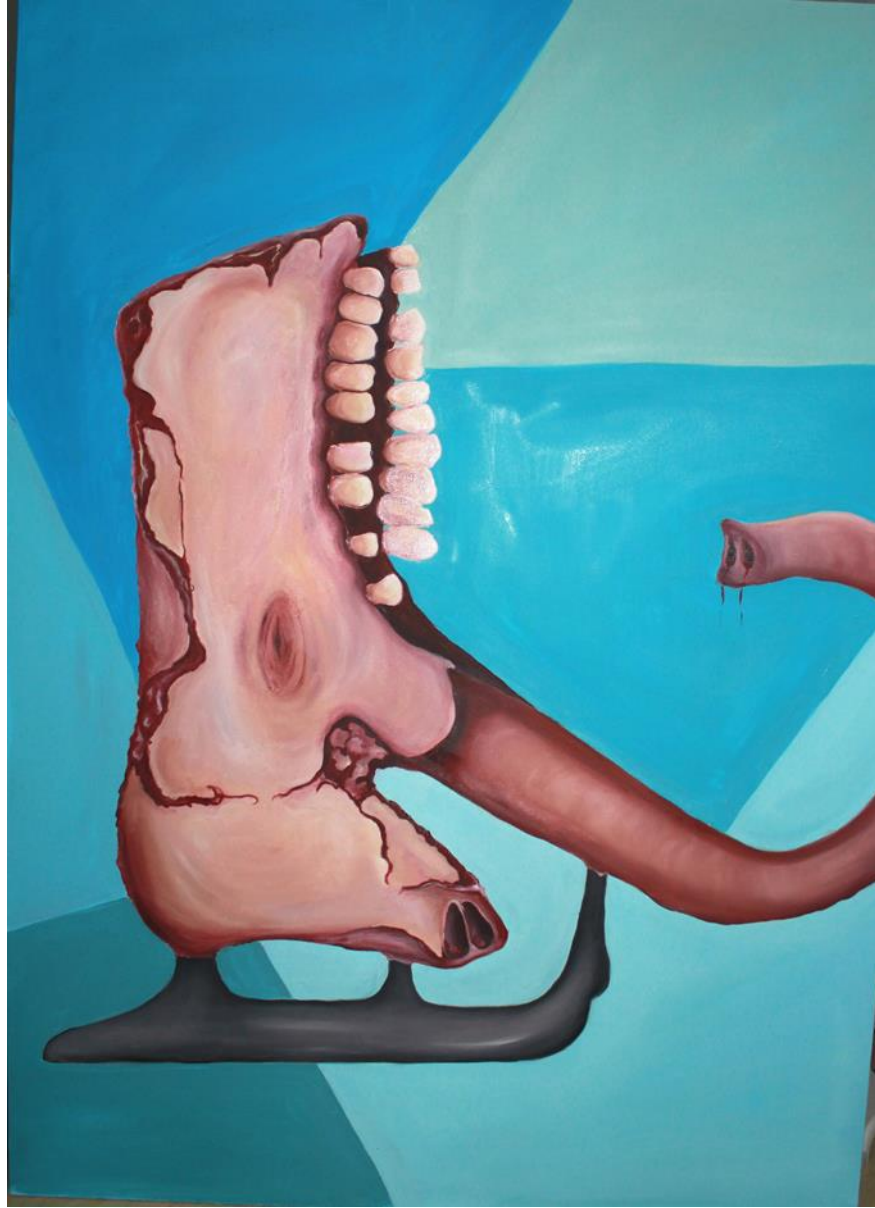
Resim 4. 2. “Güçlü ve Güçsüz”, 120*120, Tuval üzerine Yağlıboya,2013.

Resim 4. 3."Serbest Dolaşım" Tuval Üzerine Yağlıboya,2012,75*75.

Resim 4. 4".Bayram",Tuval Üzerine Tel ve Yağlıboya,2013,50*40.

Resim 4. 5. "Neşeli Domuz", Tuval Üzerine Yağlıboya", 2013,125*90.

Resim 4. 6. "Protez" Tuval Üzerine Yağlıboya, 2013,170*70

Resim 4. 7".Bayram 2" Tuval Üzerine Yağlıboya,2013,130*50

Resim 4. 8."Çözülme",Tuval Üzerine Yyağlıboya,2012,155*55

Resim 4.9 “Öfke” Tuval Üzerine Yağlıboya,2012, 90*70

Resim 4.10. "Tavuklu Balık" Tuval üzerine Hamur ve Yağlıboya,2013,50*40

Resim.4.11."Yeni Yıl" 2013 90*50

SONUÇ

İnsanoğlu varoluşuyla birlikte, iletişim halinde olmuş ve kendini ifade edebilmek için farklı araç ve yöntemler kullanmıştır. Özellikle ruhsal yönden daha çok ifade edebilmeye ihtiyaç hissettiğinde bu araç ve gereçlerin kullanım sınırları zorlanmış ve sanat denilen güçlü bir ifade yöntemi gelişmiştir. Sanatın iletişim ve ifade gücü, bilinmeyeni bilinir, görünmeyeni görünür hale getirme çabasıyla gelişim göstermiştir. Geliştirilen bu çabalar bize sanat anlayışında yeni kapılar açmıştır.

Bilinçli ya da bilinçsizce sanatın ifade dilini kullanma eğilimi değişik şekillerde herkesi kapsamış ve ifade edilebilmenin zor olduğu duygu ve düşünceler bu şekilde ortaya konarak sözel yolla değil görsel yolla anlatılmıştır. Sanatın; sorunu ortaya koyabilme ve çözüm üretebilme gücü özellikle uzman kişiler tarafından kullanılır hale getirilerek psiko-sosyal sorunlar yaşayanlara iyileştirici, tanımlayıcı, çözümleyici bir yöntem haline de dönüştürülmüştür.

20. yüzyılın başlarında tıpta yardımcı bir alan olarak başlayan ve “Art Terapi” olarak isimlendirilen bu yöntem; sanat yoluyla ortaya konan bilinçli ya da bilinçsiz duyguların algılanmasına ve iyileştirilmesine olanak sağlamaktadır. Psikotik kişilerde aktif olan hayal gücü açığa çıkarak, yaratıcı ürünlerle kendini göstermiş ve Art Brut sanat anlayışını ortaya çıkararak benimsetmiştir.

“Art Terapi Yönteminde Resimsel Dilin Kullanımı ve Anlatım Biçimlerinin Yorumlanması” başlıklı bu çalışmada sanatla uğraşan kişilere, sanatın farklı perspektiflerini sunarak sanat kapsamının ne denli geniş olduğunu göstermiştir. Üst bilincin gerektirdiği donanımlar, sanatçıyı ve sanatı genişleten, geliştiren bir durum iken; tedavi amaçlı yapılan sanat uygulamaları ise bilinçaltındaki sorunların algılanabildiğini ve iyileştirilebildiğini göstermektedir. İç dünyamızı, çizgiler ve şekillerle nasıl kağıt üstünde ele verdiğimizizi ve sanat yoluyla, alt bilincimizde oluşan sorunu nasıl dışa vuracağımız, bu durumun bize nasıl faydalar sağlayacağını bu tez kapsamında ele alınmıştır.

Aynı zamanda bu tez çalışmasında, sanatçıların alt bilinçte oluşan sanatsal sorunu kavrama özelliklerinin ve amacının ruh hastalarındaki amaç ve özelliklerden hangi noktalarla ayrıldığını kısaca anlatılmıştır. Art Brut sanat akımının kimler tarafından benimsendiğini, ne amaçla oluşturduğunu, ne denli yaygın ve kapsamlı bir anlayış olduğu vurgulanmıştır.

KA Y N A K Ç A

KİTAPLAR

Соколова Е. Т. Проективные Методики, Глава IV. Методика Чернильных Пятен Г. Поршаха, 29.07.2013.(Çev.Sevda Işık)

А.И.Копытин, Арт-терапия - новые горизонты, Когито -тцентр, 336 с., ISBN 5-89353-162-0, Москва 2006.(Çev.Sevda Işık)

Selçuk Kırılı "Psikiatri Ve Yaratıcılık". Psikiyatri Ve Sanat Yayın Evi. (1999) Bursa

Чезаре Ломброзо Гениальность И Помешательство Ch. Lombroso. Genio E Follia (1864). Спб., 1892 .(Çev.Sevda Işık)

Грегг М. Ферс, Тайный Мир Рисунка Перевод С Англ .Спб Деметра, .176 С Ил. 2003.(Çev. Sevda Işık)

Гаврилов В.В., Аутсайдер Арт И Своеобразие Визуальных Документов Психиатрического Опыта». (Ярославль).(Çev. Sevda Işık)

А.Л. Венгер, Психологические Рисунчные Тесты Иллюстрированное Руководство.(Çev. Sevda Işık)

Базыма Борис Алексеевич, Кандидат Психологических Наук. — Цвет И Психика. Монография. Харьков, 2001.(Çev. Sevda Işık)

Milliyet.Vincet Van Gogh.Kitabı.

TEZLER

Кожушко Марьяна Васильевна,Научное сообщество студентов XXI столетия»: материалы студенческой международной заочной научно-практической конференции. Дополнительное издание. (6 декабря 2011 г.) Новосибирск: Изд. «Сибирская ассоциация консультантов», 2011. — 76 с. ISBN 978-5-4379-0037-6.(Çev. Sevda Işık)

Projektif Testlerle Kişik Değerlendirilmesi Özellikler ve Materyel. Asiss.Mehmet Alibal.

Yrd. Doç. Dr. Pınar Somakçı. Türklerde Müzikle Tedavi. T.C. Haliç Üniversitesi Konservatuvar Türk Musikisi Bölümü.

Кожушко Марьяна Васильевна, Исследование Влияния Арт-Терапевтических Занятий На Лиц С Аутизмом. (Çev. Sevda Işık)

Özge Kar ,Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Heykel Ana Sanat Dalı “Heykel Ve Sanat Terapisi”, Yüksek Lisans Tezi S.28-29. Mersin, 2011)

MAKALE

Махарбек Хозиев ,Сюрреализм В Искусстве.(Çev. Sevda Işık)

Цветовая интерпретация рисунков. Общее восприятие.(Çev. Sevda Işık)

Наталья Барложецкая ,Что значит выбор цвета? Детская психология, 2010(Çev. Sevda Işık)

Анализ личности с помощью теста Роршаха. Кто что видит ?(Çev. Sevda Işık)

Östetiklerin Eğitim Ve Tedavisinde Sanatla Çalışma, Yrd. Doç. Dr. Nevin Eracar, Türkiye’de Sanatla Terapi Eğitimi,

Timuçin Oral, “Yaratıcılık Ve Depresyon” (<http://timucinoral.com/>)

Adam Sanat, SAYI: 83. “ Hieronymus Bosch” Makale. Ekim 1992.

Uğraş Terapisi (Ergoterapi) Alev Büyükkınacı 1 Uz. Dr. Serbest Hekim, Kütahya. Klinik Psikiyatri 2010.

Hacettepe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü.

Ася Баздырева , Их Коснулось Безумие Муз. Душевнобольные Художники.

Ярославль Иные 2005.(Çev. Sevda Işık)

В.В. Гаврилова Искусство Аусайдеров: Путеводитель. Ярославль Иные Художники – Странники. 2005.(Çev. Sevda Işık)

История И Развитие Методов Арт Терапии, По Мотивам Книги К.Э. Рудестама "Групповая Психотерапия" Автор: Рудестам К.Э.(Çev. Sevda Işık)

А.А. Смолин., «Сюрреализм Как Квинтэссенция Реального И Сверхреального» 1.3.

Место Сюрреализма В Развитии Художественной Картины Мира.(Çev. Sevda Işık)

Вадим Кругликов, Жан Дюбюффе. Авангардист, Который Мечтал Стать Дураком 20.07 2012. (Çev. Sevda Işık)

Дарья Завьялова, Адольф Вёльфли: “Душевнобольной Как Художник”
05.06.2010.(Çev.Svda Işık)

Клодин Канетти.Жан Дюбюффе,Гений Чистого Искусства.(Çev. Sevda ışık)

Юлия Каминская, АРТ-Брют И Искусство Аутсайдеров.(Çev. Sevda Işık)

Amerikan Hastanesi, Basın Bülteni Arşiv, Deha Hastalıklar 3 : Katarakt 10.11.2008.

Ирина Реховских, Искусство Из-За Больничной Стены, 2009-06-09.(Çev. Sevda Işık)

Джеймс Бретт, Какой Экспрессионизм Без Душевных Болезней.(Çev. Sevda Işık)

Н. Вавилова, Развитие Мелкой Моторики Рук У Детей С Синдромом Дауна.(Çev. Sevda Işık)

Тимофеев А., История И Теория Арт-Терапии.2010. 2008.8 .(Çev. Sevda Işık)

Голенков Андрей Васильевич, Винсент Ван Гог: Патографический Очерк,2011(Çev. Sevda Işık)

Рудестам К.Э История И Развитие Методов Арт Терапии, По Мотивам Книги К.Э. Рудестама "Групповая Психотерапия".(Çev. Sevda Işık)

Ричард Дадд - Художник Из Бедлама,2010.(Çev. Sevda Işık)

Моне (Claude Monet) – Это просто глаз, но, Боже, что за глаз!10.12.2004(Çev. Sevda Işık)

Курбатова Мария, Проективный тест.(Çev. Sevda Işık)

DEREGİ

Sanat ve Romotoloji , P. P. Rubens (1577-1640), 1990/2.

Гаврилов В.В., Аутсайдер Арт И Своеобразие Визуальных Документов
«Психиатрического Опыта» (Ярославль.No 2(13) 2012.(Çev. Sevda Işık)

Копытин А.И. Психодиагностика В Арт-Терапии. (Санкт-Петербург) No 6(17)
2012.(Çev. Sevda Işık)

Копытин А.И., (Санкт-Петербург) Применение Арт-Терапии В Лечении И Реабилитации Больных С Психическими Расстройствами No 2(13) 2012.(Çev. Sevda Işık)

Викторова Е. В., Искусство И Личность, Произведения Изобразительного Искусства Как Средство Эмоциональнонравственного Развития Личности,Код Удк: 7.067:316.37, Известия Пензенского Государственного Педагогического Университета Им. В.Г. Белинского, 2008.(Çev. Sevda Işık)

В.В. Гаврилов, Искусство Аусайдеров: Путеводитель» Хронология интереса к творчеству аутсайдеров / Ярославль Иные,2005.(Çev. Sevda Işık)

М.С.Лебединский "Портреты Рубенса", "Изобразительное искусство", Москва, 1991.(Çev. Sevda Işık)

İNTERNET KAYNAKÇASI

(<http://www.vremyaperemen.ru/nashi-proekty/tvorcheskaya-gruppa-cvety-zhizni/>)

<http://nearyou.ru/rubens/0rub.html>

http://emigration.russie.ru/news/2/7118_1.html

<http://www.liveinternet.ru/users/2492363/post123329204/#>

<http://diy-zine.com/node/512>

[http://2queens.ru/Articles/Dom-Hudozhnikov-Sovremennost/Artbryut-i-iskusstvo-
autsajderov.aspx?ID=266](http://2queens.ru/Articles/Dom-Hudozhnikov-Sovremennost/Artbryut-i-iskusstvo-autsajderov.aspx?ID=266)

<http://www.adindex.ru/publication/gallery/2012/07/20/91809.phtml>

http://www.darial-online.ru/2000_5/hoziev.shtml

<http://www.vremyaperemen.ru/nashi-proekty/tvorcheskaya-gruppa-cvety-zhizni/>

<http://timucinoral.com/>

<http://artmonstr.ru/stephen-wiltshire-xudozhnik-so-sverxsposobnostyami/>

<http://childfuture.kiev.ua/art-terapija-v-rabote-s-detmi-autistami.html>

<http://www.aydaaktay.com/en/marbling-history.asp>

<http://moydocs.ru/pshologiya/25974/index.html?page=7>

<http://www.armblogs.am/rusblog/test-rorshakha/>

<http://www.psynavigator.ru/articles.php?code=161>

http://art-therapy-for-you.blogspot.com/p/blog-page_6543.html

<http://michelevaleria.livejournal.com/133708.html>

http://www.medpsy.ru/mprj/archiv_global/2011_1_6/nomer/nomer12.php

http://www.medpsy.ru/mprj/archiv_global/2012_2_13/nomer/nomer04.php

<Http://Www.Adindex.Ru/Publication/Gallery/2012/07/20/91809.Phtml>

<http://www.psynavigator.ru/articles.php?code=161>

<Http://Www.Liveinternet.Ru/Community/2420181//Post123010956/>

Http://Vm.Msun.Ru/Art_School/Gan_Debuffe.Htm

http://vm.msun.ru/Art_school/Gan_Debuffe.htm

<http://www.ergoterapi.hacettepe.edu.tr/ergoterapi.shtml>

<http://www.kurumsalhaberler.com/amerikanhastanesi/bultenler/deha-hastaliklar-3--katarakt>

<http://www.pereplet.ru/text/yar.html>

http://detskiefantazii.ru/psihologia-risunka/psihologia_tsveta_v_risunke/tsvetovaya-interpretatsiya-risunkov-obshhee-vospriyatie.html

<http://psylib.ukrweb.net/books/lombr01/index.htm>

http://www.museum.ru/outsider/col_2_1.htm

<http://psylist.net/promet/>

<http://shr.receptidocs.ru/v2033>

<http://zelenaja-chuma.livejournal.com/69044.html>

<http://www.bibliotekar.ru/slovarZhivopis/175.htm>

<http://www.defectolog-chel.ru/stati-po-defectologii/62-vliyanie-art-terapii-na-detey-s-sindromom-dauna>

<http://www.sevpsiport.com/psiforum-120/21-art-terapiya-psikhologiya-tvorchestvom/366-art-terapiya-metod-psikhoterapii>

<http://brick.in.ua/article/1268>

<http://cyberleninka.ru/article/n/proizvedeniya-izobrazitelnogo-iskusstva-kak-sredstvo-emotsionalnonravstvennogo-razvitiya-lichnosti>

<http://raptus.ru/archives/752#more-752>

<http://www.adme.ru/vdohnovenie-919705/iskusstvo-v-sebe-risunki-autistov-407805/>

RESİM DİZİNİ KAYNAKÇA

1 BÖLÜM

Resim 1. 1. <http://www.liveinternet.ru/users/medulienka/post189515647/>

2 BÖLÜM

Resim 2.5.1. <http://blogs.germany.ru/arch/751827/10529562.html>

Resim 2.5.2. <http://blogs.germany.ru/arch/751827/10529562.html>

Resim 2.5.3. <http://blogs.germany.ru/arch/751827/10529562.html>

Resim.2.5.4. <http://art-brut.info/izvestnye-dushevnobolnye-i-ix-raboty/dzhejms-kastl-1900-1977/>

Resim.2.5.5. <http://art-brut.info/izvestnye-dushevnobolnye-i-ix-raboty/dzhejms-kastl-1900-1977/>

Resim.2.5.6. <http://art-brut.info/izvestnye-dushevnobolnye-i-ix-raboty/dzhejms-kastl-1900-1977/>

Resim.2.5.7. <http://art-brut.info/izvestnye-dushevnobolnye-i-ix-raboty/dzhejms-kastl-1900-1977/>

Resim 2.5.8. <http://itkis23.livejournal.com/161185.html>

Resim 2.5.9. <http://itkis23.livejournal.com/161185.html>

Resim 2.5.10. <http://diy-zine.com/node/597>

Resim 2.5.11. <http://diy-zine.com/node/597>

Resim 2.5.12. <http://diy-zine.com/node/597>

Resim 2.5.13. <http://diy-zine.com/node/597>

Resim 2.8.14. Örnek çalışma (hasta)

Resim 2.8.15. Örnek çalışma (hasta)

Resim 2.8.16. Örnek çalışma (hasta)

Resim 2.8.17. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.18. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.19. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.20. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.21. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.22. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.23. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.24. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.25. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.26. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.27. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.28. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.29. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.30. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.31. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.32. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.33. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.34. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.35. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.36. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.37. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.38. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.39. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.40. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.41. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.42. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.43. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

Resim 2.8.44. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>

- Resim 2.8.45. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.46. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.47. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.48. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.49. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.50. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.51. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.52. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.53. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.54. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.55. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.56. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.57. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.58. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.59. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.60. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.61. <http://www.e-reading.co.uk/book.php?book=89420>
- Resim 2.8.62. http://lib.druzya.org/art-ter/.view-fers_art.txt.full.html
- Resim 2.8.63. http://lib.druzya.org/art-ter/.view-fers_art.txt.full.html
- Resim 2.8.64. http://lib.druzya.org/art-ter/.view-fers_art.txt.full.html
- Resim 2.8.65. <http://www.liverpoolmuseums.org.uk/walker/collections/20c/lowry.aspx>
- Resim 2.8.66. http://lib.druzya.org/art-ter/.view-fers_art.txt.full.html
- Resim 2.8.66. http://lib.druzya.org/art-ter/.view-fers_art.txt.full.html
- Resim 2.8.67. http://lib.druzya.org/art-ter/.view-fers_art.txt.full.html
- Resim 2.8.69. http://lib.druzya.org/art-ter/.view-fers_art.txt.full.html
- Resim 2.9.70. <http://raptus.ru/archives/773#more-773>

Resim 2.9.71. <http://raptus.ru/archives/773#more-773>

Resim 2.9.72. <http://raptus.ru/archives/752#more-752>

Resim 2.9.73. <http://raptus.ru/archives/752#more-752>

Resim 2.9.74. <http://raptus.ru/archives/752#more-752>

Resim 2.9.75 <http://raptus.ru/archives/752#more-752>

Resim 2.9.76. <http://raptus.ru/archives/752#more-752>

Resim 2.9.77. <http://raptus.ru/archives/752#more-752>

Resim 2.9.78. <http://raptus.ru/archives/800>

Resim 2.9.79. <http://raptus.ru/archives/800>

Resim 2.9.80. <http://raptus.ru/archives/800>

Resim 2.9.81. <http://raptus.ru/archives/800>

Resim 2.9.82 1909-1916, <http://diy-zine.com/node/694>

Resim 2.9.83. 1909-1916, <http://diy-zine.com/node/694>

Resim 2.9.84. 1909-1916, <http://diy-zine.com/node/694>

Resim 2.9.85.<http://balaschizzz.livejournal.com/325039.html>

Resim 2.9.86.<http://balaschizzz.livejournal.com/325039.html>

Resim 2.9.87. <http://balaschizzz.livejournal.com/325039.html>

3 BÖLÜM

Resim 3.2.1.<http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 3.2.2.<http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 2.2.3.<http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 3.2.4.<http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 3.2.5. <http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 3.2.6.<http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 3.2.7.<http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 3.2.8.<http://www.wikipaintings.org/en/search/.%20Jean%20P.%20Dubuffet/1>

Resim 3.2.9. <http://outsider-environments.blogspot.com/2012/06/august-walla-decorated-room.html>

Resim 3.2.10. http://de.wikipedia.org/wiki/Maria_Gugging,

Resim 3.2.11. <http://www.museums.ch/org/en/Collection-de-l-Art-Brut>

Resim 3.2.12. <http://www.adolfoelfli.ch/>

Resim 3.2.13. <http://www.adolfoelfli.ch/>

Resim 3.2.14. <http://www.adolfoelfli.ch/>

Resim 3.2.15. <http://mylovelymy.blogspot.com/2012/04/louis-wain.html>

Resim 3.2.16. <http://www.liveinternet.ru/users/tinarisha/post116127557/>

Resim 3.2.17. <http://www.schizophrenia.com/pam/archives/004232.html>

Resim 3.2.18. <http://diy-zine.com/node/512>

Resim 3.2.19. <http://diy-zine.com/node/512>

Resim 3.2.20. <http://diy-zine.com/node/512>

Resim 3.2.21. <http://diy-zine.com/node/512>

Resim 3.2.22. <http://diy-zine.com/node/512>

Resim 3.2.23. http://dc.wikia.com/wiki/File:Crazy_Jane_Richard_Dadd.jpg

Resim 3.2.24. <http://www.boldoutlaw.com/puckrobin/>

Resim 3.2.25. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Richard_Dadd_-_Come_onto_These_Yellow_Sands.jpg

Resim.3.2.26. <http://data.sacbee.com/photography/view/ramirez>

Resim.3.2.27. <http://www.riccomaresca.com/portfolio/martin-ramirez/>

Resim.3.2.28. http://www.petulloartcollection.org/history/article.cfm?n_id=18

Resim.3.2.29. <http://www.riccomaresca.com/portfolio/martin-ramirez/>

Resim 3.3.1. <http://www.apotheken-umschau.de/Grauer-Star>

Resim 3.3.2. <http://www.1st-art-gallery.com/Claude-Oscar-Monet/View-At-Rouelles,-Le-Havre.html>

Resim 3.3.3. <http://www.wikipaintings.org/en/claude-monet/camille-on-the-beach-at-trouville>

Resim 3.3.4. <http://www.wikipaintings.org/en/Search/cladi%CC%87o%20monet/10>

Resim3.3. 5. <http://www.wikipaintings.org/en/Search/cladi%CC%87o%20monet/2>

Resim 3.3.6. <http://www.wikipaintings.org/en/Search/cladi%CC%87o%20monet/2>

Resim 3.3.7. <http://www.wikipaintings.org/en/search/Worn%20out/1#supersized-search-207545>

Resim 3.3.8.<http://www.wikipaintings.org/en/search/Sorrow/1#supersized-search-206897>

Resim3.3.9.<http://www.wikipaintings.org/en/search/The%20sower%20sower%20with%20setting%20sun/1#supersized-search-207183>

Resim 3.3.0. <http://www.wikipaintings.org/en/search/The%20starry%20night/1#supersized-search-207189>

Resim 3.3.11.

<http://www.wikipaintings.org/en/search/Wheatfield%20with%20crows/1#supersized-search-207446>

Resim 3.3.12. <http://www.tkarediyem.com/tr/34/articleCat/2/articleID/22/articlePg/2/p/diyet-danismanligi/gut-hastaligi-tedavisi>

Resim 3.3.13. <http://www.gidagundemi.com/beslenme-ve-saglik/saglik/gut-icin-sut-ve-sutuketin-h825.html>

Resim 3.3.14. <http://www.wikipaintings.org/en/peter-paul-rubens/marie-de-medici-1622>

Resim 3.3.15. <http://www.wikipaintings.org/en/peter-paul-rubens/self-portrait-in-a-circle-of-friends-from-mantua>

Resim 3.3.16. <http://www.wikipaintings.org/en/peter-paul-rubens/rubens-rubens-his-wife-helena-fourment-and-their-son-peter-paul>

Resim 3.3.17.

<http://www.liveinternet.ru/tags/%C0%E2%F2%EE%EF%EE%F0%F2%F0%E5%F2+%F5%F3%E4%EE%E6%ED%E8%EA%E0+Peter+Paul+Rubens/>

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI: Sevda IŞIK

Doğum Tarihi ve Yeri: 02.01.1985. Rusya

Eğitim Durumu:

Yüksek Lisans: Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Bölümü (2011-2014)

Lisans: Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü (2007–2011)

Lise: Yıldırım İ.M.K.B. Anadolu Kız Meslek Ve Kız Meslek Lisesi. Grafik Tasarımı. (2002-2005)

Orta öğrenim son sınıfı: Ayşe Müzeyyen Tozluoğlu İlköğretim Okulu (2001-2002)

İlköğretim: Rusya Stavrapolskiy No 8 ilköğretim okulu (1991–1999)

Tez Konusu: Art -Terapi Yönteminde Resimsel Dilin Kullanımı ve Anlatım Biçimlerinin Yorumlanması

Sanatsal Faaliyetler:

2004. Türkiye'nin Harikaları Maket Yarışması, Bursa Zafer Plaza Alışveriş Merkezi A.V.M. Grup çalışması (mansiyon) / BURSA.

2011. Proje: Zafer Plaza Alışveriş Merkezi (AVM), sosyal sorumluluk projeleri kapsamında duvar boyama. Grup Çalışması. / BURSA.

2011. “Mezuniyet” Sergisi. U.Ü. Rektörlük Binası /BURSA.

2011. A.V.M. Zafer Plaza “Koza” Konulu Resim sergisi/ BURSA

2012. ANSAN(Antalya Sanatçılar Derneği) “Kent” Konulu Resim sergisi /ANTALYA

2013. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sergi Salonu “Uçsuz Dolaşım” Konulu Kişisel Resim Sergisi./ ANTALYA

Yabancı Dil / Diller: Rusça